

INFORMATIVNO-POLITIČKI TIJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

ISSN 1451-4257

BROJ
590

Subotica, 25. srpnja 2014. Cijena 50 dinara

KRIZA AMATERIZMA U SELIMA

ZAKON O RADU

SEMINAR BUNJEVAČKOG
STVARALAŠTVA

NARODNE KUHINJE
U SRIJEMU

INTERVJU
MILOVAN MIKOVIĆ

VOJVODANSKA Svaštara

Kupi računalo, laptop ili tablet i osvoji ljetovanje!

Sa
Laptopom
na more!

NAGRADNA IGRA TRAJE
DO 30. KOLOVOZA

www.tippnet.rs
024/555-765
Karadordev put 2
Subotica

Јавно комунално предузеће „Суботицaгaс“ • Суботица
Szabadkai Gázművek Kommunális Közvéllalat • Szabadka
Javno komunalno poduzeće „Suboticaplin“ • Subotica

Za Vaš topli dom

24000 Subotica, Jovana Mikića 58
tel: 024/641-200, fax: 024/641-220
Dežurna služba : 024/641-211

TURIZAM

POZNATI LJETUJU KOD NAS...

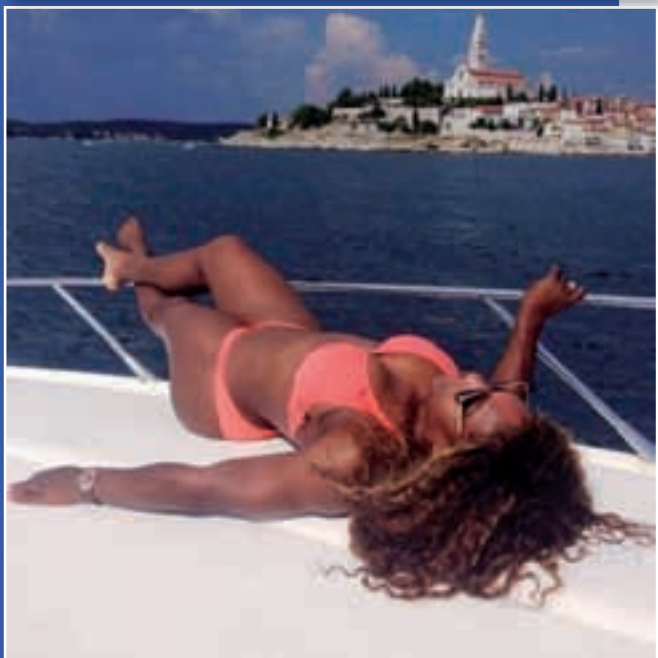
Jeste li često posluženi informacijama o poznatim facama koje gostuju na našem moru tijekom ovih lijepih i vrućih ljetnjih dana? Sigurno da jeste, pa evo ni mi nećemo ostati dužni za obraditi tu tematiku glede turizma, jer je to svakako magnet za dobru priču i savršen *public relation* pristup za dobru reklamu... No, što mislite, kada biste malo okrenuli pogled na tu temu, te kada bih vam probao opisati kako to izgleda hotelskim radnicima kada dođu poznate face? Vjerojatno mislite da se svi raduju njihovim dolascima, no je li to zbilja tako?

Većina ljudi željno iščekuje vidjeti neku poznatu ličnost. Tinejdžeri maštaju da je pozdrave, možda čak i ukradu koji smiješak i koju riječ od njih za sebe. Kada sam bio »mlad i lud«, odnosno imao 15 godina, a to bijaše davno, još u prošlome stoljeću, čak sam i bukvalno ukrao čuvenu kapu s glave Loše iz Plavog orkestra. Da, doista. Jurio me je po cijelom stadionu u Zenici gdje se zbilo koncert povodom Dana mladosti, i na kraju sam mu dopustio da me stigne i vratio mu njegov znak prepoznatljivosti. Koji bi to bio suvenir da sam malo brže trčao, a mogao sam... Sada više ne trčim ni kada kasnim na posao, ali to nije dobro. Nije dobro ni kada čekate da se pojavi poznata faca u hotelu, blagovremeno najavljena, s rezerviranim *penthouse* apartmanom, osiguranim skrivenim parkirališnim mjestom u hotelskoj garaži, s privatnim dizalom koje izravno vodi iz garaže u apartman. Sve je uštimano, uljepšano do maksimuma, umirisana atmosfera sobe skupim parfemom, latice ruža posute po svježje uštirkanoj posteljini, hladni pjenušac oslobađa svoje mjehuriće u ledom prepunoj kibli... A nje nema, pa nema... Kasni li kasni. Ali ne kao ja kada idem subotom ili nedjeljom na posao, već puno, puno konkretnije kasni. I onda se pojavi, kada su svi već prilično postali nervozni što je nema. Kada joj se samo još raduje skriveni paparazzo-fotograf koji čuči već uru i pol vremena u prekrasno potkresanom žbunju ispred ulaza u garažu hotela, vjerojatno u dogovoru s momkom koji radi kao recepcionar.

I onda kreću dogodovštine, najprije obratiti pozornost s kime je došla, kako se osjeća, hoće li joj se poslužiti večera u sobi, jeli pjenušac još uvijek hladan, voće svježije, čokoladice dovoljno slatke? Gomila kufera slijede kao pratnja, velika napojnica nosaču prtljaga – samo kao nada ostaje da treperi u zraku. Izvoljevanja, čudni pozivi usred noći, promjene s naručivanjem objeda, mali milijun želja koje se moraju ispuniti. Tu će osvjetlati obraz dobri concierge u hotelu, zadovoljit će sve prohtjeve, pokupiti sve pohvale. A što je s kuharima, sobaricama, konobarima, posebice što je s masažerom u spa-odjeljku hotelskog sadržaja? Svi su oni zaslužni, svi spremni, svima nije svejedno što će »zvijezda« reći ili pomisliti u svakome trenutku svoga boravka. I tako je to. Najbolje bi bilo pobrojiti mnoge poznate koji su bili u Hrvatskoj do sada: **Carolina od Monaka**, bračni par **Eclstone**, **Sharon Stone**, **Steven Spielberg**, **Martin Sheen**, **Zuccher**, **Jovanotti**, **Maradona**, **Bill Gates**, **Michael Schumacher**... i još mnogi članovi svjetskog jet-seta, ili naši domaći kao što su **Stefan Milenković**, **Zdravko Čolić**, **Lepa Brena**... i još mnogi, mnogi drugi. I na kraju, moja favoritkinja koja je prije nekoliko tjedana posjetila Umag i Novigrad – **Serena Williams**. Nju bi vrijedelo čekati čak i kao onaj paparazzo, satima i danima... Ma, godinama ako treba.

Piše: Marjan Antić
urednik web-portala
www.dobrodosli.net

Zato znajte da ste uvijek dobrodošli
u Hrvatsku, kao i u naš web sajt
s imenom – www.dobrodosli.net

AKTUALNO

Održan seminar MVEP o zaštiti prava manjina

**Zajednički djelovati u procesu pregovora-
ranja 7**

TEMA

Usvojene izmjene Zakona o radu

**Između apsolutne potpore i sindikal-
nih prosvjeda 8-9**

Kriza amaterizma u selima

Entuzijazam i financije 14-15

INTERVJU

Milovan Miković, književnik i urednik

Učitajmo prvo sami sebe 12-13

SUBOTICA

Treći seminar bunjevačkog stvaralaštva u Tavankutu

Autentični nositelji baštine 18-19

ŠIROM VOJVODINE

Dužijanica u Tavankutu

... Dok svoj narod Hrvat ljubi..... 24

KULTURA

OTO HKPD-A Tomislav iz Golubinaca

Radom i željom do uspjeha..... 32-33

SPORT

Đuka Čeljuska, maratonac veteran

Nesuđeni atletičar državni prvak..... 55

Osvježenje

»G lava na moru, a noge u laboru«. Ova dosjetka važi za mnoge građane Srbije i ovoga ljeta, jer dok se neki brčkaju na moru, neki hlade noge u laboru. Labor je čudesan predmet za višenamjensku uporabu, a može se koristiti i kao rashladni uređaj za one koji nemaju novca za kupovinu klima uređaja – samo ga treba svakih pola sata napuniti hladnom vodom i držati stopala u tom uređaju.

A za turiste iz Srbije, koji idu ljetovati na more, glavna destinacija i ove je godine Grčka. Zbog čega? Jednostavno, kvaliteta i cijene turističkih usluga u Grčkoj su pristupačne i atraktivne za ovdašnje turiste. No, nisu baš ni te destinacije za sve turiste »filmski, morski Hollywood«. A zašto? Jer se mnogi žale, kao prvo, na neudoban prijevoz, kada se odluče putovati autobusom. Brzo shvate kako putovanje autobusom čitave noći nije baš ugodno, iako se čini vrlo povoljnim kada se plaća. Zatim, mnogi se turisti žale na udaljenost apartmana od plaže, a česte su i žalbe na opremljenost apartmana. U kojem »grmu tu leži zec«? Nije u pitanju grm, nego kuhinja! Kako sad to? Tako, što više od 70 posto turista iz Srbije na ljetovanje u Grčku, a zbog financijske situacije, ponese na more cijelu špajzu, što znači da žene moraju kuhati i spremati kao kod kuće. Nazdravljaj!

Činjenice da nas odmor vraća u energetska normalu i da nas zabava puni životnom energijom govore kako nije dovoljno samo se nalaziti fizički na godišnjem odmoru, ako se mentalno nastavljamo baviti svojim svakodnevnim obvezama, bilo to kuhanje ili razmišljanje o poslovnim problemima i međuljudskim odnosima u tvrtki. Odmaranje je mentalna kategorija, ali, je li to lako ostvarljivo?

Baš i nije. Pogotovu u slučaju korištenja rashladnog uređaja zvanog – labor, znači, kada se ostane kod kuće, jer će se tek nekoliko osoba moći oduprijeti ovisnosti uključivanja TV-a. A, tu su onda već i vijesti. E sad, mentalnom rasterećenju može pomoći vijest da su farmaceutske kompanije uložile do sada više od 800 milijuna eura u Vojvodinu i Srbiju, a zna se kako je riječ o industriji koja donosi tehnologije, zapošljava visokokvalificirane radnike i isplaćuje visoke zarade. Nasuprot ovoj vijesti, ne poznajem ni jednog umirovljenika koji mi se nekom prilikom u razgovoru nije požalio na visoke cijene lijekova. Ili su u pitanju male mirovine? Pa još ako pomislimo na činjenicu kako većina građana Srbije pozajmljuje, a mnogi i žive od mirovina roditelja ili baka i djedova, vodu u laboru moramo brzo promijeniti radi rashlađivanja.

Ovakvih kombinacija aktualnih vijesti u kontekstu realnog života, sada i ovdje, bezbroj je, tako da postizanje mentalne ravnoteže nije nimalo lako. No, ipak su nam razna mentalna osvježenja tu na dohvat. Jedno takvo je bila i tribina u povodu dvadeset godina od objavljivanja prvog broja subotičkog dvotjednika na hrvatskom jeziku *Žig*, koji je izlazio u razdoblju od 1994. do 2001. godine. A zašto? Da parafraziram **W. Benjamina** – jer je to bila neponovljiva slika prošlosti, koja prijeto nestati sa svakom sadašnjosti, koja se nije prepoznala kao u njoj mišljena. U slučaju *Žiga*, sadašnjost se prepoznala, a to jest jedan segment života, zbog kojega možemo biti bar malo i nasmijani, a ne samo mrgudi :)

Z. S.

BOJAN PAJTIĆ NAJAVIO NOVE NATJEČAJE RAZVOJNOG FONDA APV

Poticaj gospodarstvu

Predsjednik Pokrajinske vlade **Bojan Pajtić** najavio je u utorak otvaranje dva nova natječaja Razvojnog fonda AP Vojvodine, koja su namijenjena unapređivanju

gospodarstva u našoj pokrajini. Riječ je o natječajima namijenjenim dodjeli kratkoročnih kredita za financiranje izvoza i dugoročnih kredita za trajna obrtna sredstva.

»Mikro, mala i srednja poduzeća u Vojvodini imaju od danas priliku konkurirati za pogodna sredstva namijenjena financiranju izvoza njihovih proizvoda. U ovom trenutku to su najpovoljnija sredstva u ovom dijelu Europe. Kamata iznosi tri posto, ukoliko su sredstva osiguranja garancija, a četiri posto ukoliko su sredstva osiguranja hipoteka. Posebno je važno to što je kod dugoročnih obrtnih sredstava, rok vraćanja sredstava tri godine s grejs periodom. Ovaj period će omogućiti da se gospodarstvo pokrene i da gospodarstvenici konkuriraju za sredstva u visini do 15 milijuna dinara, koja će moći iskoristiti za razvoj svoje proizvodnje. Istovremeno još jedna kreditna

linija od 400 milijuna dinara, koja je kratkoročna i dimenzionirana na godinu dana, omogućit će izvoznici da budu uspješniji u prodaji svojih proizvoda na druga tržišta, što će biti važno za poboljšanje naše vanjskotrgovinske bilance, a što je važno za poticanje njihove proizvodnje i konkurentnost u odnosu na poduzeća iz drugih zemalja. Jer, svako poduzeće koje je dovoljno vitalno i koja ima energije, koja zapošljava ljude, zaslužuje i šansu i podršku svoje proizvode izvesti. I što bude više izvoza, to će naša ekonomija biti uspješnija«, istaknuo je predsjednik Pokrajinske vlade Bojan Pajtić.

H. R.

Predlaže se restitucija u naturi

Uoči vraćanja oduzetog poljoprivrednog zemljišta, nameće se potreba izmjene Zakona o restituciji i vraćanju imovine u naturi, jer će se u proračunu teško naći najmanje dvije milijarde eura, koliko je potrebno za obeštećenje vlasnika, prenosi Radiotelevizija Vojvodine.

Više od trećine zahtjeva za vraćanje zemljišta u Agenciju za restituciju stiglo je iz Vojvodine.

Postojeći Zakon o restituciji je takav da sljednici bivših vlasnika prije mogu očekivati novčano obeštećenje nego oduzetu imovinu. Međutim, stanje u proračunu i javnim financijama nalaže hitne izmjene zakona, koje preporučuju i Europska komisija i Europski parlament.

Agencija za restituciju uputila je inicijativu ministarstvima financija i pravosuđa, s prijedlogom da se izmjenama omogući odgađanje financijskih obveza države i povećaju zakonske mogućnosti naturalnog vraćanja imovine.

Direktor Agencije za restituciju **Strahinja Sekulić** ističe za RTV kako naturalna restitucija državu ne košta ništa i da se u postupku takvog vraćanja imovine po pravilu otkriva još veća, nepopisana državna imovina.

U trenutku kada je aktualno vraćanje poljoprivrednog zemljišta, naturalna bi restitucija bila idealno rješenje za građane, državu i proračun.

Naturalna restitucija poljoprivrednog zemljišta državu ne bi koštala ni dinara, dok bi sljednicima bivših vlasnika omogućila živjeti

i raditi od svoje djedovine, ne čekajući obveznice na državnim jaslama.

Natječaj za sufinanciranje poljoprivrednih manifestacija

Pokrajinsko tajništvo za poljoprivredu raspisalo je natječaj za sufinanciranje manifestacija u ovoj godini. Predmet natječaja je dodjela poticajnih sredstava kojima će se sufinancirati potpora organiziranja tradicionalnih manifestacija u 2014. godini, u cilju jačanja i podizanja kapaciteta ruralne sredine, povezivanje poljoprivrednika, promidžba ruralne sredine i poljoprivrednih proizvoda radi boljeg pozicioniranja na tržištu. Ukupan iznos sredstava namijenjen za podršku organizatorima manifestacija iznosi 11 milijuna dinara. Natječaj je otvoren do 31. srpnja.

Tavankut: Bira se izvođač za radove na Domu kulture

Ravnateljstvo za izgradnju grada raspisalo je javni poziv za izbor izvođača radova na rekonstrukciji, adaptaciji i sanaciji Doma kulture u Tavankutu. Rok za podnošenje ponude u zapečaćenoj kuverti je 15. kolovoza do 9 sati. Sat kasnije komisiji će se u Ravnateljstvu za izgradnju grada pristupiti javnom otvaranju. Ponuđači će o izboru biti obaviješteni pismenim putem u roku od 20 dana od dana otvaranja ponuda.

ODRŽAN SEMINAR MVEP O ZAŠTITI PRAVA MANJINA U PROCESU PRISTUPANJA EU

Zajednički djelovati u procesu pregovaranja

Predstojnica Državnog ureda za Hrvate izvan RH Daria Krstičević je naglasila važnost kontinuirane komunikacije i suradnje, kao i pravovremenog dobivanja relevantnih informacija i sustavnog zajedničkog djelovanja

Predstavnicima institucija, organizacija i udruga hrvatske manjine u Srbiji sudjelovali su 17. i 18. srpnja na dvodnevnom seminaru u Zagrebu pod nazivom »Inicijativa za zaštitu prava nacionalnih manjina u Republici Srbiji u procesu pristupanja Europskoj uniji«. Seminar je organizirao Centar izvrsnosti Ministarstva vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske, uz potporu Državnog ureda za Hrvate izvan RH, s ciljem da se predstavnicima manjinskih zajednica da uvid u mehanizme zastupanja svojih manjinskih prava kroz pristupne pregovore, zatim u zakonodavni okvir EU u području manjinskih prava, te da se podupre aktivno zastupanje svojih prava kroz proces pregovora za punopravno članstvo.

Tijekom seminara sudionici su upoznali institucionalni i pravni okvir pregovaračkog procesa, kao i kontekst koji utječe na pregovarački proces, među-

narodne standarde zaštite prava nacionalnih manjina i hrvatska iskustva iz pregovora u pogledu pitanja prava nacionalnih manjina. U fokusu seminara su bile i tehnike, metode i dinamika komuniciranja vlastitih stavova u cilju informiranja ključnih aktera u pregovaračkom procesu, a radi zaštite prava hrvatske nacionalne manjine u Srbiji i općenito prava nacionalnih manjina.

Seminar je vodila koordinatorica Centra izvrsnosti **Mirna Vlašić-Feketija**, a u radu seminara sudjelovale su i pomoćnica ministricе **Andreja Metelković-Zgombić** i voditeljica Službe

za zemlje Jugoistočne Europe **Marija Kapitanović**. Na početku seminara sudionicima su se obratili predstavnici Državnog ureda za Hrvate izvan RH **Milan Bošnjak** i **Jasmina Kovačević-Čavlović**.

Predstojnica Državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Daria Krstičević** primila je po završetku seminara predstavnike hrvatske manjine iz Republike Srbije, te je izrazila zadovoljstvo kvalitetnim rezultatima održanog seminara.

Krstičević je naglasila važnost kontinuirane komunikacije i suradnje, kao i pravovremenog

dobivanja relevantnih informacija i sustavnog zajedničkog djelovanja, koje će zasigurno rezultirati poboljšanjem položaja i statusa Hrvata u Republici Srbiji.

U radu seminara sudjelovali su: **Slaven Bačić**, **Darko Sarić Lukendić**, **Zlatko Načev**, **Mato Groznica**, **Tomislav Žigmanov**, **Jasminka Dulić**, **Željko Pakledinac**, **Anđela Horvat**, **Mladen Petreš**, **Mrvojkica Stantić**, **Petar Pifat**, **Goran Krnčević**, **Željko Šeremešić**, **Miroslav Lečer**, **Mario Vrselja** i **Valentina Živković**.

H. R.

Referendum o dvojezičnosti ne bi prošao

Referendum o dvojezičnosti na kojem bi se građani Hrvatske izjašnjavali o prijedlogu da se ravnopravna uporaba jezika i pisma nacionalnih manjina omogućiti samo ako oni čine polovicu umjesto trećine stanovništva na nekom području, ne bi prošao, pokazalo je istraživanje u sklopu Pilarovog barometra hrvatskog društva.

Kako prenosi agencija Hina, većina građana izjasnila bi se protiv ili ne bi izašla na referendum.

Najveći broj ispitanika, 34 posto, smatra da pitanje dvojezičnosti treba ostati uređeno kao i do sada, dok je 20,2 posto reklo da ne bi

izašlo na referendum, a 25,7 posto da ne zna odgovor na to pitanje. Za prijedlog da se nacionalna manjina može ravnopravno služiti svojim jezikom i pismom samo ako čini polovicu stanovništva na nekom području, izjasnilo se 19,1 posto ispitanika. Situacija u Vukovaru je, međutim, drugačija, navodi Hina.

Protiv dvojezičnih ploča s latinicom i ćirilicom u Vukovaru izjasnilo se ukupno 64,4 posto ispitanika, od kojih 38,3 posto smatra da Vukovar treba trajno izuzeti od dvojezičnih natpisa, a 26,1 da s tim treba još pričekati.

Onih koji bezuvjetno podržavaju table s latinicom i ćirilicom ima 6,1 posto, dok je onih koji podržavaju dvojezične natpise, ali smatraju da je postupak njihovog uvođenja trebao biti pažljiviji, 12,1 posto.

Prosvjedi u Beogradu protiv Zakona o radu

USVOJENE IZMJENE ZAKONA O RADU

Između apsolutne potpore i sindikalnih prosvjeda

Na sindikalnom prosvjedu sindikati su simbolički uz posmrtni marš upriličili ukop socijalnog dijaloga poručujući, u danu u kome se u Skupštini vodila rasprava o Zakonu o radu, još jednom kako je ovaj zakon loš i da umanjuje prava radnika. S druge strane, osim aktualne vlasti novo zakonsko rješenje branili su i ekonomski stručnjaci. No, kao i uvijek, nije ni crno bi bijelo, već negdje između, jer činjenica je da su neka radnička prava ovim novi zakonskim rješenjem umanjena, ali je opet, s druge strane, i činjenica da mnoga prava koja su, sada već bivšim zakonom, radnicima bila zajamčena nisu poštovana, naročito u privatnom sektoru, gdje se posao gubio kao od šale i to uvijek »po zakonu«, gdje se ne isplaćuju otpremnine,

Zakon o radu usvojen je krajem prošlog tjedna usprkos sindikalnom nezadovoljstvu i prosvjedima * S druge strane, aktualna vlast izmjene zakona brani argumentima kao što su pospješivanje novog upošljavanja i smanjenje rada na crno

ne plaćaju prekovremeni sati, rad u smjenama i noću... Za sve njih kao priča iz nekog drugog svijeta djeluje informacija koja se čula ovih dana, da policija ima čak 27 sindikata i sindikalnih lidera s raznim privilegijama, da beneficirani radni staž nemaju samo rudari već i administrativno osoblje u rudnicima, tajnice u MUP-u... »Znamo kako su zakoni o radu nepopularni, ali praktički sve europske države su liberalizirale tržište rada u prethodnim godinama. Srbija nije, i to je jedan od razloga zbog

kojeg tone na međunarodnim listama konkurentnosti. To je jedan od neophodnih, ali ne dovoljnih uvjeta za ostvarivanje visoke stope gospodarskog rasta i povećanje zapošljavanja u idućim godinama«, kazao je u jeku kampanje i antikampanje za Zakon o radu član Fiskalnog vijeća **Nikola Altiparmakov**.

ANTIRADNIČKI ZAKON

Neće se s tom konstatacijom složiti sindikati, koji Zakon o radu vide kao mehanizam za

smanjenje prava radnika i nova otpuštanja. Ne prihvaćaju ni izjave da je stari zakon kriv za tisuće izgubljenih radnih mjesta. »Zbog medijske blokade i nezakonitog izostavljanja javne rasprave, građani nisu ni informirani što sve nose izmjene i dopune Zakona o radu i na koji će način biti smanjena prava zaposlenih. Navodi koji se posljednjih dana pojavljuju u medijima kako je stari Zakon o radu kriv za gubitak preko 300 000 radnih mjesta samo je zamjena teza koja se potura javnosti. Do gašenja radnih mjesta došlo je zbog neodgovornog vođenja gospodarstva, nezakonite privatizacije, korupcije i sive ekonomije. Predstavnici vladajuće koalicije izjavljuju kako je prednost novog zakona fleksibilno zapošljavanje i otpuštanje, što treba protumačiti da će

zbog olakšane procedure davanja otkaza posao izgubiti više desetina tisuća radnika«, kaže predsjednik Samostalnog sindikata u Somboru **Zoran Purić**.

Goran Milić, predsjednik Samostalnog sindikata Vojvodine, kaže za *Hrvatsku riječ* kako je sporno što je izostala prava javna rasprava o dvama važnim zakonima – Zakonu o radu i Zakonu o PIO, niti se o tim zakonima raspravljalo na Socio-ekonomskom vijeću. Pri posljednjem pokušaju razgovora s predlažateljima zakona, sindikalci je jasno poručeno kako kod minulog rada i isplate otpremnina ustupaka neće biti. »Srbija je zemlja gdje oko 60 posto zaposlenika ima plaću između 20 i 30 tisuća dinara, te mislim kako

tražiti to, kao što to ne traže radnici u Njemačkoj, Francuskoj ili nekoj drugoj zemlji na koje su se oni koji su krojili zakon pozivali«, kaže Milić.

JEDAN ZAKON NIJE DOVOLJAN

Sasvim drugačije viđenje Zakona o radu ima Unija poslodavaca Vojvodine i kao pozitivne pomake ističu upravo ono što sindikati osporavaju, ali uz tu podršku ide i opaska kako jedan zakon ne može riješiti brojne probleme gospodarstva. »Podržavamo promjene za lakše zapošljavanje i otpuštanje radnika, kako bi se najbolji radnici našli na, za njih najboljim radnim mjestima i doveli do produktiv-

slučaju da poduzeće ima deset i više zaposlenika, a ne kao što je bilo ranije s pet zaposlenih. »Pružila se mogućnost za zaključivanje ugovora na određeno vrijeme do 24 mjeseca, a pod određenim uvjetima najduže tri godine, što će umnogome poboljšati situaciju na polju tržišta rada, a time će se i potaknuti upošljavanje. Osobito je značajna odredba koja omogućava zapošljavanje na određeno vrijeme osoba koje spadaju u kategoriju teže zapošljivih, a to su osobe kojima do ispunje-

sustava su plaćanje stanke tijekom radnog dana, naknada troškova za prehranu i regres, koji imaju karakter zarade i na koje se plaćaju kompletni porezi i doprinosi.

POSLEDICE

Što to donosi novi Zakon o radu uposleni će osjetiti već kod isplate prve zarade, jer će ona za one koji su mijenjali poslodavce biti manja, s obzirom da će se ubuduće obračunavati

POTPORA IZ HRVATSKE

Potporu Savezu samostalnih sindikata Srbije i UGS *Nezavisnost* u, kako se navodi, u borbi protiv donošenja anti-radničkog Zakona o radu i Zakona o PIO dao je i Savez samostalnih sindikata Hrvatske. »Donošenje Zakona o radu, kao i ostalih radno-socijalnih zakona, na silu, bez suštinskog socijalnog dijaloga, neprimjereno je demokratskom društvu i potvrđuje kako je skrojen isključivo po mjeri kapitala, a ne interesa radnika. Predloženi Zakon o radu vodi u daljnju degradaciju radnog zakonodavstva i destrukciju socijalne države, prema socijalnoj nesigurnosti, snižavanju cijene rada i kvalitete života«, kaže se u pismu potpore koje je potpisao **Mladen Novosel**, predsjednik SSSH.

naši zahtjevi da se ranije zakonsko rješenje, po kome se minuli rad obračunavao na sve godine staža, a otpremnina također na ukupan staž, ne mijenja – su opravdani. Druga bi bila priča da smo zemlja u kojoj radnici imaju tisuću eura. Naravno da bi onda rasprava o tim odredbama bila bespredmetna. Poslodavci su također pokušali progurati da se stanka od pola sata tijekom radnog vremena ne plaća, kao ni putni troškovi. Naravno da nam to ne bi ni trebalo kada bismo imali pristojne plaće od kojih bismo mogli živjeti, ali u ovakvoj situaciji apsurd je da se ne plaća stanka i dolazak na posao. Gospodo, napravite ambijent i državu u kojoj će njeni građani normalno živjeti i nećemo

nog zapošljavanja. Podržavamo početak reformi u gospodarstvu, za koje znamo da su bolne, ali koje se moraju nastaviti u duhu poboljšanja ambijenta za gospodarstvo, kakvo postoji u razvijenim zemljama«, kaže za *Hrvatsku riječ* **Miljana Stojić-Stojanovska**, direktorica Unije poslodavaca Vojvodine. Za Uniju poslodavaca Vojvodine pozitivni pomaci su isplata otpremnina za tehnološke viškove samo za vrijeme koje je uposlenik proveo kod posljednjeg poslodavca, kao i obračun minulog rada samo za godine provedene kod posljednjeg poslodavca. Po mišljenju ove asocijacije, poboljšanje je i to što će se ubuduće sistematizacija radnih mjesta morati raditi samo u

POTREBNO NA TISUĆE MALIH PODUZEĆA

»Ukoliko Srbija želi dostići europske zemlje u kojima je tranzicija prošla uspješno, kao što su Češka, Poljska, Slovačka, gdje su sada prosječne plaće između 900 i 1400 eura, moramo u idućih 10 godina formirati još 65 000 zdravih malih i srednjih poduzeća, kojima je potrebno osigurati optimalne uvjete za poslovanje. Sada imamo oko 33 000 privatnih malih i srednjih poduzeća, od kojih je oko 600 u nekoj vrsti blokade ili stečaja«, kaže **Miljana Stojić-Stojanovska**.

nja jednog od uvjeta za mirovinu nedostaje do pet godina. Također je značajna i odredba kojom se omogućava novoosnovanim poslodavcima da zapošljavaju na određeno vrijeme do 36 mjeseci, dok poslovanje ne dostigne određenu razinu kada će taj isti poslodavac moći zapošljavati osobe na neodređeno vrijeme. Također se propisuju i slučajevi zaključivanja ugovora o radu na određeno vrijeme za rad na projektima, kao i slučajevi upošljavanja stranaca koji imaju vremenski ograničene dozvole boravka i rada, što je do sada stvaralo određene probleme u praksi«, kaže direktorica Unije poslodavaca Vojvodine. Za svijet poslodavaca dobro rješenje je i omogućavanje rada s nepunim radnim vremenom, uvođenje rada na daljinu, kao i još neke odredbe u zakonu. Ali, po mišljenju Unije poslodavaca Vojvodine ovo je samo šminkanje zakona, koji je i dalje zasnovan na vrijednostima iz samoupravnog socijalizma, jer je trebalo krenuti s pisanjem novog zakona koji bi odgovarao realnom vremenu i sadašnjim europskim trendovima. Neki od ostataka starog

samo minuli rad kod posljednjeg poslodavca. Osjetit će te posljedice i oni koje poslodavci budu proglašavali tehnološkim viškom, budući da će imati obvezu isplatiti im otpremnine samo za godine provedene u tom poduzeću. No, tu je priča nešto drugačija, jer su se u privatnom sektoru poslodavci na razne načine dovijali kako bi izbjegli plaćanje otpremnine, dok su neki iz javnog sektora zahvaljujući starom zakonu uzimali lijepu sumu novca i uz malo sreće ponovno se upošljavali u javnom sektoru. Neće se više plaćati ni smjenski, već samo noćni rad, a u praksi smjenski rad, pa i onaj noćni se i tako nije plaćao. Prava svrha ovog zakona bila bi kada bi onemogućio poslodavce da radnike ucjenjuju potpisivanjem blanko otkaza, da od radnika traže da im »na ruke« vrte dio zarade, kada bi natjerao poslodavce da isplaćuju redovito zarade. Moglo bi se tu nabrojiti još »rupa u zakonu«, koje su vješto koristili poslodavci u onom starom zakonu, a izgleda da će i u ovom novom.

Zlata Vasiljević

DVADESET GODINA OD IZLASKA PRVOG BROJA ŽIGA

Nesvakidašnji fenomen u povijesti subotičkog novinarstva

Tomislav Žigmanov, Zlatko Romić, Đorđe Dragojlović i Vojislav Sekelj

Prvi broj subotičkog dvotjednika *Žig* izašao je 16. srpnja 1994. godine. Tim je povodom u utorak u dvorištu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata održana tribina pod nazivom *Dvadeset godina od prvoga broja 'Žiga' – dvadeset godina neovisnog novinarstva na hrvatskome u Vojvodini*.

Iako su uredništvo lista činili većinom pripadnici hrvatske zajednice, *Žig* je bio građanski orijentiran list, te su u njemu tekstove objavljivali i pripadnici drugih naroda, pišući na srpskom jeziku. Isprva je izlazio na 12, da bi se vrlo brzo ustalio u formatu od 16 stranica. Periodika izlaženja mu je bila nestalna, a intenzivnije je izlazio prvih pet godina. Ukupno je objavljeno 111 brojeva, od čega je posljednji izašao koncem 2001. godine. Bilo je raznih prijedloga za naziv ovog časopisa, među kojima je izabran *Žig*, što je ujedno bila skraćenica od *Živimo i gubimo*. List je najvećim dijelom izlazio potporom donatora,

a nakladnik ovom listu od 36. do zadnjeg broja bio je Hrvatski kulturni centar *Bunjevačko kolo* iz Subotice.

NEMIRENJE S PROPAGANDOM

Član uredništva, novinar i osoba koja je dala naziv časopisu, **Zlatko Romić**, kazao je kako je *Žig* bio mjesto okupljanja ljudi koji su imali slobodu mišljenja, »prije svega u svojim glavama«.

»To su ljudi koji se nisu mirili s tadašnjom državnom propagandom na čelu s Radiotelevizijom Srbije i pripadajućim tiskanim i elektroničkim medijima. Imali smo potrebu iskazati neko drugo mišljenje. To je nešto što nije krasilo samo članove uredništva, nego i veliki broj suradnika ovog časopisa«, kazao je Romić.

On je istaknuo i kako je *Žig* za četiri-pet godina stalnog izlaženja pokazao kako je entuzijazam dobra stvar, ali da se bez profesionalizma na duže staze ne može. »Bez obzira što je propao, došlo

je takvo vrijeme da se opet vratilo ono vrijeme. Potreba za *Žigom* i danas postoji, no ja ne vidim entuzijazma, niti mladih ljudi koji bi s takvim žarom pristupili ovom poslu«, dodao je Romić.

NEOVISAN PRISTUP

Član uredništva, suradnik i novinar **Đorđe Dragojlović** je naveo kako *Žig* predstavlja nesvakidašnji fenomen u povijesti subotičkog novinarstva. »Mislim da je *Žig* tijekom svojeg najvećeg dijela postojanja, ipak nažalost ne predugog, bio novina koju je vrijedilo čitati. Da je onima koji su ga pravili bila čast sudjelovati u tome, platio Voja za to neki honorar ili ne.

Žig je, po njegovim riječima, izlazio u *smutnim* vremenima i bio je neovisan o bilo čijem pojedinačnom mišljenju. »Bio je neovisan u odabiru tema i suradnika, a bio je neovisan i o novcu. Na svoj način, bio je neovisan i od hrvatstva, iako je bio novina na hrvatskom jeziku. Nije

Žig bio novina izvan hrvatskog miljea. Bio je u njezinoj matrici, ali je svoje hrvatstvo nosio s lakoćom, nenametljivo, ističući ga samo kad je to bilo nužno i neizostavno, ali istovremeno kritički nastojan kad je god i koliko je to bilo potrebno«, kazao je Dragojlović.

Žig je, ističe Dragojlović, bio multikulturalan u vremenima kada taj termin nije bio popularan. »Časopis je u jednom momentu imao suradničku ekipu kakvu nikada nijedno subotičko uredništvo nije imalo. Bio je list čiji se utjecaj osjećao daleko izvan granica subotičkog atara, list koji su čitali i oni koji su pritom škrgutali zubima«, kazao je Dragojlović.

ČUPAVA VREMENA

Glavni i odgovorni urednik *Žiga* **Vojislav Sekelj** podsjetio je na, kako je naveo, *čupava vremena* u kojima je izlazio *Žig*. Zbog objavljenih tekstova u listu, Sekelj je kao urednik više puta

Žig je bio mjesto okupljanja ljudi koji su imali slobodu mišljenja, prije svega u svojim glavama, kazao je član uredništva, novinar Zlatko Romić

išao na informativne razgovore, a našao se i na sudu. »Tripot sam išao na sud. Dva puta nije bilo elemenata za pokretanje postupka, a jednom su me osudili za klevetu, iako sam imao tri odvjetnika«, rekao je Sekelj.

Sekelj je podsjetio i na slučaj kada je u znak prosvjeda zbog Zakona o informiranju iz 1998. godine, kada je resorni ministar bio **Aleksandar Vučić**, objavljen prazan broj *Žiga*. »Ne

»Drugim riječima, *Žig* je okupljao ljude koji nisu pristajali na bijedu, poniženje, na pljačku, mržnju i ratove. I on je okupio pozamašnu skupinu kreativnih ljudi, mlađih i strarijih, različitih nacionalnosti, koji su onda u tom javnom prostoru svjedočili nešto drugo. *Žig* je imao i simboličku, ali i financijsku podršku značajnog broja ondašnjih poduzetnika, nikada nijedne državne tvrtke, što je također

PODLISTCI I KNJIGE

U okviru *Žiga* izišlo je i nekoliko podlistaka, te knjiga. Tako je 1996. godine, u okviru 50. broja, tiskan dodatak za kulturu, umjetnost i znanost, kao pokušaj reutemeljenja časopisa takve vrste u prostoru hrvatske zajednice. Bila su još dva takva podlistka, a 1998. pokrenuta je i naklada knjiga, u okviru koje su objavljena tri naslova: *Pripovitke* **Balinta Vujkova**, *Iz prošlosti gradskog prava Novog Sada, Sombora i Subotice* **Slavena Bačića** i *Raskrivanje* Tomislava Žigmanova. Tekstove autora iz *Žiga* kasnije su reobjavili drugi nakladnici, čega su rezultat sljedeće knjige: *Iza efemerija svakodnevlja* Tomislava Žigmanova, *I nakon desetljeća* **Milivoja Prčića**, te *Kako se branilo dostojanstvo* Vojislava Sekelja.

prođe par dana, zovu me – znate tko. Pitaju, što si htio kazati. Pa, reko, tamo piše sve. Pa kažu, kako piše kad su novine prazne«, prisjetio se Vojislav Sekelj.

Član uredništva, a jedno vrijeme i glavni i odgovorni urednik *Žiga* **Tomislav Žigmanov** kazao je kako je ovaj časopis bio glasilo onih koji nisu pristajali na ono što je onda bilo nuđeno kao prostor za vođenje života.

znakovito. Onda nije čudo što je na entuzijazmu građen, jednom morao biti i zaustavljen«, rekao je Žigmanov.

Tribini posvećenoj *Žigu*, među ostalim, nazočili su nekadašnji donatori, ali i neki od stotinjak suradnika lista: **Ljudevit Vujković Lamić**, **Alojzije Stantić**, **Milenko Popadić**, **Ivan Hegediš**, **István Valihora**, **Nela Skenderović**, **Marija Mandić**...

D. B. P.

Prave riječi

Značajna razlika između srpskog i hrvatskog jezika leži u tuđicama. Srpski jezik voli tuđice, otvoren je prema svijetu, posebice prema suvremenim izrazima engleskog jezika. Često čujemo političare kako rabe strane izraze kao dokaz svoje suvremenosti, praćenja globalnih gibanja. Hrvatski jezik pak više voli prevesti strani pojam, naći mu domaću inačicu, stvoriti novu riječ.

Dobra strana srpskog načina je brzo učenje i lako sporazumijevanje sa strancima, ali je loša posljedica iskrivljenje značenja. Recimo, riječ iz nogometa *faul*. Ona označava pogrešku. Kada se počela rabiti, u osvit nogometa, kada se nije igralo za novac već radi ljepote, sudari nogometaša su se događali zbog lošeg proračuna putanje. Više slučajno no namjerno. To je bila pogreška. Loš izračun trajektorije, putanje lopte ili suparničkog igrača. No, prevodenjem u druge jezike od pogreške je postao sinonim za grubost. *Faul* danas označava gotovo hotimično nanošenje ozljede.

Zanimljiva riječ je i tranzicija. Mi smo u tranziciji već dosta dugo i to je čarobna riječ, opravdanje za puno toga. Ne vjerujem da je to i utemeljeno. Ako riječ *tranzicija* označava prijelaz iz socijalizma u kapitalizam, mnogi smatraju kako smo u tom prijelazu jer još nismo dosegli švedski standard, norvešku lagodu, njemačku gospodarsku stabilnost. Međutim, socijalizma više nema. Nema samoupravljanja, društvene imovine, srednjeg staleža, sigurnih radnih mjesta, niti planske proizvodnje. Nismo u tranziciji, jer se od starog ništa nije sačuvalo. Sve je novo i u duhu kapitalizma. Budimo iskreni, nismo više u tranziciji. Stigli smo u kapitalizam. Nismo ga takvim zamišljali, malo njih mu se radije u ovakvom obličju, ali – to je to.

Govoriti danas o tranziciji znači varati lakovjerne. Stigli smo do cilja. No, to ne smijemo si priznati kao društvo, te lažemo sami sebi kako smo još na putu, kako još nismo stigli. Eto, sve smo bliže, uvijek neka-mo hodimo. I uvijek su pred nama tri teške godine. Te tri teške godine smo preživjeli već barem pet puta, a nikako da prođu.

Rusi su zabranili psovanje. Ja bih zabranio uporabu riječi koje oštećuju inteligenciju. Prva bi bila – *tranzicija*. Premda, to zapravo ne bi imalo smisla, potrebno je govoriti prave riječi, a ne zabranjivati te neadekvatne.

Ministar financija je otišao, bez prave riječi. Odustao je od eksperimenta na našoj koži, a nije čak ni stvari nazvao pravim imenom. Zato, shvatite, mi nismo u tranziciji – mi smo stigli na cilj i držat će nas tu još dugo. Ovakav kapitalizam nije pogreška već *faul* – namjerno nanošenje ozljede.

N. Perušić

MILOVAN MIKOVIĆ, KNJIŽEVNIK I UREDNIK

Učitajmo prvo sami sebe

*Ni tuzemnom, a ni inozemnom vidljivošću, odnosno recepcijom hrvatske književnosti iz Vojvodine i Srbije, a mirne duše možemo reći i cjelokupnoga našega stvaralaštva, ne možemo biti zadovoljni * U obvezi smo sve ono što kanimo ponuditi na ubaštinjenje, prethodno sami učitati i pripravit*

Razgovarao: Davor Bašić Palković

Prve pjesme objavio je u književnom časopisu *Rukovet* 1965. godine, što znači da se književnošću, s manjim ili većim intenzitetom, **Milovan Miković** bavi skoro pet desetljeća. Najplodniji je kao pjesnik (objavio je desetak knjiga pjesama), a svoja promišljanja i oglede o različitim pitanjima iznio je u tri objavljene knjige eseja. Osim kao autor, u književnom je svijetu značajan i njegov urednički angažman, kako glede knjiga, tako i književnih časopisa. U razgovoru za naš tjednik, Miković govori o pitanjima vezanim uz književnost vojvođanskih Hrvata, književnu periodiku i nakladništvo, te poziciju i ulogu književnosti danas.

HR: Kao književni autor, imate li neobjavljenih tekstova u rukopisu, te planova o njihovoj objavi; tu prije svega mislim na romanesknu trilogiju *Limes*?

Među neobjavljenim rukopisima imam više desetaka radova s književno-kritičkog područja, zatim rasprave o pojedinim književnim pitanjima i prijedorima, nadalje antologiju hrvatskog pjesništva u Vojvodini od najstarijih vremena, rukopis o subotičkom teatru s posebnim naglaskom na nastanak subotičkog Hrvatskog narodnog kazališta (1945.), te Operu s baletom, zatim bibliografiju *Klasja naših ravni* od njegova ponovnog pokretanja (1996.) do danas, knjigu razmatranja o **B. Vujkovu** i knjigu radova o **L. Merkoviću**. Uz spomenutu romanesknu trilogiju *Limes*, imam knjigu novijih neobjavljenih pjesama *Prah obiteljske srebrnine*, te novonastale fragmente za *Avaške godine*, jedan dramski tekst, itd.

Što bih mogao reći o planovima? Osim stanovitih načela, prema kojem sam uvijek nastojao rukopise drugih pisaca uklo-

piti u časopis ili nakladničku djelatnost, ukoliko su bili spremni surađivati, stoga mi je logično očekivati da bi sada netko drugi trebao imati planova i s mojim neobjavljenim djelima.

HR: Kako ocjenjujete stanje na književnoj sceni vojvođanskih Hrvata: obujam i kvalitetu produkcije, prisutnost novih autora, brojnost književnih događaja i manifestacija, književnu periodiku...?

U posljednjem desetljeću zamjetno je uvećan broj objavljenih književnih naslova, znanstvene i druge publicistike i periodike, a uz već afirmirana imena pojavila su se i mnoga nova, među kojima ima i onih koja privlače našu pozornost i obećavaju. Pa ipak, ni tuzemnom, a ni inozemnom vidljivošću, odnosno recepcijom hrvatske književnosti iz Vojvodine i Srbije, a mirne duše možemo reći i cjelokupno-

ga našega stvaralaštva, ne možemo biti zadovoljni, budući da njime nastojimo izraziti ponajprije sami sebe, cjelinu vlastita autohtona bića. Razloga je više i oni u pravilu nikada nisu samo s jedne strane, ali ih u ovoj prigodi ne mogu razmatrati i zbog prostora koji jedan intervju u tjedniku dozvoljava.

HR: Dotaknuli ste se pitanja recepcije književnosti vojvođanskih Hrvata. Bili ste suradnik Hrvatske književne enciklopedije koju je objavio Leksikografski zavod Miroslav Krleža iz Zagreba (gdje ste autor oko 60 natuknica), a temat *Roman u književnosti Hrvata u Vojvodini* objavili ste u osječkoj *Književnoj reviji*. Imajući ovo u vidu, kako tumačite odnos književne struke i javnosti u Hrvatskoj spram onoga što se događa u književnosti vojvođanskih Hrvata?

Hrvatski književni prostor ni izbliza nije jedinstven, još manje je homogen. Brojnim plićim ili dubljim rasjedima razdijeljen je i raslojen na mnoge književne krajeve, posjede i zasade, pa i gdje-koju krčevinu još, pride. Gdje bi se, na kojoj adresi, trebala učitati i ubaštiniti hrvatska književnost iz Vojvodine? I temeljem čega? Zar iz kratkih naslova, tek predložaka ovoga ili onoga, ili možda, ipak, iscrpnim uvidom u književno-povijesne, književno-stilske i ine cjeline, kroz društvene, spisateljske i druge stvaralačke aglomeracije? Razumije se, književno-kritičkim i znanstvenim postupcima. Pri čemu ne smijemo smetnuti s uma kako nas drugi teško mogu učitati, ukoliko to mi sami nismo u stanju učiniti. Stoga smo u obvezi, sve ono što kanimo ponuditi na ubaštinenje prethodno sami učitati i pripremiti, ukoliko hoćemo ostvariti urgentniji odnos struke »spram onoga što se događa u književnosti vojvođanskih Hrvata.« U tome su nam do sada pružili značajnu potporu **Sanja Vulić, Marko Samardžija, Branimir Donat, Đuro Vidmarović, Velimir Visković, Helena Sablić-Tomić, Nevenka Nekić, Vesna Kukavica, Tonko Maroević, Krešimir Nemec** i mnogi drugi. Od našijenaca na prvom mjestu je, dakako, **Ante Sekulić, Jasna Melvinger**, ali tu su i mlađi, poput **Petra Vukovića** i dr.

HR: Kao urednik knjiga bavili ste se i nakladništvom, isprva u u NIP Subotičke novine, a kasnije u Katoličkom institutu za kulturu, povijest i duhovnost **Ivan Antunović**, NIU Hrvatska riječ i subotičkom ogransku Matice hrvatske. Koliko ste ukupno knjiga uredili? Nedavno ste uredili roman *Damin gambit* Tomislava Ketiga, koji je izišao u nakladi spomenuta ogranka Matice hrvatske u Subotici. Ima li nekih novih naslova u planu?

Prvu knjigu uredio sam i objavio 1967. godine u okviru subotičke Tribine mladih. Bila je to knjiga pjesama *Modri krug* **Vladimira Stevanova**. Od

tada sam u svojstvu urednika i nakladnika objelodanio preko 150 naslova, od čega 52 naslova u Nakladničkoj djelatnosti NIU Hrvatska riječ. Za jedne malo i nedovoljno, pa i konceptijski nedovršeno, a za druge i previše. Meni je možda, ipak, važnije tražiti odgovor na pitanje koja će djela ostaviti trag u stvaralaštvu ovog podneblja, pridonoseći mu svojim književnim i uljudbenim vrijednostima. Moglo je biti još toliko tiskanih knjiga da nisu nastupile novčane i vremen-ske uskrate. Tek će se pokazati kolika je to šteta, i kolika je zjapina ostala nepopunjena, budući da čitateljima nedostaju djela pogodna za potpuniji uvid i sup-tilniju interpretaciju društvenih i kulturnih, a nadasve književnih procesa od kraja XIX. stoljeća do danas. Za jedan od međaša svakako valja uzeti roman *Odmetnik* **Ivana Antunovića**, 1875. tiskan u Zagrebu, koji ni po čemu u jeziku i stvaralačkom postupku ne zaostaje za tada tiskanim *Šenoinim* romanima. Pogotovu kada bismo ga priredili kako se to čini sa *Šenoinim* djelima i tako još više približili čitatelju. A tko se danas još sjeća toga Antunovićeva romana? Istina, spominje ga *Nemec* u svojem troknjižju, ali nema za njega baš razumijevanja, što nas ne obvezuje na prihvaćanje njegova stava.

HR: Glavni ste urednik časopisa za književnost, umjetnost i znanost *Klasje naših ravni*. U vremenu kada ovakva vrsta periodike, u usporedbi s nekim prijašnjim vremenima, gubi na značaju, kako ste zadovoljni recepcijom *Klasje* kod publike i u stručnoj javnosti? Glede koncepcije časopisa, što čitatelji mogu očekivati ubuduće – hoće li biti nekih novih rubrika, posebnih temata, internetskog izdanja...?

Klasje je pokrenuto u Subotici 1935. godine, na poticaj biskupa **Lajče Budanovića** i mons. **Blaška Rajića**, kao *vanpolitički časopis* i okuplja onodobnu bunjevačko-šokačku hrvatsku elitu iz Subotice i Bačke. Tijekom

II. svjetskog rata *Klasje* izlazi u Zagrebu nakladom Društva bačkih Hrvata, a tiskana su tri sveska (za 1942., 1943. i 1944.). Časopis je obnovljen 1996. godine i glasilo je Matice hrvatske u Subotici, a do sada je tiskano preko 120 brojeva u šezdeset svezaka, u kojima se oglasilo oko tri stotine uglednih suradnika, vodećih pisaca u hrvatskom jeziku ovoga podneblja, iz Hrvatske, BiH, Crne Gore, Austrije, Mađarske, Italije, Nizozemske, Njemačke, Čilea ... bolje reći sa svih kontinenata, gdje god živi razvedena hrvatska dijaspora u svijetu. Premda Matica hrvatska u Subotici nema svoje prostorije, pa tako ni *Klasje* nema svoj redakcijski prostor gdje bi se suradnici mogli okupljati i eventualno i susretati sa čitateljima. Za razliku od, primjerice, Bunjevačke matice i njihova glasila. Njima je dana na korištenje jedna od najvećih i najreprezentativnijih zgrada na Korzu. Premda je očita poruka ove geste, nedavno smo ponovno službeno zatražili od Grada prostor za redakciju *Klasje*, ali su nam odgovorili da oni tako čime ne raspolažu. Ovo je, razumije se, notorna neistina, jer je ovoga časa na desetine prostora u vlasništvu Grada, prazno i utvarno пусто.

Još je znakovitije što Grad za nas uopće nema sluha, premda mu je to jedna od zadaća, pa nam tako nije udijelio niti jednoga jedinoga dinara za pripremu, uređivanje i tiskanje *Klasje*, premda ono iduće godine obilježava 80. obljetnicu od pokretanja. Do kada će se ovako drastično diskriminirati Matica hrvatska Subotica i njezino glasilo *Klasje naših ravni*? Mi se, neka nam to gradski čelnici ne zamjere, ne odričemo onoga što jesmo, ali zar zbog toga nama ne pripada prikladan prostor za uredništvo, kao i svima drugima u ovom gradu; »u kojem i danski kraljević rekao bi tiho, ne biti«, kako to – valjda ne bez razloga – veli pjesnik **László Gál**?

Zar zbog naših uvjerenja za nas nema ni novca za tiskanje knjiga, što smo ih gradskom čelništvu podastrli na njegovu

natječaju? Među ostalima ni za *Kronologiju Subotice* iz pera počasnog građanina **Lazara Merkovića**. Gospodo, zar mi ovdje ne plaćamo porez? I kako je sve to moguće, u toj vašoj, pa valjda i našoj Subotici, u kojoj su dužnosnicima usta puna međunarodne ravnopravnosti, multikulturalizma... I prema kojim to kriterijima za jedne ima prostora za njihove Matice i uredništva, a za druge nema! Pa neka se ti »netrebaši« samo slobodno i ubuduće okupljaju u kakvu kafiću, a za ljepša vremena može i na klupi u parku, recimo, u podnožju Gradske kuće.

Naveo sam ove činjenice jer one u stanovitoj mjeri pridonose profilu, sadržaju, pa i izgledu *Klasje*, čijih se zadnjih pet godišta, od skora može čitati i u elektroničkoj formi na internetskoj stranici Matice hrvatske Subotica: mh-subotica-klasje.com.

HR: Književnošću se bavite blizu pet desetljeća. S takvim »stažom« i pregledom događanja, kako ocjenjujete ulogu književnosti danas, a ujedno i njezinu poziciju u aktualnom društvenom trenutku?

Književnost danas, i ne samo ona koja je i ovdje sve manje manjinska, budući da je sve više ovisna o širemu, dobrano već globaliziranom društvenom kontekstu, nema ulogu koju priželjkuju pisci, urednici, nakladnici i drugi za pisanu riječ zainteresirani, premda nikada nije bilo više naslova i kvalitetnih djela za koja se može reći da nikada nisu bila do te mjere raznovrsna, žanrovski i stilski razvedena, svjedočeći o rezultatima novog senzibiliteta i iskustva. Ovo je samo naizgled paradoksalno, budući da u medijski i tabloid-ski profiliranom vođenju društvenih poslova, ni na jednoj od razina odlučivanja za knjigu nije ostavljeno ono mjesto koje bi mogla i trebala i valjda uspijevala ispunjati, na dugom putu ovoga prostora prema »postkonfiktnoj regiji« koja nije samo ekonomska zajednica već uljudbeni kod.

KRIZA AMATERIZMA U SELIMA

Entuzijazam i financije

*Po dostupnim podacima za godinu dana amateri u Srbiji pripreme i izvedu oko 800 kazališnih predstava i održe blizu 7 500 folklornih nastupa, pa opet gro sredstava dobiju profesionalne institucije * U posljednjih nekoliko godina sve je prisutnije i gašenje seoskih sportskih klubova*

Većina amaterskih subjekata sporta i kulture, osobito u seoskim sredinama, nema sigurne, institucionalno riješene izvore i načine financiranja, pa su često u svojem djelovanju ograničeni slabom materijalnom osnovom. U ruralnim sredinama dodatni problem je nerazvijeno gospodarstvo, tako da tu nema prostora za pronalaženje sponzora, odnosno donatora. U jednako teškom položaju su i sportski subjekti. Takozvani veliki klubovi su već godinama »na infuziji«, u medijima su česte teme njihove financijske malverzacije i, što ne reći, neka vrsta osionosti. S druge strane, amaterski klubovi često krše mnoge pravne norme kako bi opstali, ili, jednostavno, privremeno zamrzavaju natjecateljske aktivnosti. U posljednjih nekoliko godina sve je prisutnije i gašenje, osobito seoskih klubova.

U KULTURI NEDOSTAJE ZAKONSKA REGULATIVA, U SPORTU JE MRTVO SLOVO NA PAPIRU

Sredstva koja izdvajaju Ministarstvo kulture Srbije i Pokrajinsko tajništvo za kulturu u većini su namijenjena elitnoj kulturi, odnosno profesionalnim institucijama. S druge strane, po dosta pouzdanim pokazateljima Saveza amatera Srbije i Vojvodine više od 70 postotaka kulturno-umjetničkog programa u Srbiji organiziraju amateri, ostatak profesionalci. Po dostu-

pnim podacima za godinu dana amateri u Srbiji pripreme i izvedu oko 800 kazališnih predstava i održe blizu 7 500 folklornih nastupa. Mnogi djelatnici u oblasti kulture zdušno se zalažu da se bar jedan dio budućeg, novog zakona o kulturi posveti amaterizmu, navodeći da su se danas koncerti i predstave amatera po kvaliteti potpuno približili izvedbama profesionalaca, pa bi stoga država trebala zakonom regulirati obvezu financijske potpore KUD-ova. Bez zakonske regulative ovi subjekti su prepušteni sami sebi i ovise od naklonosti lokalnih vlasti prema amaterizmu ili krovnih institucija nacionalno-manjinskih zajednica prema pojedinim subjektima. Ukoliko bi ova oblast bila regulirana zakonom, uspostavili bi se određeni standardi u cijeloj državi. Novi Zakon o sportu u Srbiji je stupio na snagu 2011. godine. U teoriji dobar i suvremen pravni akt, po riječima sportskih radnika amaterskih klubova samo je mrtvo slovo na papiru. Razumljivo, nitko od njih ne želi govoriti javno, kako se ne bi zamjerili onima koji odlučuju o sudbini njihovih klubova.

U SONTI SE RADI, IAKO SREDSTVA NEDOSTAJU

Sonta se danas može pohvaliti vrlo dobrim radom amaterskih udruga u kulturi, iako ne i dobrim materijalnim stanjem subjekata-nositelja tih aktivnosti. U selu od 4300 žitelja djeluju tri institucije kulture. Neznano

kako, ali u cijelom okruženju netipično, na proračunu namijenjenom kulturi je KUD *Mažoret*. Ova institucija je vrlo aktivna, mažoretkinje pronose glas Sonte po zemlji i inozemstvu, ali je njihova djelatnost vrlo skupa, pa osim lokalne zajednice, dobar dio njihovih troškova snose i roditelji djevojaka. Nerazumljivo je to što su na nekoliko posljednjih europskih šampionata Sončanke predstavljale Srbiju, a financirala ih jedino lokalna zajednica. Dvije udruge kulture, OKUD *Ivo Lola Ribar* i KPZH *Šokadija*, u kroničnoj su besparici, a svoje nastupe i gostovanja prilagođavaju trenutačnoj situaciji. »Uvijek kažem, moramo se oprijeti koliko je deka duga. Financiramo se iz više izvora, nastojimo kvalitetnim projektima aplicirati na sve dostupne natječaje. Svjestan sam da je novaca malo, a potrebe velike. Godišnji proračun nam je oko 600 000 dinara, a to su sredstva koja pojedinim amaterskim institucijama, ne mogu a ne reći, nisu dostatna niti za jednu manifestaciju. Materijalna situacija nam je i dio razloga osipanja članstva omladinske dobi. Bijela kuga nas je ionako razrijedila, a ukoliko i mladima, koje sada imamo u Šokadiji, ne priuštimo malo sadržajnih promjena u radu i po koje atraktivno gostovanje, teško ćemo ih zadržati dulje vrijeme«, kaže nam predsjednik Šokadije **Zvonko Tadijan**.

Besparicu još teže podnose sportski klubovi. Nogometaši, rukometašice, rukometaši i karatisti su u konstantnim financij-

skim problemima. Za natjecateljske ekipe minimum preživljavanja osiguran je pokrićem troškova službenih osoba i putovanja na gostovanja za natjecateljske ekipe iz proračuna općinskog Sportskoga saveza. »Bez dotacija Sportskog saveza općine Apatin ne bismo se mogli niti natjecati, za ostalo se snalazimo kako znamo i umijemo. Jakih gospodarstvenika u selu nemamo, tako da naše probleme ne možemo trajno riješiti putem sponzorstva. Veliki problem je i to što se mnogi koji bi mogli dati bitan doprinos razvoju nogometa u mjestu, jednostavno ne žele u ovakvoj društvenoj i financijskoj situaciji aktivno uključiti u rad upravnih struktura kluba. Imamo i velikih problema s igračima. Nije u pitanju, kako mnogi tvrde, samo bijela kuga. Ne mogu razumjeti kako to da mladići od 17-18 godina naglo gube zanimanje za nogomet. Poslije 7-8 godina u našoj nogometnoj školi, umjesto da postanu oslonac seniorske ekipe, okreću se kafićima. Dobar dio se odaje pušenju i alkoholu već u osnovnoj školi i jednostavno prestaju s treninzima, sa svim aktivnostima vezanim za sport. Tako se često dešava da na utakmicama jaču postavu imamo u gledalištu, nego na travnjaku«, kaže tajnik NK *Dinamo Adam Domić*.

RAD U SELIMA SOMBORSKE OPĆINE

U selima Monoštor, Breg i Lemeš Hrvati imaju svoja kul-

turno-umjetnička društva koja okupljaju uglavnom malobrojne entuzijaste koji žele raditi na očuvanju običaja i tradicije. No, sve je teže animirati mlade, a izuzetak iz ove priče je Lemeš gdje uspješno rade mlađa folklorna grupa i dječja dramska sekcija. **Marko Vilić**, predsjednik HBKUD-a Lemeš, zadovoljan je odzivom mladih Lemešana koji aktivno sudjeluju u radu udruge. »U dječjoj folklornoj grupi aktivno je četrdesetak igrača. Trudimo se da imaju što više nastupa, kako bi ih potakli da aktivno sudjeluju u radu udruge. Aktivna je i dječja dramska sekcija, koja radi tri godine i koja je do sada pripremila dvije predstave. Dovijamo se na sve načine da održimo programe, našu udrugu, ulažemo mnogo svog slobodnog vremena, ali kada vidimo brojnu i zadovoljnu publiku ništa nije teško«, kaže Vilić. U udruzi u Lemešu nekada je bilo stotinjak aktivnih članova, sada ih je

nešto manje i trenutačno u radu udruge sudjeluje osamdesetak mještana. Daleko od toga da nema problema, ali Vilić kaže da Lemešane još drži entuzijazam i da se neće tako lako predati.

Sasvim drugačija je priča u Beregu, gdje HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* ima problem s mladima, koji nemaju baš veliku želju uključiti u rad udruge. »I djeca koja su aktivna u folklornoj sekciji za to su zainteresirana do početka srednje škole. Teško je animirati i one od preko 30 godina, tako da nam perspektiva nije naročito lijepa. Najveći problem je što ljudi nisu zainteresirani, ne samo da budu aktivni sudionici u radu udruge, već su nezainteresirani i za programe koji se priređuju. Ne moraju dati nikakav svoj doprinos, već samo doći i pogledati neki naš program ili neko gostovanje, ali ni to neće. Prije nekoliko dana preko Kulturnog centra *Laza Kostić* u Somboru imali smo zakazano gostovanje

kazališne predstave, ali posjetitelja je bilo samo osmero i naravno da je predstava bila otkazana«, kaže **Tamara Lerić**, dugogodišnja aktivna članica u *Kranjčeviću* i primjećuje da je ne tako davno slika bila svim drugačija, jer je prije sedam godina dječja folklorna sekcija bila jedina hrvatska folklorna grupa koja je sudjelovala na državnom natjecanju.

»Amaterizam dijeli sudbinu našeg društva i naše zajednice. U školskom uzrastu rekao bih da stvari stoje dobro, možda čak odlično, jer imamo dosta djece koja aktivno sudjeluju u radu udruge. To su djeca koja imaju volje i želje za radom i angažiranjem, a tu nam je značajna i podrška roditelja koju imamo. No, priča staje kada dođu do srednje škole, sve se to tada nekako rasplina. Mislim da smo postali zajednica gdje mlade pripremamo za odlazak, a ne za ostanak, jer ostati na neki način znači favoriti, nazadovati«, kaže

Željko Šeremešić, predsjednik KUD-a Hrvata *Bodrog* iz Monoštor.

Ništa bolje nije ni sa srednjom generacijom, jer mnogo Monoštoraca te dobi otišlo je u potrazi za poslom ne samo iz Monoštor, već i iz zemlje. »Da ne budem preveliki pesimist, ali teško se može bilo što uraditi. I mi sami unutar zajednica smo raštrkani. Kako da kontaktiramo sa Srijemcima? Bi mi to, ali kako da odemo do Srijema? Financijski je to neizvodivo. Pitanje je i što je bolje – imati više malih lokalnih manifestacija ili nekoliko velikih. Mislim da je bitno da mi vodimo neki kulturni život u selima, oragniziramo male priredbe i da se stalno nešto dešava i na taj način ćemo vezati ljude, naviknuti ih da dolaze na naše manifestacije, pa i kod onih gdje još ima straha odagnati taj strah da se eksponiraju kao Hrvati«, kaže Šeremešić.

I. Andrašić, Z. Vasiljević

Koliko ste zadovoljni zdravstvenim uslugama?

IVAN VIDA KOVIĆ,
neuposleni radnik, Sonta

Korak unazad

Danas o nekom zadovoljstvu radom zdravstvenih institucija, nažalost, ne možemo govoriti. U rijetkim prigodama kad zatražimo pomoć liječnika ili stomatologa, razočarani smo. Na rad i ponašanje medicinskih djelatnika nekih ozbiljnih prigovora nemamo, uzrok nezadovoljstvu je na drugoj strani. Ne znam koliko su i jesu li uopće zdravstvene institucije više u službi građana, ili su, možda, samo jedno od sredstava države za namicanje kolikih-tolikih sredstava u proračun, a na izravnu štetu pacijenata. Političari nam govore o besplatnoj zdravstvenoj zaštiti, svi su nekako u velikoj brizi za malog čovjeka, a kad odete liječniku, situacija je dijametralno suprotna. Stomatološke usluge su preskupe, preskup je i najbanalniji posjet liječniku specijalistu. Plaća se participacija, plaća se većina lijekova, za bilo koju vrstu bolesti pretrage i potrebna snimanja su preskupi, a zakazuju se u nerazumno dugim rokovima. S druge strane, za ta ista snimanja u privatnim klinikama nema čekanja. Istina, puno su skuplja nego u državnim ustanovama, pa se pitam kako to da liječnici specijalisti u privatnim klinikama za honorar rade puno brže i pedantnije nego u institucijama u kojima su stalno uposleni, u kojima zarađuju svoje redovite prinadležnosti. Pripadnik sam generacija koje se sjećaju i zdravstvene zaštite iz vremena od prije devedesetih godina prošloga stoljeća, pa samo mogu konstatirati kako je ukupan rad zdravstvenih institucija danas vrlo veliki korak unazad.

I. A.

**BILJANA SELAKOVIĆ-
MILANOVIĆ,**
novinarka, Srijemska Mitrovica

Borba s vjetrenjačama

»Čovjek pola života provede gubeći zdravlje, a drugu polovicu provodi pokušavajući ga vratiti«, kaže Ciceron. I doista, kada bolje razmislite, tako je. U zemlji Srbiji vjerujem da je malo onih koji imaju pozitivno mišljenje o zdravstvu, barem onom u državnim institucijama. Razloga za to je puno, od liste čekanja preko neprofesionalnog odnosa, do korupcije i liječnika koji su svoje diplome kupili za »sitan novac«. Kada vam se netko razboli i počne borba s vjetrenjačama (u ovom slučaju s liječnicima i medicinskim sestrama), počinjete shvaćati kakav ste sretnik bili, jer niste morali gubiti živce sjedeći po čekaonicama. Da biste došli na specijalistički pregled, morate puno prepreka savladati, od ispitivanja uputa kod vašeg izabranog liječnika, preko zakazivanja pregleda kod specijalista i na kraju sam pregled koji ste, ukoliko ste imali sreće, čekali manje od tri mjeseca. Naravno, ukoliko ste netko s dubljim džepom, većinu pregleda ćete obaviti u privatnoj poliklinici. Nedavno sam čula tužnu priču da je čovjek čekajući mirovinu kako bi otišao uraditi privatne analize, preminuo od infarkta miokarda. A možda je tragičan završetak mogao biti spriječen da su te iste analize urađene u državnoj režiji, kada već plaća zdravstveno osiguranje. Zdravstvo je u Srbiji spalo na veoma niske grane. Bogati su privilegirani jer se mogu liječiti u inozemstvu ili u privatnim klinikama, u kojima rade isti oni liječnici koji za vas u državnoj ustanovi nemaju vremena.

S. D.

ANTUN KOVAČ,
umirovljenik, Sombor

Čekanje

Ovih sam dana obavio preventivne preglede kod kardiologa u Novom Sadu i naravno ono što je poslije toga slijedilo su specijalistički pregledi ovdje u Somboru.

Kada sam zakazivao pregled na očnom, a to je bilo u lipnju, dobio sam datum za pregled 17. rujna, što je, složiti ćete se, prilično dugo čekanje da stignete na red. Naravno da sam odustao od zakazivanja kod drugih specijalista, jer je i tamo situacija vjerojatno slična. Iskorio sam pomoć kćerke koja je medicinska djelatnica i koja mi je pomogla kod zakazivanja pregleda. Preglede sam obavio, moram priznati preko veze, a i s obzirom da sam došao na preporuku njihova kolege iz Novog Sada, svi su se prema meni ponašali relativno korektno i ljubazno. Kako bi bilo da sam išao redovitim putem, ne znam.

Mislim kako je najveći problem upravo to dugo čekanje na preglede kod liječnika specijalista. Ako obavljate preventivne preglede onda još i možete čekati, ali ukoliko su slučajevi hitni, čekanje od nekoliko mjeseci stvarno je problem.

Kod liječnika opće prakse pregledi se također zakazuju. Obično vam pregled zakazuju za sljedeći dan, ili recimo za dva dana. No, meni se dogodilo da sam po povratku iz Novog Sada, kada su mi trebali uputi za specijalističke preglede, na red kog liječnika opće prakse stigao za pet-šest dana.

Ponovit ću još jednom, generalno mislim kako je najveći problem upravo to dugo čekanje da stignete na red na preglede kod liječnika specijalista.

Z. V.

**RAZGOVOR POVODOM ODRŽAVANJA
GAJDAŠKE RADIONICE U TAVANKUTU:**
EDI TAJM, ETNOMUZIKOLOG

Sačuvati gajde i gajdaše

Po plesnoj strukturi najarhaičniji bunjevački ples je svakako *Gajdaško kolo*, ali rijetke su prilike kada se ono može čuti u izvođenju gajdi, kako se nekada izvorno isključivo izvodilo. Budući da na našem području trenutno nema svirača gajdi, u okviru Seminara bunjevačkog stvaralaštva u Tavankutu održana je gajdaška radionica, ne bi li tako netko od mlađih izvođača tradicijske glazbe zavolio i naučio svirati na tom instrumentu. Radionicu je držao etnomuzikolog **Edi Tajm**, koji je završio studij u Beogradu s temom master rada *Muzički identiteti Hrvata u Srijemskoj Mitrovici*.

GAJDAŠKI KAMPOVI I SEMINARI

Edi Tajm priča kako je upisao etnomuzikologiju očekujući da će tijekom studija naučiti svirati neke tradicijske instrumente i da će svakako imati više prakse na takvim instrumentima, međutim osim folkloru i narodnog pjevanja, glazbeni su se tradicijski instrumenti izučavali samo teoretski. »Budući da sam završio srednju glazbenu školu na klarinetu, i puhački instrumenti su mi prilično bliski, bilo je sasvim logično da nastavim svirati neki puhački instrument. Stoga sam se opredijelio za razne tradicijske puhačke instrumente: gajde, kaval, okarinu, frule, nedavno sam nabavio i jermenski duduk. Kada je riječ o učenju sviranja gajdi, mogu reći kako sam samouk, premda to i nije najbolji izraz,

jer sam glazbeno obrazovan, teoretski sam znao sve o gajdama, te sam tako sam istraživao u tom praktičnom dijelu.«

Postoji nekoliko vrsta gajdi na ovim prostorima: najviše rasprostranjene u Vojvodini i u dijelu Slavonije su troglasne banatske gajde, a sličan tip postoji i u Svrsljigu, kod Niša. Drugi tip su dvoglasne gajde kakvih ima jugoistok Srbije i koje su ranije bile mnogo više zastupljene u cijeloj Srbiji. Kada je pak riječ o gajdašima, procjene su da ih aktivnih ima oko desetak. »U Sivcu, blizu Subotice, postoji majstor **Maksim Mudrinić**, koji se bavi izradom gajdi i organizira škole i seminare sviranja. Kroz te njegove škole prošlo je 30-ak ljudi koji su učili svirati na banatskim gajdama, ali koliko je od njih aktivnih teško je procijeniti. Primjerice, prije mjesec dana imali samo organiziran gajdaški kamp u Sivcu i posljednjeg dana kampa došli su aktivni gajdaši pokazati što znaju i odsvirati neke numere. Tada nas je bilo desetak iz cijele Vojvodine.«

JEDNO OD NAJRAŠIRENIJIH GLAZBALA

Kada je riječ o povijesti i rasprostranjenosti ovog instrumenta, manje je poznato kako cijela Europa ima neki svoj tip gajdi. »Naravno, svima su poznate škotske gajde. Osobno sam više okrenut Bugarima i njihov stil mi se sviđa. Bugari, primjerice, imaju škole za tradicionalne instrumente, od osnovnih, preko srednjih, do fakulteta, a kod nas je tek

sada počelo fakultetsko izučavanje tradicionalnih instrumenata. Srce tog instrumenta je pisak, a među njima postoje dvije skupine: piskovi koji su klarinetskog tipa i koji su rasprostranjeni na ovim prostorima, dok se zapadnije, od Njemačke, Italije pa prema zapadu, koriste piskovi tipa oboe, odnosno s dvostrukim jezičkom, što daje automatski i drugačiju boju tona. Razlika je ogromna između škotskih i naših gajdi u zvuku, imaju veće mogućnosti, na njima se može izvesti više melodija i nisu toliko ograničene kao banatske gajde. Međutim, Bugari i Makedonci na svojim dvoglasnim gajdama također imaju prilično veće mogućnosti i veći raspon tonova, čak više od oktave, imaju polustupnjeve, imaju tzv. grifove za dobivanje polutonova. U Bugarskoj postoji i orkestar gajdaša, što je najveći skup gajdaša u ovom dijelu svijeta«, kaže Edi Tajm.

Banatske su gajde u glazbenom smislu dosta ograničene jer imaju samo šest tonova, dakle niti cijelu skalu i na njima se mogu svirati samo durske

melodije. Od repertoara izvode se kola, mogu biti pratnja pjevačima, a ukoliko ima *laktaču*, gajdaš može istodobno pjevati dok svira. »Najlakše je učiti svirati ih po sluhu, premda postoje etnomuzikološki zapisi, međutim teško se pomoću njih može naučiti, budući da su komplicirani. Naravno, ovisno o potrebi rada etnomuzikologa ti zapisi mogu biti jednostavniji, ali mogu biti puno i složeniji - toliko je nota, ukrasnih zapisa da se ne vidi kostur i melodija koju treba odsvirati. Kod nas postoje etnomuzikološki smjerovi u osnovnim i srednjim glazbenim školama u Subotici, Somboru i u Kraljevu, na kojima postoje predmeti na kojima se i praktično izučavaju tradicijski instrumenti«, kaže Edi Tajm, te dodaje kako će na početku učenja sviranja na gajdama izvođaču trebati puno vježbe i kondicije kojima se postiže osjećaj pritiska koji moraju imati lijeva ili desna ruka na sam meh kako bi kontrolirali jačinu i intonaciju.

S. M.

Augustin Žigmanov

Budućí lideri udruga

TREĆI SEMINAR BUNJEVAČKOG STVARALAŠTVA U TAVANKUTU

Autentični nositelji baštine

Očuvanje narodnog stvaralaštva okupilo je ljubitelje plesa i folklor, koreografe, slammarke, tamburaše i gajdaše u Tavankutu od 15. do 20. srpnja u organizaciji HKPD-a Matija Gubec

Naš je cilj bio okupiti ljude koje zanima bunjevačko stvaralaštvo i dovesti ih na izvoriste gdje žive Bunjevci, kako bi što više vidjeli izvornog načina igranja folklor, nošnje, pjevanje, tamburašku muziku pa i gastronomiju, kaže **Ivica Dulić**, jedan od organizatora i voditelj folklornog plesa.

Stoga je očuvanje narodnog stvaralaštva okupilo ljubitelje plesa i folklor, koreografe, slammarke, tamburaše i gajdaše na Trećem seminaru bunjevačkog narodnog stvaralaštva u Tavankutu od 15. do 20. srpnja u organizaciji Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Matija Gubec*.

»Seminara postoji mnogo i u Srbiji i u Hrvatskoj, bunjevački plesovi se igraju na cijelom

Balkanu i šire, jer su to vrlo interesantne i atraktivne igre, ali na našem prostoru nije bilo semina- ra koji bi se bavio bunjevačkim stvaralaštvom«, kaže Ivica Dulić i dodaje kako je ovogodišnji, treći po redu seminar okupio 50 polaznika u radionicama folklor, slamarstva, tamburaškoj i gajdaškoj.

FALI NAM MIRNOĆE I GRACIOZNOSTI

Ivica Ivanković je profesor etnologije, poljskog jezika i književnosti, a kao djelatnik odjela glazbenih sadržaja Hrvatske radio-televizije dio svog godišnjeg odmora s obitelji proveo je na seminaru u Tavankutu. Svi u obitelji su folklorasi i plesači u KUD-u *Kupljenovo* kod

Zaprešića, no kaže da se u njihovom društvu ne plešu bunjevački plesovi. »Kao profesionalni plesač ansambla *Lado* imao sam priliku plesati bunjevačke plesove, ali sasvim sigurno ne na ovaj način, i zato nam se seminar učinio kao zgodna prilika da upotpunimo svoje znanje«, kaže Ivanković i dodaje kako ovih dana u Tavankutu uživa u glazbi, pjesmi, druženju, u kvrcanju, koracima i učenju. »Mi imamo jedan krivi plesni stav, čini mi se, kad su bunjevački plesovi u pitanju. Sve je nešto spušteno u koljenima, pa se stalno kvrcas, pa se svi bacamo nogama lijevo-desno, a zapravo fali nam te mirnoće, gracioznosti, tog stava. Možda smo ulovili stil, ali stav definitivno nismo. I sam se već četvrti, peti dan borim s tim, gledam

stalno Ivicu Dulića kako pleše i, da, bole me mišići, bole me noge i stopala, shvaćam da se događa jedna *plesačka pretvorba*, i da sam sve bliže tome ali to je još uvijek daleko od jednog uzornog bunjevačkog stila, kakav mislim da bi trebao biti. Rijetko imamo u Hrvatskoj priliku gledati izvorne plesače, autentične nositelje te baštine«, kaže Ivanković.

Osim plesa, polaznici folklorne radionice su imali svakodnevno po sat pjevanja pod vodstvom **Tamare Štricki**, etnomuzikologinje u subotičkoj Glazbenoj školi, **dipl. inž. tekstila Kata Suknović** upoznala ih je s bunjevačkom narodnom nošnjom, a voditeljica slamarske radionice **Jozefina Skenderović** upoznala ih je sa slamarskom umjetnošću. Uz pomoć slamarki-asistentica

Vrijedne ruke na slamarskoj radionici

Folklorna radionica: popravljanje stila i stava

Kristine Kovačić i Branke Vujić naučili su izraditi jednostavnije perlice, minijature, čestitke, jaja, ali na slamarskoj radionici je i nekoliko polaznika, poput **Verice Svinjarević Mecing** iz Srijemskih Karlovaca, koje su došle nadograditi svoje dosadašnje znanje i vještine. »Od prošle godine se bavim slamarstvom, uživala sam ovdje s ovim divnim ljudima i zato sam došla ponovno ove godine. Budući da se moja obitelj generacijama bavi vinogradarstvom i proizvodnjom vina, ja oslikavam flaše koje nudimo turistima, te sada uz put koristim priliku vidjeti što i kakve motive mogu iskoristiti od slame za te unikatne boce. Ovdje dobijemo osnovnu tehniku, a poslije kreiramo sami«, kazala je Verica Svinjarević Mecing.

BUĐUĆI LIDERI UDRUGA

Ove godine je na tamburaškoj radionici sedam polaznika, dvoje su iz Hrvatske, a petero iz hrvatskih udruga iz Srijema, Petrovaradina, Sonte, Đurđina i Šida. Dobro su potkovani sviračkim znanjem jer već rade u svojim KUD-ovima, a od njih se očekuje da usvoje metodiku poučavanja i potom svoje znanje prenesu ostalima. »Učimo

ih sviranju i plesanju bunjevačkih igara, a oni mogu na način kako postavljamo bunjevačke igre, i sve ostale igre jednako tako metodički poslagati. Dakle, oni su budući lideri tih udruga voždanskih Hrvata i eventualni voditelji tamburaških odjela«, kaže **prof. Vojislav Temunović**. Polaznicima je osobito dragocjen CD i partiture bunjevačkih tradicijskih kola, koje dobivaju na kraju seminara. »Riječ je o projektu koji smo započeli s Udrugom *Festival bunjevački pisama* u okviru kojeg su snimljena kola izvedena na starinski način kako ih je svirao doajen bunjevačkog folklora **Pere Tumbas Hajo**. Snimci su identični notnom materijalu, koji polaznici dobivaju, a cilj je da oni u svojim sredinama mogu prezentirati te igre na ispravan način i u svojim KUD-ovima ispravno svirati naše bunjevačke plesove. Svatko ih svira na neki svoj način, ali mi smo htjeli zaštititi upravo ovaj na koji je svirao Pere Tumbas Hajo, čiji su zapisi iz pedesetih godina. Drago mi je da smo i tada bili muzički pismeni, te je zbog toga sve ovo i ostalo sačuvano, a sada nastavljamo dio te tradicije s ciljem da obogatimo muzičku pismenost i saču-

vamo na nosaču zvuka kao trajni zapis«, kaže Vojislav Temunović.

DOBRO PAŠE UHU

Luka Delibos svira čelo u KUD-u *Kraluš* iz Stupnika, i do sada je svirao bunjevačke plesove ali na tamburaškoj radionici je, kaže, naučio dosta toga novoga. »Ovdje se svira s puno ukrasa, ima puno šaranja, svira se malo kompliciranije nego što mi izvodimo, ali meni se to sviđa, volim šarati. Kada se dobro odsvira, ljepše zvuči. Jako se veselimo što ćemo dobiti partiture i CD, već su me pitali moji svirači ima li tu kakvih nota i mislim da ćemo ubuduće svirati po tome. Stvarno svi volimo najviše svirati bunjevačke plesove. Čekao sam četiri godine, kada sam počeo učiti čelo, da dostignem takvu razinu kako bih mogao svirati bunjevačka kola i pjesme, to mi je bio poticaj da sviram što više. Za mene je to nekako atraktivna glazba, kola, pa lagane pjesme, prijelazi iz dura u mol, nama to u uhu bolje paše. Svi bismo najradije samo bunjevačke svirali«, kaže Luka Delibos.

U nastojanju da se gajde i gajdaši vrate na naše prostore, na seminaru je po prvi puta organi-

zirana gajdaška radionica koju je vodio etnomuzikolog **Edi Tajm** iz Srijemske Mitrovice, a sudje- lovalo je troje mladih polaznika.

»Ovo mi je prvi susret s gaj- dama, u početku je najteže bilo održavati pritisak u mjehu kako bi izašao dobar ton, a onda kasni- je za svaki ton treba drugačiji pritisak i na to se treba naviknuti, ali brzo se svlada ako se vjež- ba i sada već nije jako teško«, kaže gimnazijalac **Augustin Žigmanov**, jedan od polaznika. On je završio osnovnu Glazbenu školu na klarinetu, a poslije ove radionice već je odlučio da će nastaviti učiti gajde, jer mu se od prvog trenutka svidio instru- ment i njegov specifičan zvuk.

I profesor Edi Tajm je pre- zadovoljan polaznicima. »Prvi puta predajem gajde i imao veli- ku tremu kako će to sve ispasti. Osobito sam prva dva dana bio zabrinut hoćemo li prosvirati, ali polaznicima se toliko svidjelo da čak niti pauze nismo imali«, kazao je Edi Tajm i dodao kako su polaznici radionice dobili osnove sviranja i tehnike, a budu li htjeli postati gajdaši, dobrim dijelom morat će samostalno nastaviti učenje budući da gajda- ša jedva da ima ukupno desetak.

S. Mamužić

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Pripremaju: Lazar Merковиć i Milovan Miković

KRONOLOGIJA od 25. do 31. srpnja

25. SRPNJA 1527.

Odsječenu i na koplje nabodenu glavu samozvanog cara **Jovana Nenada** s nadimkom **Crni Čovjek**, koju je vlastelin Subotice **Balint Török** poslao u Budim, ondje su istaknuli na vrh tamošnje utvrde i okrenuli je k Beču.

25. SRPNJA 1916.

Umro **Lazar Mamužić**, pravnik, gradonačelnik Subotice od 1884. do 1902. godine. Bio je

vješt, agilan političar, veliki graditelj, pokretač gospodarstva, prometa, animator u mnogim oblastima društvenog života. Današnji izgled Subotice, u mnogome je, uobličen u vrijeme njegova osamnaestogodišnja mandata. Rođen je 1. ožujka 1847.

25. SRPNJA 1990.

U 68. godini umro slikar i dizajner **Gustav Matković**, izraziti

pejzažist i portretist. Slikarski radovi mu odišu koprenom impresionizma i svježim kolo-

ritom. Rođen je 22. ožujka 1922.

26. SRPNJA 1890.

Rođen je **Lazar Stipić**, pjesnik i publicist, upravitelj Gradske knjižnice. Počeo je kao dopisnik budimpeštanskih i bečkih novina iz Subotice, a nastavio kao urednik *Nevena*, *Naroda*, *Istine*, *Borbe* i književnog časopisa *Glas*. Pisao je pjesme, pripovijetke, drame i publicistike radove, objavio je dvije zbirke pjesama, dvije studije i dr. Umro je 14. svibnja 1944.

26. SRPNJA 1975.

Zbog nestručnog rukovanja postrojenjem za bengalsku vatru, uoči glavne svetkovine praznika žetve, uslijedila je razorna eksplozija prigodom vatrometa. U teškoj nesreći smrtno je stradala petogodišnja djevojčica **G. S.** Otkazane su sve priredbe u sklopu Dužijance '75.

27. SRPNJA 1699.

Barun Nehem, bivši zapovjednik Segedina, pismeno je potvrdio da su kapetani pograničnih militara **Luka Sučić** i **Đuro Vidaković**, vjerno i bez i jedne krajcare nadoknade obnašali vojne dužnosti te da su se hrabro borili protiv ustanika do sklapanja primirja.

27. SRPNJA 1998.

U Hrvatskom kulturnom centru *Bunjevačko kolo* predstavljena je prva zbirka pjesama **Tomislava Žigmanova Raskrivanja**, tiskana nakladom neovisnog dvotjednika *Žig*.

28. SRPNJA 1751.

Tijekom te godine Magistrat varoši Sveta Marija (Subotica), među ostalim izrekao je i sljedeće dvije presude: Prema prvoj, zbog krađe konja, pastir **Ivan Čolak** prošao je kroz tri stupnja saslušanja; stezanje palca, navlačenje španjolske čizme i istežanje ruku, užetom. Budući da je priznao krivicu, osuđen je na smrt vješanjem. Prema drugoj, **Stojanu Čučiću**, prijestupniku povratniku – iščupan je jezik.

28. SRPNJA 1895.

Ministarstvo trgovine odobrilo je rad Zanatskog udruženja subotičkih zidara. Za predsjednika je, na prethodno održanoj osnivačkoj skupštini, izabran **Šime Dulić**.

29. SRPNJA 1743.

Na prigodnoj svečanosti, čitanjem Povelje carice i kraljice **Marije Terezije**, uz podrobno tumačenje ugovora sklopljenog s Kraljevskom komorom, na ondašnjem narodnom (dalmatinskom ili ilirskom, odnosno hrvatskom) jeziku, Subotički vojni šanac je izdvojen iz sastava Potiske vojne krajine te preveden u civilni status. Proglašen je povlaštenim kraljevsko-komorskim gradom, pod imenom Szent Mária (Sveta Marija) i stavljen pod jurisdikciju Bačke županije.

29. SRPNJA 1831.

U gradu je izbila teška epidemija kolere, zacijelo najteža i najveća od nastanka grada. Unatoč blagovremeno poduzetih preventivnih mjera, prema jednom dokumentu iz Historijskog arhiva Subotice u gradu je oboljelo oko pet tisuća ljudi, od kojih

je do 9. listopada iste godine umrlo čak 3584 osobe.

29. SRPNJA 2008.

Hrvatsko nacionalno vijeće je, za direktora Novinsko izdavačke ustanove Hrvatska riječ, izabralo **Ivana Karana**.

30. SRPNJA 1890.

Okončana je gradnja prve Palače pravde, čiji je temeljni kamen položen 12. listopada 1889. podignuta je naspram zgrade Željezničkog kolodvora.

30. SRPNJA 1945.

Dnevni list *Hrvatska riječ* objavio je napis o djelovanju subotičkog Pravnog fakulteta između dva svjetska rata. Za dva desetljeća postojanja na ovaj fakultet upisano 4416 studenata, od kojih je 1450 steklo diplomu pravika.

31. SRPNJA 1743.

Na prvoj službenoj sjednici Gradskog vijeća (Magistrata) slobodne i povlaštene kraljevsko-komorske varoši Szent Mária (Sveta Marija, Subotica), za prvog suca (tada pročelnika grada), izabran je **Stipan Vojnić**.

31. SRPNJA 1849.

Po ulasku III. Carske armije u Suboticu, za glavnog suca i privremenog gradonačelnika slobodnog kraljevskog grada Maria Theresiopolis postavljen je **Gottfried Arnold**, pošto se prethodna uprava, na čelu s gradonačelnikom **Stipanom Kujundžićem** – raspala. Za nadkapetana postavljen je **Josip Mačković**, a za nadbilježnika **Božidar Prokopčani**.

POGLED S DRUGE STRANE: TUŽNO LICE ULICE

Na spustu s Majšanskog mosta prema Željezničkom naselju i Makovoj sedmici, u ljetno popodne »puca« pogled kao na scenu iz kataklizmičkih filmova o rušenju i pustošenju gradova. A nije film, stvarnost je. Pogled pada na veliki prostor koji je »otkriven« nedovršenim rušenjem nekadašnjih gospodarskih objekata na ovom mjestu, između ostalog i stare Livnice. I preko Majšanskog puta, odmah u susjedstvu, srušen je objekt na uglu u kome se nekada nalazila trgovina. Izgubljen u tom odnedavno ogromnom placu, što li je, stoji stari arteški bunar, istina povezan na vodovodnu mrežu, jedan od najčešće korištenih na teritoriju grada. Ograda oko starih gospodarskih objekata dopola je srušena, ničim uređena za bilo kakav estetski ugođaj prolaznika. Okruženje, srećom, nije u visokoj travi, kako je to na drugim mjestima gdje se nešto započelo rušiti, a ne i nadograđivati i uređivati, ali su iz tog nedovršenog plana ostali izlomljeni prilazni putovi i nogostupi, općenito, ni traga bilo kakvim radovima koji bi svakom čovjeku koji živi na području ove osiromašene mjesne zajednice uljepšalo ulazak u razgranate ulice (mnoge još neasfaltirane).

NEDOMAĆINSKI PLANOVI

Kažu kako će ovdje jednom (!) postojati kružni tok kojim će se »razmrsiti« prometna špica kod Majšanskog mosta i regulirati komplicirano raskrižje, kažu kako će jednom (!) postojati i bulevar – ali mi živimo sada, i svi ovi ljudi u Željezničkom naselju, koji kraj ruševina svakodnevno prolaze prema svojim domovima. Ako biraju neki drugi put, makar i zaobilazni, dobro čine, jer pogled na započete projekte u teškoj, uz to svjetskoj ekonomskoj krizi, a kamoli gradskoj, u državi koja je uz to već dugo u svakovrsnoj krizi, nimalo ne jača optimistički duh, naprotiv. Bilo je ovdje i vremena i moguć-

nosti i za oplemenjavanje prostora, osim što se rušilo. Ovaj stari usamljeni bunar, okružen suhim, vrelim pijeskom, pogotovu u ljetnoj žezi, jer naselje je nekada podignuto na vinogradima, valjda još suvljim i vrućim pijeskom na prostoru koji se stvorio rušenjem dijela ulica – priziva ambijent zelenila. Ima mjesta za sadnju drveća, za tu prirodnu simboliku napretka, i ono bi se već razgranalo kada bi planove o rušenju pratili i planovi o humanizaciji prostora naselja. Tko zna koliko bi drveće naraslo dok se (jednom!) realiziraju zamišljeni planovi za ovo područje, ako ih u međuvremenu ne promijene. Potrebno je humanizirati prostor, jer tu je negdje u blizini nečiji dom, tu rastu djeca, žive ljudi, život je, i zašto bi ga naružile još i nečije ruševine. Kada se okrene glava i prođe ovakav (tužan) početak Majšanskog puta, u svim ulicama u koje se raskrižje račva, stanovnici još pokušavaju uljepšati pogled makar na svoje domove i svatko prema svojim mogućnostima održava fasade,

uređuje zelene ograde i vrtove, izuzev napuštenih domova, a i njih ima. Gašenjem gospodarskog čvorišta kod Majšanskog mosta, gospodarskog makar po tome što se iz različitih razloga navraćalo i iz drugih dijelova grada, ovo je područje postalo teritorij kojim prolaze još stanovnici okolnih ulica, pa je i pusto i prazno za osjećaj gradskog ambijenta, mada je relativno blizu tornju Gradske kuće.

U PROSJEKU JE SVE DOBRO

U susjedstvu je Mjesna zajednica Kertvaroš, u čijem se najvećem dijelu život odvija u gotovo svakoj ulici. Njenim rubom prolazi najprometniji Segedinski put, tu je najveći predškolski objekt, dvije visokoškolske ustanove koje s pogledom na mlade i mladost nose i radost, ulice su u zelenilu i drveću, ni jedan od većih objekata, srećom, još nije na meti preuređenja (u perspektivi), ovim se ulicama dolazi, odlazi, prolazi, ima životnosti. A i ovaj dio grada nekada je nastao na vinogradima.

Promatrano u prosjeku, zanemarujući navedene izrazito kontrastne individualne karakteristike, ove dvije susjedne mjesne zajednice s druge strane subotičkog željezničkog čvorišta su – »dobro«. Prosjek se često koristi za definiranje uopćenog stanja: prosječno smo stariji od 40 godina, kućanstvo nam broji ispod tri člana, za hranu izdvajamo 41 posto obiteljskog proračuna... Na taj se način govori i o zaradama (pogotovu od kada su individualna primanja u domeni poslovne tajne). Prosječna zarada u svibnju 2014. godine (bez poreza i doprinosa) iznosila je 44 184 dinara. Za to vrijeme mediji bruje o (za naše uvjete) enormnim primanjima pojedina na visokoplaćenim radnim mjestima, postavljenih uz to i na čelo upravnih i nadzornih odbora, i druge plaćene funkcije. Nečiji novčanici su već stigli u Europu. A nama »popravljaju« prosjek. Kao u primjerima o dvama naseljima istog grada kojima je samo u prosjeku isto i dobro.

Katarina Korponaić

ANTE BABIĆ, SABORSKI ZASTUPNIK I PREDSJEDNIK HDZ-OVA NACIONALNOG ODBORA ZA ISELJENIŠTVO I HRVATSKE NACIONALNE MANJINE U DRUGIM ZEMLJAMA

Nacionalne manjine nisu samo deklarativno blago

Što se tiče HDZ-a i naših pritisaka prema vladajućima, nećemo dopustiti da Republika Srbija na bilo koji način može dobiti u pretpristupnim pregovorima nekakvu povlaštenu poziciju, s obzirom na pitanje nacionalnih manjina

Hrvatska demokratska zajednica tražit će da pitanje statusa vojvođanskih Hrvata bude dio pregovaračkog procesa Srbije i EU, izjavio je saborski zastupnik i predsjednik HDZ-ova Nacionalnog odbora za iseljništvo i hrvatske nacionalne manjine u drugim zemljama **Ante Babić** prilikom nedavnog boravka u Subotici, na proslavi obljetnice Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini.

»S obzirom da sam i član Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina u Hrvatskom saboru, kao najvećem zakonodavnom tijelu u Republici Hrvatskoj, i s obzirom na Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina i sve ono što uživaju nacionalne manjine u Hrvatskoj, za mene je i danas bilo sramno slušati da od 35 stavaka, koje su potpisane Međudržavnim sporazumom, gotovo niti jedna nije ispunjena. Siguran sam, što se tiče HDZ-a

i naših pritisaka prema vladajućima, nećemo dopustiti da Republika Srbija na bilo koji način može dobiti u pretpristupnim pregovorima nekakvu povlaštenu poziciju, s obzirom na pitanje nacionalnih manjina. Nacionalne manjine nisu samo deklarativno blago za Hrvatsku i Srbiju, određene stvari se moraju napraviti i u stvarnom životu, to ljudi moraju osjetiti u stvarnom životu i u praksi«, kazao je Babić.

DSHV IZNIMNO VAŽAN

Na pitanje koliko je DSHV cijenjen u političkim krugovima u Hrvatskoj, Babić je kazao: »Dolazim u ime Hrvatske demokratske zajednice i predsjednika **Tomislava Karamarka**, koji je prošle godine bio ovdje i dao maksimalnu potporu DSHV-u u Republici Srbiji. Danas ste vidjeli kako su i predstavnici pozicije ovdje, u ime predsjednika Sabora **Josipa Leke** ovdje je bio

Ivo Jelušić, što znači da je za nas značaj DSHV-a, bilo za poziciju ili oporbu, u Republici Hrvatskoj iznimno važan, kao integrativni politički faktor za sve Hrvate u Republici Srbiji.«

On je kazao kako HDZ sada kao oporba podržava sve programe koji su zacrtani s Državnim uredom za Hrvate izvan Republike Hrvatske, pri čemu »jedan značajan dio sredstava, bilo kroz političku, kulturnu i gospodarsku suradnju ide i Hrvatima u Republici Srbiji«.

VAŽNOST SUDJELOVANJA NA IZBORIMA

Na pitanje jesu li hrvatski državljani kao pripadnici hrvatske zajednice u Srbiji, s obzirom na mali broj glasača, relevantni kada je riječ o izborima u Hrvatskoj, Ante Babić je kazao: »Što se tiče izbora za Europski parlament i izbora za Sabor, naravno da je nama cilj da i Hrvati izvan Republike

Hrvatske, pogotovo hrvatske nacionalne manjine u drugim zemljama, prepoznaju važnost izbora i da sudjeluju na izborima, jer je to jako bitno ne samo zbog materijalne pomoći Hrvatima izvan Republike Hrvatske, nego za suradnju koja je prirodna i normalna, jer hrvatska država ima hrvatske nacionalne manjine u 12 europskih zemalja.«

Na pitanje namjerava li, ukoliko dođe ponovno na vlast, HDZ mijenjati politiku spram svojih sunarodnjaka u drugim državama, Babić je podsjetio kako je predsjednik HDZ-a Karamarko obećao da će Državni ured dići na razinu ministarstva. »Samim tim ojačat će se i pozicija HDZ-a, ali sigurno će to biti djelotvorna briga i pomoć za hrvatske nacionalne manjine u drugim zemljama, ali i za Hrvate izvan Republike Hrvatske kojih je 3,5 milijuna. To je strateški interes HDZ-a.«

S. M.

BÁLINT PÁSZTOR, ŠEF KLUBA ZASTUPNIKA SVM-A

Izbori za nacionalna vijeća u listopadu

Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave raspisat će izbore za nacionalna vijeća nacionalnih manjina sredinom kolovoza, dok će se sami izbori održati u listopadu, rečeno je na sastanku ministricice **Kori Udovički** sa zastupnicima Saveza vojvo-

đanskih Mađara (SVM), prenosi list *Magyar Szó*.

Kako je za taj list izjavio šef kluba zastupnika SVM-a **Bálint Pásztor**, na sastanku je bilo riječi i o izmjenama Zakona o nacionalnim vijećima, budući da je Ustavni sud stavio izvan snage nekoliko pasusa važećeg Zakona,

pa je zbog toga potrebno promijeniti propise, što bi se moglo dogoditi tijekom iduće godine.

On je dodao da će nakon izbora za nacionalna vijeća biti formirana radna grupa odgovorna za izradu promjene zakona, u kojoj će mjesto dobiti i predstavnici nacionalnih vijeća.

»SVM želi da se promjena zakona izvrši na način da se poštuju odredbe Ustavnog suda, a da se, s druge strane, u tekst zakona vrati većina ovlasti koje je Ustavni sud proglasio neustavnim. Na temelju obrazloženja Ustavnog suda, za to postoje mogućnosti«, naglasio je Pásztor.

Za zapošljavanje 18,5 milijuna

Gradonačelnik Subotice **Jenő Maglai** donio je odluku o dodjeli sredstava za provođenje javnih radova u visini od skoro 18,5 milijuna dinara. Kako se navodi u tekstu odluke, objavljenom na službenoj gradskoj internetskoj stranici, bit će financirano ukupno 15 izvođača radova, odnosno, ustanova, institucija i udruga, preko kojih će biti zaposleno 98 osoba na razdoblje od pet mjeseci. Najviše će biti zaposleno preko projekta poduzeća *Ekostandard*, njih 44, za što je opredijeljeno 8,3 milijuna dinara.

Slijedi Dom za djecu ometenu u razvoju s 10 osoba, preko projekta vrijednosti 1,8 milijuna, zatim Gerontološki centar, koji će projektom vrijednosti skoro 1,7 milijuna uposliti 9 osoba. U HKPD-u *Matija Gubec* u Tavankutu bit će uposlano 5 osoba, za što je opredijeljeno nešto manje od milijun dinara, u Udruzi novinara *Cro info* tri osobe (oko pola milijuna dinara), te jedna osoba u HKC-u *Bunjevačko kolo*.

Sredstva su osigurana iz gradskog proračuna, preko lokalnog plana zapošljavanja, u iznosu od 13,5 milijuna i preko Pokrajinskog tajništva za gospodarstvo, koje je osiguralo 5 milijuna dinara.

Regresirane karte za učenike putnike

Učenici putnici koji iz subotičke općine putuju za Bačku Topolu, Kanjižu, Sombor, Novi Kneževac ili neku drugu općinu zahtjeve za regresirane mjesečne karte mogu predati u Uslužnom centru Grada Subotice od 11. do 22. kolovoza. Potvrde za mjesečne karte izdavat će se 22. i 25. kolovoza od 9 do 13.30 u Gradskoj upravi, na Trgu slobode 1, na 3. katu u sobi 305. Za reguliranje prava na mjesečnu kartu učenici trebaju priložiti: presliku osobne iskaznice – vlastite ili jednog od roditelja, potvrdu škole o upisu i dokaz o pozitivnom uspjehu. Učenici lošeg materijalnog stanja, koji nisu u mogućnosti plaćati cijenu regresirane mjesečne karte, trebaju se obratiti Centru za socijalni rad Grada Subotice za oslobađanje plaćanja udjela za cijenu mjesečne karte.

Ovrha imovine zbog neplaćenih komunalija

Najviše postupaka privatnog sudskog izvršitelja u Subotici u ovoj je godini pokrenuto protiv građana koji ne plaćaju komunalne usluge, a zahtjeve za prinudnu naplatu najčešće podnose Toplana, koja trenutačno bilježi 450 zahtjeva za pljenidbu imovine, i Vodovod i kanalizacija, koje za sada ima 200 zahtjeva. Za dugovanja do 30 000 dinara početni troškovi izvršitelja su 5 760 dinara, koje dužnik mora u roku od osam dana nakon opomene platiti skupa s iznosom duga. U suprotnom, svaki daljnji postupak povećava ovaj iznos.

Četiri tisuće obitelji prima socijalnu pomoć

U prvoj polovici godine 4 053 obitelji ostvarilo je pravo na novčanu socijalnu pomoć, evidentirano je u Centru za socijalni rad Subotica. Za godinu dana taj broj je veći za oko 500, jer se konstantno povećava broj građana na rubu siromaštva, a Centru se javlja i mnogo

ljudi koji do sada nisu tražili nikakvu vrstu pomoći, prenosi Radio Subotica. Visina pomoći ovisi od cenzusa koje određuje Ministarstvo, članova kućanstva i radno sposobnih članova kućanstva. Za prvih 6 mjeseci pravo na jednokratnu novčanu pomoć koju finansira lokalna samouprava ostvarilo je oko 900 obitelji, dok je tijekom prošle godine ukupno isplaćeno 1 511 jednokratnih pomoći. Građani najčešće podnose zahtjeve za nabavu lijekova, hrane i zbog nemogućnosti da plate komunalne troškove. Maksimalni iznos ove pomoći je četiri tisuće dinara.

Radovi na gradskom pročistaču

Na subotičkom pročistaču otpadnih voda u tijeku je sanacija betonskih konstrukcija, kako bi uređaj, koji je u funkciji od 2009. godine, konačno dobio upotrebnu dozvolu. U pitanju su betonske pukotine na šest objekata, koje se premazuju specijalnim materijalima iz uvoza, a posao se obavlja fazno, kako u funkcioniranju uređaja ne bi bilo zastoja. Sredstva od oko 320 tisuća eura osigurana su iz naknade koju je platio nizozemski izvođač radova, tvrtka DHV, zbog uočenih propusta. Sanaciju obavlja DTD *Severna Bačka*, a cijeli posao bi trebao biti završen do kraja rujna ili najkasnije polovice listopada.

Temeljem članka 20. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Službeni glasnik RS br. 135/04, 36/09), Tajništvo za lokalni ekonomski razvoj, privredu, komunalne poslove i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj,

OBAVJEŠTAVA

Da je RAVNICA a. d., Bajmok, podnijela Zahtjev za davanje suglasnosti na Studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta: Svinjogojska farma *Proleter* u Bajmoku.

Javni uvid po podnesenom zahtjevu osiguran je od 25. 7. 2014 do 18.8.2014. godine u prostorijama Gradske uprave - Gradska kuća, II. kat soba 226, svakog radnog dana u trajanju javnog uvida od 10 do 12 sati.

Javna prezentacija i rasprava po podnesenom zahtjevu nositelja projekta održat će se 19. 8. 2014. godine u prostorijama Stare gradske kuće, soba 226 II. kat s početkom u 12 sati.

Temeljem članka 20. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Službeni glasnik RS br. 135/04, 36/09), Tajništvo za lokalni ekonomski razvoj, privredu, komunalne poslove i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj,

OBAVJEŠTAVA

Da je RAVNICA a. d., Bajmok, podnijela Zahtjev za davanje suglasnosti na Studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta: Svinjogojska farma *Mikićevo* u Mikićevu.

Javni uvid po podnesenom zahtjevu osiguran je od 25. 7. 2014 do 18. 8. 2014. godine u prostorijama Gradske uprave - Gradska kuća, II. kat soba 226, svakog radnog dana u trajanju javnog uvida od 10 do 12 sati.

Javna prezentacija i rasprava po podnesenom zahtjevu nositelja projekta održat će se 19. 8. 2014. godine u prostorijama Stare gradske kuće, soba 226 II. kat s početkom u 13 sati.

DUŽIJANCA U TAVANKUTU

... Dok svoj narod Hrvat ljubi

Završnica dvotjednih kulturnih događanja u Tavankutu održana je 20. srpnja kada su Tavankučani zahvalili Bogu za ovogodišnju žetvu i darovani kruh. Mladi u narodnim nošnjama, karuce i konjanici mimohodom su obilježili svečanost Dužijance u Tavankutu. Svetu je misu

predvodio predsjednik Udruge bunjevačkih Hrvata Dužijanca msgr. dr. **Andrija Anišić** uz koncelebraciju tavankutskoga župnika **Franje Ivankovića**.

U večernjim je satima u dvorištu župe održano *Bandašicino kolo*, koje okupilo veliki broj mještana i ljubitelja tradicije bunjevačkih Hrvata.

Na svečanoj akademiji, koja se tradicionalno organizira uoči Dužijance pod nazivom *Risarsko veče*, uz prigodan kulturno-umjetnički program predstavili su se i ovogodišnji bandaš **Nikola Skenderović** i bandašica **Bernadica Vojnić Mijatov**, dok je uloga malog bandaša i bandašice pripa-

la **Nikoli Vuiću** i **Sari Vereb**. Ovogodišnju krunu od slame koja simbolizira vjeru, ufanje i ljubav predstavila je njezina autorica, slamarka **Jozefina Skenderović**, koja već dugi niz godina pravi krunu za tavankutsku Dužijancu.

I. D.

Nikola Vuić, Nikola Skenderović,
Bernadica Vojnić Mijatov i Sara Vereb

LJETO U MZ SONTA

Voda – problem i za MZ i za mlade

Nema ljetne stanke za članove Savjeta MZ Sonta. Tijekom prošloga tjedna svoju IX. sjednicu održali su iz dva pokušaja. Sazvana za ponedjeljak 14. srpnja, nije održana zbog nedostatka kvoruma i to po drugi put u posljednjih pola godine. Sjednica je održana u ponovljenom pokušaju tri dana kasnije. Tekuća pitanja rješavana su uz minimum rasprave, u većini jednoglasno, a najveći problem su prevelika dugovanja građana za vodu i komunalije. Stoga je jednoglasno zauzet stav da se u najkraćem roku pristupi isključenju s mreže svih potrošača koji duguju iznos veći od 10 000 dinara, kako bi se omogućilo nesmetano funkcioniranje mjesnog vodovoda.

O sezoni kupanja na Savjetu nije bilo riječi, a kako su izbori daleko, ni stranke se baš nisu angažirale po tom pitanju. U bliskoj prošlosti, osobito u prijeizbornom vremenu, sončansko im je kupalište Bara bilo omiljena tema, pa su organizirane i akcije uređenja u svrhu stvaranja »raja za odmor«. Skupina mladih Sončana: **Darko Tetkov, Želimir Apatinac, Predrag Krstin, Ivan Gerin, Alen**

Miličić, Josip Đanić, Andrej Miloš, Ivan Butković i Josip Bukovac, odreda istaknuti sportaši, samoinicijativno su u dvodnevnoj akciji uradili puno. »Svi se pitamo zbog čega da na kupanje idemo u druga mjesta? Ova akcija je privatno inicirana, nitko od nas nije politički angažiran. Samo smo htjeli malo upristojiti kupalište. Okoliš smo pokosili, uklonili smeće, dovezli smo pijesak i napravili teren za nogomet i odbojku na pijesku. Uredili smo Baru koliko smo mogli i konačno imamo vrlo solidno kupalište za ovu sezonu«, kaže jedan od inicijatora akcije, nogometaš Josip Bukovac.

I. A.

Uređenje kanalske mreže

Pokrajinsko tajništvo za poljoprivredu financirat će s nešto više od 22,4 milijuna dinara radove na uređenju kanalske mreže na području Sombora, kako bi se ona mogla koristiti za odvodnjavanje. Predviđa se uređenje 59 kilometara kanala. Bit će urađeno suhozemno košenje biljne vegetacije, izmuljivanje dijela kanalske mreže i izgradnja određenih hidrograđevinskih objekata predviđenih ovim projektom. Veliki dio ovih radova odnosi se na kanal 300, odnosno glavni kanal sustava za odvodnjavanje *Istočna Gradina – Telečka*. Poslije više desetljeća bit će izmuljena dionica tog kanala koja prolazi kroz Kljajićevo. Ukupna vrijednost radova po ovom projektu je 37,4 milijuna dinara. Osim Pokrajine, koja je izdvojila 60 posto potrebnih sredstava, Grad Sombor će uložiti 15 milijuna dinara od zakupa državnog poljoprivrednog zemljišta.

Z. V.

TJEDAN U BAČKOJ

Suradnja
u (vječitoj) najavi

Prošloga su tjedna u Somboru o budućoj suradnji razgovarali gradonačelnici Osijeka i Sombora **Ivan Vrkić i Saša Todorović**. A, kako su se suglasili, gospodarstvo, kultura i zajednički europski projekti područja su u kojima bi ova dva susjedna grada mogla surađivati na obostranu korist svojih građana. Kako će se ta suradnja konkretizirati dogovarat će stručni timovi iz određenih područja. I nema se tu što zamjeriti, ali me malo začudilo sve to, jer smo prije nekoliko mjeseci već bili svjedoci istih takvih najava, a otišlo se i korak dalje kada su djelatnici kulture i sporta izravno razgovarali o suradnji. Nije li se onda samo moglo nastaviti započeto i podržati suradnju koja već postoji, tim prije što su i prije službene politike vrata suradnje već odavno otvorena? Listajući svoje stare bilješke našla sam podatak kako je 2006. godine izgrađena biciklistička staza »Panonski put mira« duga 80 kilometara, koja povezuje Osijek i Sombor. Zasluga za treću takvu biciklističku stazu u svijetu pripada udrugama *Zeleni Osijek* i *Zelena mreža Vojvodine*, a realizirana je kao projekta »Prekogračna suradnja i pomirenje Osijek – Sombor«. Dvije godine kasnije najavljena je i gospodarska suradnja, koja je ozvaničena zajedničkim sporazumom koji su potpisali tadašnji predsjednici gospodarskih komora u Osijeku i Somboru. No, konkretnih pomaka u tom području nešto se ne sjećam. Godina kulturne suradnje bila je 2010. kada su somborski zborovi gostovali u Osijeku. Da ne spominjem ovdje višegodišnju suradnju Udruge *Šokačka grana* iz Osijeka i *Urbanih Šokaca* iz Sombora. Vjerojatno mi je nešto i promaknulo, ali i ovo što je napisano govori kako su neki prvi početni koraci već odavno napravljeni i valjalo bi sada samo nastaviti započeto, a ne ponovno kretati iz početka.

A, najave tog početka slušali smo nekoliko puta samo tijekom ove godine. Prvo je u službenom posjetu Osijeku bilo pokrajinsko izaslanstvo u funkciji svojevrsne najave dolaska čelnika Sombora. Onda su Osijek pohodili dužnosnici Sombora, pa je u Somboru bilo izaslanstvo kulturnih djelatnika iz Osijeka, pa su u Osijeku bili predstavnici Sportskog saveza Grada Sombora. I to sve u prvoj polovici ove godine. A još uvijek smo na početku, sve s porukama kako želimo suradnju i kako bi prvi korak u toj suradnji trebala biti upravo kultura. To je najavljeno i prije pola godine, pa se pitam zašto onda već nismo u Somboru vidjeli neku kazališnu predstavu iz Osijeka ili zašto somborski dječji zbor već nije gostovao u Osijeku? Dokle ćemo se vječito vraćati na isto?

Z. Vasiljević

NARODNA KUHINJA U SRIJEMU

Sve više korisnika

*Tendencija je porasta socijalno ugroženih osoba, a postoje podaci koji ukazuju kako će se taj broj i u idućem razdoblju povećavati, s obzirom da je dosta onih koji su ostali bez posla **
Broj korisnika narodne kuhinje implicitan je povećanom broju korisnika socijalne pomoći

Povećanje broja korisnika narodne kuhinje, a time i broj socijalno ugroženih osoba u cijeloj Srbiji, zabrinjava. Tendencija je porasta socijalno ugroženih, a postoje podaci koji ukazuju kako će se taj broj i u idućem razdoblju povećavati, s obzirom da je dosta onih koji su ostali bez posla, a zaradom od sezonskih poslova ne uspijevaju podmiriti osnovne životne potrebe. Prema informacijama koje smo dobili u Crvenom križu u Rumi, 550 osoba se hrani obrokom iz narodne kuhinje, u Srijemskoj Mitrovici broj korisnika kreće se do 600 osoba, no taj broj je trenutačno smanjen na 450, jer većina korisnika u ovom razdoblju obavlja sezone poslove i na taj način nastoji osigurati sredstva za egzistenciju. U Šidu se svakim danom kuhani obrok priprema za 350 korisnika, a kuhinja se ne zatvara ni preko ljeta. U sva ova tri srijemska grada broj korisnika iz godine u godinu je sve veći, a u Šidu je taj broj u odnosu na prije dvije godine porastao za čak 200 osoba.

SOCIJALNO UGROŽENE OBITELJI

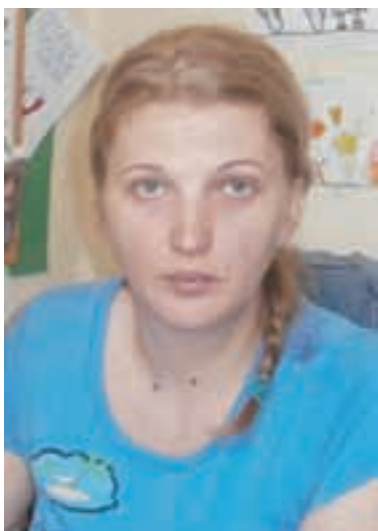
»S početka me je bilo sram ići u narodnu kuhinju, ali kada sam shvatila kako nemam drugu mogućnost, krenula sam. Ostala sam bez stalnog posla i iako ne biram posao, ne uspijevam ni s novcem zarađenim od honorarnih poslova prehraniti dijete i platiti stan, a o ostalim obvezama da ni ne govorim. Samohrana sam majka i nema mi tko pomoći, te mi jedan kuhani obrok dnevno itekako dobro dođe«, kaže nam jedna Šidanka dok se sramežljivo sa svojom kanticom i pola vekne kruha udaljava od kazana.

Narodna kuhinja pri Crvenom križu u Šidu radi od 1994. godine. Iz općinskog pro-

računa se za namjene narodne kuhinje izdvaja oko milijun i trsto tisuća godišnje, temeljem zahtjeva Crvenog križa po odobrenim projektima: »Osim kuhanog obroka, tijekom godine osiguramo pakete hrane i sredstava za higijenu socijalno ugroženim osobama u selima šidske općine. U suradnji s Centrom za socijalni rad i lokalnom samoupravom, pravimo popise osoba koje ispunjavaju kriterije kako bi postali korisnici narodne kuhinje. Svi oni dobiju kuhani obrok i pola vekne kruha po članu obitelji. Osim toga, svakodnevno se kuhani obrok nosi na 7 lokacija, onim osobama koje zbog starosti ili bolesti ne mogu doći u narodnu kuhinju. Namirnice za 9 mjeseci rada narodne kuhinje osigurava Crveni križ Srbije, a drugi

dio i pripremu obroka financira lokalna samouprava. Najveći broj korisnika socijalne pomoći su romske obitelji, a od tog broja trećina su djeca. Većini je to jedini obrok u cijelom danu«, navodi **Dušica Poletan**, stručna suradnica u Crvenom križu u Šidu.

Broj korisnika narodne kuhinje implicitan je povećanom broju korisnika socijalne pomoći. Prema podacima Centra za socijalni rad u Šidu, u šidskoj općini 798 obitelji prima novčanu socijalnu pomoć, koja za nositelje prava iznosi 7704 dinara. Za svaku sljedeću odraslu osobu taj iznos je 3852 dinara, a za dijete do 18 godina starosti 2 311 dinara. Ova ustanova u suradnji s lokalnom samoupravom isplaćuje i jednokratnu pomoć socijalno ugroženim oso-

Dušica Poletan

Vlatko Manojlović

bama čija je vrijednost 10,7 ili 5000 dinara i ona se uglavnom isplaćuje za liječenje ili pogrebne usluge. U ovoj godini je isplaćeno 248 jednokratnih pomoći. Kako ističu, broj socijalno ugroženih osoba je u odnosu na prošlu godinu povećan. Na žalost, očekuje se još veće povećanje, s obzirom da je dosta osoba čija se dokumentacija obrađuje. Sve ove činjenice govore u prilog tome da je u Srijemu još veći broj »gladnih«, što potvrđuju i podaci i iz ostalih gradova Srijema.

POTRAGA ZA POSLOM

U srijemskom okrugu trenutačno je registrirano 27 520 nezaposlenih osoba (9 posto od ukupnog broja stanovnika okruga). Uspoređujući srijemske općine, najveći broj nezaposlenih ima Srijemska Mitrovica (6955), zatim Ruma (6406), Indija (3800), Stara Pazova (3697), Šid (3677), te Irig (1799) i Pećinci (1286), dok je najveći postotak nezaposlenih u odnosu na ukupno stanovništvo u općini u Irig (17 posto), potom Rumi (11,7 posto), Šidu (10,7 posto), Srijemskoj Mitrovici (8,7 posto), Indiji (8 posto) te Staroj Pazovi (5,6 posto).

S evidencije nezaposlenih tijekom 2014. godine zaposleno je 3286 osoba. Najveći se broj osoba s ove liste zaposlio tijekom 2014. godine u Srijemskoj Mitrovici (904), u Staroj Pazovi (666), Indiji (605), Rumi (480), Šidu (374), Pećincima (165) i Irigu (92). Na evidenciji nezaposlenih u Šidu prijavljeno je 3677 osoba, od kojih je 1.808 žena. »Najveći broj osoba na evidenciji u Šidu ima I. stupanj stručne spreme (1273), zatim slijede osobe s IV. stup-

njem (1006) i III. stupnjem stručne spreme (863). S visokom stručnom spremom prijavljeno je 148 osoba. Najbrojnije starosne kategorije su od 45 do 49 godina (460), zatim od 50 do 54 godina (455), a od 25 do 29 godina (413)«, navodi **Vlajko Manojlović**, savjetnik za zapošljavanje i koordinator pri Nacionalnoj službi za zapošljavanje u Šidu. Kako Vlajko ističe, od početka godine u Srijemu je održano 12 obuka, koje je uspješno završilo ukupno 307 nezaposlenih osoba. Od tih 12 u Šidu su održane dvije obuke. Za ostvarivanje prava na subvencije za otvaranje novih radnih mjesta iz Šida je 21 poslodavac podnio zahtjev. Po prvoj odluci, za 5 poslodavaca uposleno je 9 osoba, a po drugoj za 6 poslodavaca 8 osoba. U cijelom Srijemu za 40 poslodavaca, a temeljem subvencija za novo zapošljavanje od strane Pokrajinskog tajništva za zapošljavanje, gospodarstvo i ravnopravnost spolova, uposleno je 70 osoba. Također, održana je i obuka za aktivno traženje posla za oko 640 osoba u Srijemu, na kojoj je 95 nezaposlenih osoba iz Šida steklo znanje i vještine za aktivno traženje posla.

Međutim, i pokraj toga čini se kako je još uvijek vrlo mali broj onih koji su uspjeli pronaći radno mjesto, što potvrđuju i navedeni podaci. Čini se kako i oni koji rade za minimalnu plaću jedva uspijevaju sastaviti kraj s krajem, a ono što je poražavajuće jest podatak da je sve veća lista onih koji se nalaze na čekanju, kako bi sebi i svojoj obitelji osigurali jedan i vjerojatno jedini topli obrok u narodnoj kuhinji.

Suzana Darabašić

TJEDAN U SRIJEMU

Uspješni usprkos svemu

I u Srijemu se ovih dana, kao i u ostalim gradovima u Srbiji, uglavnom priča o usvojenim izmjenama Zakona o radu, koje prema mišljenju većine uopće ne idu u prilog radnicima. I kako mi tijekom razgovora reče jedna prijateljica, ima tu i nešto dobro, jer će žene na ovaj način konačno pred zakonom biti izjednačene s muškarcima. Pa, zašto da svi ne idemo u mirovinu s punih 65 godina života? Životni nam je vijek sve duži, medicina nam je uznapredovala, a možda su pojedinci i u pravu kada kažu kako se moramo mijenjati, više raditi, manje kukati, jer to je progresivno i europski. Ali, ne može se reći kako tu nema i dobrih stvari, kao npr. da radni odnos na određeno vrijeme može trajati najmanje dvije, a ne kao do sada godinu dana. Pitanje je samo hoće li tom radniku biti lakše živjeti u neizvjesnosti dvije, ili čak tri, ili kao što je to do sada bilo, godinu dana. Ili npr. da novoupisani radnik može koristiti odmor već poslije mjesec dana rada, zatim veća prava za trudnice i dojilje i mnoge druge mnogim uposlenicima već poznate izmjene. Bilo kako bilo, izmjene su usvojene, a vrijeme će pokazati koliko će one biti dobre za radnike.

U Pećincima su protekloga tjedna svečano uručene godišnje nagrade Srijemske gospodarske komore, za najbolje poslovne i poduzetničke rezultate. Nagrade i plakete dobile su kompanije iz 7 srijemskih općina: Indije, Iriga, Pećinaca, Rume, Stare Pazove, Srijemske Mitrovice i Šida. I kako je tijekom obraćanja istaknuo predsjednik Srijemske gospodarske komore **Dorđe Božić**, danas je u odnosu ne prethodni period gospodarska struktura promijenjena, novi su načini i uvjeti poslovanja, kao i nova zakonska rješenja. Također je ocijenio kako je usprkos velikom broju stranih i domaćih investitora, u regiji Srijema potrebno raditi na razvoju prerađivačkih kapaciteta u području poljoprivrede, kao i na jačanju izvoza, kako bi se dostigla razina koju ova regija zaslužuje. E, sad, taj veći broj domaćih i stranih investitora vjerojatno se odnosi na samo pojedine gradove u Srijemu, pa me pritom i iznenadilo kako je jedna nagrada došla upravo u Šid, mjesto gdje skoro nije kročio nijedan od njih. Ali, nagrada govori drugačije i došla je u prave ruke i uručena je farmi koza *Beokapra* iz Kukujevac, mladom poduzeću gdje se proizvode vrsni kozji sirevi. Osim njih priznanja su dobili i kompanija *Strit Nova* iz Stare Pazove, gospodarsko društvo *Letač* iz Indije, vinarija *Mačkov podrum* iz Iriga, *Adriana tei* iz Rume i gospodarsko društvo *Vahal* iz Zasavice.

S. Darabašić

IVAN, GORAN I ZORAN ĐANIĆ, ZIDARI

Tri zanimanja oko mistrije

Pedesetdevetogodišnji **Ivan Đanić** iz Sonte i danas zarađuje kruh radeći posao zidara, izučen u srednjoj građevinskoj školi u Somboru. Rođen u sirotinjskoj, sitnopaorskoj obitelji, naučen od vrlo mladih godina svoj težini borbe za koricu kruha, uposlio se odmah poslije završenog školovanja. Život ga je, kao i mnoge građevinske radnike, vodio po terenima, po gradilištima od Apatina do Slovenije. Uporan poput crva, radio je i zarađivao, pun radosti vraćao se u Sontu svojoj obitelji, koja mu je uvijek bila na prvom mjestu. Danas je obrtnik, a s njim su u poslu i sinovi **Goran** (1984.) i **Zoran** (1986.).

RADILO SE I IMALO SE

Ivan, glava obitelji, obrtnik i poslodavac za svoje sinove, zidarski je zanat izučavao od 1970. do 1973. godine. I sam kaže kako mu je dio nastave bio pomalo i problematičan, ali se zato odlično snalazio u stručnim predmetima i na praksi. »Mislim da je ondašnji način izučavanja zanata bio puno efikasniji. Naglasak je bio na stručnim predmetima i, osobito, na praktičnoj nastavi. Neki su od nas imali velike muke s općim predmetima i, što ne reći, jedva smo se provlačili iz razreda u razred. No, zato smo sve svoje umijeće pokazivali na praktičnoj nastavi i na stručnim predmetima. Mislim kako je u današnjem sustavu školstva upravo premali broj sati praktične nastave i pomalo površno

izučavanje stručnih predmeta razlog što iz srednjih škola izlaze slabo osposobljeni kadrovi proizvodnih usmjerenja«, kaže Ivan. Čim je diplomirao, uposlio se u apatinsko GP *Marko Orešković*.

»Nekoliko mjeseci radio sam u Apatinu, a onda sam prihvatio posao u Sloveniji. Ljubljana, Celje, Maribor, Slovenj Gradec, sve velika gradilišta, bili su moje destinacije u iduće četiri godine.

Iako se radilo puno, nije nam bilo teško, bili smo fantastično motivirani. Zarade su bile vrlo solidne, a pošteno nam je plaćen i svaki prekovremeni sat. Za razliku od današnjega vre-

Ivan

Goran i Zoran Đanić

se da ću nekako uspjeti opstati i dočekati mirovinu ovdje», smireno priča Ivan.

DRUGA GENERACIJA

Od prije deset godina s Ivanom radi i stariji sin Goran, a nekoliko godina kasnije u obiteljski obrt uključio se i mlađi Zoran. Obojica su završila srednje škole drugih usmjerenja, no u odabranim i izučenim zanimanjima kruha nisu našli. Nisu htjeli biti ni statistički broj na tržištu rada. »Imam zvanje elektrotehničara računala, ali samo zvanje. Za one koji su završili ovo promašeno usmjerenje, posla jednostavno nema. To mi je bilo jasno odmah nakon završetka škole, pa sam se pridružio ocu. Počeo sam od pomoćnih poslova, a u ovih deset godina od njega sam o zidarskom poslu naučio više nego što bih u srednjoj školi. Sada sam potpuno osposobljen i radim sve poslove koje radi i on. Mojim stopama pošao je i mlađi brat Zoran. On je završio srednju prometnu, smjer vozač cestovnih vozila. Kako je i u toj struci potpuno nesređeno stanje, pridružio se ocu i meni i za sada nekako plivamo u ovim vodama«, kaže Goran. Obojica za sada rade s ocem, ali su obojici u razmišljanjima o budućnosti sve prisutniji prostori s one strane granica Srbije. »Inozemstvo je u svim mojim planovima. Dovoljan razlog je usporedba primanja i osnovnih troškova života ovdje i u Njemačkoj. Tu radim za dnevnicu od 10 eura, tamo od 50 do 60, a osnovne namirnice u Njemačkoj su čak i jeftinije nego u Srbiji. Ovih se dana ženim, kroz nekoliko mjeseci će i prino-va, a što je najžalosnije, ovdje ne vidim nikakvu perspektivu ne samo za nas, nego ni za nerođeno dijete. Mislim da ćemo svoju budućnost potražiti u nekoj sredini u kojoj se više cijeni rad i u kojoj se od toga rada može normalno živjeti. Isto tako razmišlja i Zoran«, za kraj razgovora svoja razmišljanja iznosi Goran.

Ivan Andrašić

mena, čovjek nije bio prinuđen razmišljati kako će pokriti sve troškove, hoće li biti plaće ili će koji mjesec kasniti. Nije bilo moguće ne platiti radnika za ono što je već odradio«, kaže Ivan. Zasnivanjem braka sa svojom vjernom životnom suputnicom **Ružom** (1961.) bio je i kraj njegovog terenčenja. Vratio se u Apatin, u bivšem poduzeću za ljude njegova kova i umijeća uvijek je bilo mjesta. Novi izazovi odveli su ga nakon nekoliko godina u novo poduzeće – Vojvodina riječno brodarstvo a.d. Apatin. »Građevinarstvo je polako ulazilo u krizu, a moje novo poduzeće bilo je ekonomski vrlo stabilno. Odgovarao mi je i režim rada u turnusima, petnaest dana se radilo, petnaest dana bih bio slobodan. Primanja

su bila jako dobra, a kućni proračun bih dopunjavao zidarskim poslovima u slobodnim danima. No, devedesete su učinile svoje. Poput mnogih gospodarstvenih subjekata i Vojvodina je uništena u procesu privatizacije, a mi, radnici, našli smo se na tržištu rada«, prisjeća se Ivan.

INOZEMSTVO I OBRT

Ivan nije puno razmišljao, izlaz je pronašao u sezonskom radu u Njemačkoj, a danas je obrtnik. »Gubitak uposlenja nije me iznenadio, sve je ukazivalo na to puno prije nego se i zbilo. Nekoliko godina sam odlazio u Njemačku na po tri mjeseca, a 2000. godine otvorio sam zidarski obrt. Kasnije su mi se u poslu pridružili i sinovi Goran

i Zoran, iako su završili srednje škole posve drugih profila. Najsretniji sam kad smo na poslu skupa, ovo je pravi obiteljski obrt. Nismo zapostavili ni odlazak na sezonski rad u Njemačku, prošle i ove godine išli smo sva trojica. Odemo početkom veljače, ovdje sezona našega posla počinje u svibnju, do tada se već vratimo. O financijskim efektima odlaska u Njemačku izlišno je govoriti. U odnosu na vrijeme od prije 13 – 14 godina danas je puno teže opstati. Sve je manje velikih poslova, a nameti su sve veći. O troškovima života da ne govorimo. No, za sada se još uvijek može, ali mladi sve više upiru oči prema inozemstvu. Za mene bi novi odlazak na dulje vrijeme bio velika avantura, neprimjerena mojim godinama. Nadam

Eurocinema

Kada ste posljednji put pogledali neki europski film? Osim na javnim televizijama, obično u kasnijim terminima, i na ponekim festivalima, ove je filmove teže pronaći. Naime, privatne televizije (kojih je najviše na našim *daljincima*), kao i velika većina domaćih kina, nisu previše zainteresirani za ovakva ostvarenja.

Naravno, svjedoci smo toga da i europski film doživljava svoje promjene, što je utjecalo da onaj stari sukob na relaciji europski-američki (holivudski) film – više ne stoji. No, iako se u europskim kinematografijama snima sve veći broj komercijalnih filmova, *stari kontinent* se još uvijek može pohvaliti brojnim, kako tematski tako i vizualno, intrigantnim i jedinstvenim ostvarenjima.

Drugim riječima, imperativ zarade još uvijek nije potakao autore koji žele stvarati autonomna djela, beskompromisno čuvajući svoje autorstvo. I pričati nam priče u kojima je jedini spektakl sam život i u kojima su jedini superheroji »mali« obični ljudi.

Praznik za ljubitelje ovakvog europskog filma svakako predstavlja filmski festival na Paliću, ovih dana aktualan u svojem 21. izdanju. Na njemu, kako je rekao jedan od izbornika, imamo priliku gledati »filmove koji ne smrde na podhalu«. I doista se čini tako, od već više-manje afirmiranih filmova u glavnom natjecateljskom programu, preko istočnoeuropskih ostvarenja u *Paralelama i sudarima*, do eksperimentalnog *Mladog duha Europe*. Doista, gdje ćete drugdje imati prilike pogledati neki novi gruzijski film (inače, ovu kinematografiju stručnjaci opisuju kao *sljedeću veliku stvar*), litvanski triler, islandsku crnu komediju ili ukrajinski film u potpunosti snimljen znakovnim jezikom gluhoonijemih osoba... Svojim fokusom na umjetničko i novo, festival nam je ove godine, glede domaće produkcije, ponudio filmove kao što su *Čudna šuma*, *Varvari* i *Neposlušni*. Autori se ovih filmova tek trebaju izboriti, ako u tome uopće uspiju, za svoje pozicije na sceni.

Kada smo već kod europskog filma, treba podsjetiti i kako je u tijeku Pulski filmski festival, koji je središnje mjesto za uvid u nova ostvarenja hrvatske kinematografije. Na tom je festivalu u srijedu prikazan *Most na kraju svijeta*, novi dugometražni filma našega **Branka Ištvančića**. Možda mu se ovogodišnja Pula posreći, te njemu ili ostalima koji su radili na filmu donese neku od *Zlatnih arena*. Zašto da ne?

D. B. P.

NOVA KNJIGA MARKA KLJAJIĆA *RUMENI SUTONI*

Pjesništvo s humanističkom konstantom

Unakladi NIU *Hrvatska riječ* iz Subotice nedavno je objavljena knjiga poezije **Marka Kljajića** *Rumeni sutoni*. Riječ je o izboru iz poezije ovog autora koja je nastajala u vremenskom razdoblju od početka davnih osamdesetih godina prošloga stoljeća, pa do današnjih dana. U njegovim stihovima, kako bilježi urednik knjige **Zvonko Sarić**, uočava se tradicijska i humanistička konstanta, pjesnik progovara i tematizira iz kršćanske vizure, a utemeljenje smisla nalazi u vjeri, nadi i ljubavi prema čovjeku.

»Upravo su to motivi koji obilježavaju sva tri ciklusa sadržana u ovoj knjizi, bez obzira promišlja li pjesnik Kljajić o poziciji individue u aktualnom vremenu, kada postmodernistička potrošačka kultura nastoji dekonstruirati spomenute tradicijske i humanističke konstante, ili promišlja o tragici užeg i šireg prostora zavičajnosti, rušenog u vrijeme Domovinskoga rata (okupacija Baranje u kolovozu 1991., kada se događa kulturocid i etničko čišćenje tog hrvatskog prostora), a navedeni motivi su prepoznatljivi i u slučaju kada je u središtu intimnih promišljanja ovoga pjesnika tematika duhovne inspiracije«, zapisao je Sarić u pogovoru knjige.

Knjiga je podijeljena na tri tematska ciklusa: »Krajolik i pjesnik«, »Getsemanski plodovi duše«, »Slučajnoj suputnici (i supatnici)«. »Kljajić nam ovim stihovima predočava svoja intimna iskustva, kao i svoj odnos prema

raznim ljudskim sudbinama i svijetu, potvrđujući ono što je rekao književnik **Saint-Exupéry** – mnogo toga je u našim životima 'očima nevidljivo', jer 'čovjek samo srcem vidi', navodi Sarić.

U knjizi nailazimo i na fragmente intertekstualnosti i intermedijalnosti, neke pjesme su posvećene **Tinu Ujeviću**, **A. G. Matošu**, **Augustu Šenoj**, **Tereziji Kesoviji**. »Pjesnik Kljajić piše o životu koji traje između dobra i zla, životu koji je često u labirintima rezignacije, gluposti i svireposti, u ovim stihovima izražena je i melankolija, ali i optimizam. Pjesnik ne prešućuje ni ono što boli, ali nam otkriva i zakriven smisao iza rutine u kojoj živimo, a to je mogućnost duhovnog pročišćenja na putu prema beskrajnoj ljepoti svjetlosti, usprkos drugom polu – tuzi mraka«, zapisao je urednik knjige Zvonko Sarić.

Knjiga Marka Kljajića *Rumeni sutoni* po cijeni od 300 dinara može se kupiti kod nakladnika, te u subotičkim knjižarama *Danilo Kiš*, *Nova školska knjiga* i *Limbus*.

D. B. P.

25. srpnja 2014.

Lemešanin na kazališnom seminaru HMI

LEMEŠ – Hrvatska matica iseljenika je i ove godine organizirala seminar za voditelje kazališnih grupa koje djeluju izvan Hrvatske. Seminar je održan u Školjicu, na otoku Galovac u blizini Zadra. Bilo je petnaestak polaznika iz Makedonije, BiH, Mađarske, Kanade, Njemačke a jedini polaznik iz Srbije bio je **Kristijan Kovač**, član udruge HBKUD *Lemeš* iz Lemeša. Na ovom osmodnevnom seminaru stjecala su se nova znanja, gledale predstave, družilo s glumcima i kostimografima, a završen je predstavom koju su uradili polaznici seminara uz svesrdnu pomoć voditeljice seminara, redateljice **Nine Kleflin**.

L. T.

Likovna kolonija Lemeš 2014.

LEMEŠ – Druga po redu likovna kolonija *Lemeš 2014.* održana je 19. srpnja u tom bačkom mjestu. Na koloniji su sudjelovali slikari iz subotičke udruge *Croart*. Ovo je nastavak suradnje između te udruge i HBKUD-a *Lemeš*. Na samom početku gosti su, na čelu s predsjednikom udruge **Josipom Horvatom**, domaćinima poklonili sliku

Anđelke Dulić »Put kroz ravnicu«. Koloniju je otvorila **Marija Bagi**, dopredsjednica udruge HBKUD *Lemeš*, i poželjela slikarima dobar rad i ugodan boravak u Lemešu. Slikari su radili u središtu sela i privukli su pozornost mještana. Slike nastale na ovoj koloniji šira javnost će moći vidjeti 1., 2. i 3. kolovoza u okviru lemeške Dužijance.

L. T.

Foto: Ivan Horvat

FEFP: Večeras dodjela nagrada

SUBOTICA – Projekcijom filma *Bijeli bog* u režiji **Kornéla Mundruczóa**, u subotu je otvoren ovogodišnji Festival europskog filma na Paliću. Na otvorenju festivala glumici **Miri Banjac** uručena je nagrada **Aleksandar Lifka** za doprinos europskoj kinematografiji, a to priznanje dodijeljeno je i francuskom redatelju **Claudeu Lelouchu**, koji iz zdravstvenih razloga nije došao na festival. Nazočnima se obratio i pomoćnik pokrajinskog tajnika za kulturu i javno informiranje **Radoslav Petković**, ukazujući na bogato kulturno naslijeđe Subotice, koje je utjecalo da grad danas ima jedan ovakav festival. Predsjednik Skupštine grada Subotice **Ilija Maravić** je u svom obraćanju izrazio nadu da će lokalna samouprava ubuduće u još većoj mjeri podržati ovaj festival.

Tijekom sedam festivalskih dana bit će prikazano oko 70 filmova u šest selekcija, a festival će večeras (petak, 25. srpnja) zatvoriti ovogodišnji kanski pobjednik, film *Zimski san* turskog redatelja **Nurija Bilge Ceylana**. Bit će dodijeljene i nagrade **Zlatni toranj** za najbolji film, **Palički toranj** za najbolju režiju, nagrada Međunarodnog žirija kritike za najbolje ostvarenje u selekciji *Paralele i sudari*, te dvije specijalne nagrade.

Večer zahvale za donatore kolonije

SUBOTICA – U prošli petak, 18. srpnja, održana je večer zahvale za donatore koji su pomogli održavanje prošlogodišnje, 17. međunarodne likovne kolonije *Bunarić*. Večer je organizirao Likovni odjel HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice, a održana je u velikog dvorani Centra. Okupljenima se ovom prilikom riječima zahvale obratila predsjednica odjela **Nedeljka A. Šarčević**. Izložba slika s ove kolonije bit će otvorena 31. srpnja u svečanoj dvorani Centra, a kolonija *Bunarić 2014.* bit će održana od 14. do 16. kolovoza također u prostorijama Centra.

Dužionica u Somboru

SOMBOR – HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora organizira Dužionicu, osamdesetu po redu. Program manifestacije počinje večeras (petak, 25. srpnja) književnom večeri u Hrvatskom domu na kojoj će gost biti msgr. **Stjepan Beretić**, autor knjige *Božji prijatelj s nama na putu*. Tada će biti predstavljeni i ovogodišnji bandaš i bandašica.

Središnji program će biti održan u nedjelju, 27. srpnja. Svečana sveta misa bit će služena u 10 sati u crkvi Presvetog Trojstva, a poslije mise bandaš i bandašica će gradonačelniku Sombora predati posvećen kruh od novog žita. Nakon toga, slijedi svečani ručak u Hrvatskom domu.

Z. V.

Dužijanica u Lemešu

LEMEŠ – Dužijanica u Lemešu bit će održana od 1. do 3. kolovoza u organizaciji mjesnog HBKUD-a *Lemeš*. U petak, 1. kolovoza, bit će priređena promocija *Leksikona podunavskih Hrvata-Bunjevaca i Šokaca*. Ovaj događaj će popratiti izložba slika s kolonije *Lemeš 2014.*, a gosti večeri će biti zbor *Musica viva*. Mjesto događaja je velika dvorana Mjesne zajednice, s početkom u 19 sati.

U subotu, 2. kolovoza, u Domu kulture na ljetnoj bini bit će priređen kulturno-umjetnički program pod nazivom *U avliji kod baće i nane*. Osim domaćina nastupaju KUD *Nemet László* i zbor *Musica viva* iz Lemeša, HPKD *Matija Gubec* iz Tavankuta, KUD *Neven* iz A. Šantića. Ulaz je 150 dinara, a druženje se nastavlja uz tamburaše. U nedjelju, 3. kolovoza, svečana sveta misa bit će služena u 10 sati. Iza toga slijedi ophodnja sela fijakerima i na kraju svečani ručak za uzvanike.

L. T.

Srijem Folk Fest u Srijemskoj Mitrovici

SRIJEMSKA MITROVICA – U organizaciji Centra za kulturu *Sirmiumart*, od 9. do 12. kolovoza u Srijemskoj Mitrovici bit će održan XI. međunarodni festival folklor *Srijem Folk Fest*. Publici će se u četiri festivalske večeri od 20.30 sati predstaviti ansambli iz Turske, Bugarske, Grčke, Gruzije, Slovenije, Slovačke, Litve, Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Srbije. Prvi put na mitrovačkoj sceni gostovat će i KUD *Kopaonik* iz Leposavića s Kosova, a svakog festivalskog dana predstaviti će se po jedan mitrovački ansambl, među kojima i HKC *Srijem – Hrvatski dom*. Festival će ove godine biti obogaćen nizom interesantnih pratećih programa i dnevnih sadržaja: prodajom suvenira, rukotvorina, narodnih nošnji, vina i srijemskih specijaliteta.

OMLADINSKI TAMBURAŠKI ORKESTAR HKPD-A TOMISLAV IZ GOLUBINACA

Radom i željom do uspjeha

Duga je tradicija tamburaške glazbe u ovom mjestu, i mislim da je i to jedan od razloga velike zainteresiranosti mladih za ovaj instrument, smatra umjetnički voditelj orkestra Laza Jovanović

Omladinski tamburaški orkestar HKPD-a Tomislav iz Golubinaca ove je godine osvojio dva velika priznanja. Na Muzičkom festivalu djece Vojvodine u Bačkoj Topoli osvojili su zlatnu plaketu s 97 bodova od maksimalnih 100, te se samim tim delegirali za nastup na otvorenju Festivala tamburaških orkestara u Rumi. Ubrzo nakon toga na Republičkom festivalu tamburaške muzike u Zemunu, gdje je sudjelovalo preko 40 orkestara iz cijele Srbije, osvojili su prvo mjesto s osvojenih 98 bodova i delegirali se na prestižni festival u Moskvi, koji bi se trebao održati na proljeće iduće godine. Na oba festivala tamburaški orkestar predstavio se pod dirigentskom palicom **Dubravke Čačić**, a izvođači skladbe **Alinne Wals**, **Jovana Adamova** i **Zorana Mulića**.

MJESNA TAMBURAŠKA TRADICIJA

Tamburaška glazba u Golubincima svira se već preko dvije stotine godina. Počelo se sa *samicama*, a prvi tragovi orkestrirane tamburaške glazbe nalaze se u zapisima pred kraj XIX. stoljeća. Od tada do danas radilo je puno orkestara. Tako se zna da je u Sokolskom domu između dva rata svirao orkestar pod upravom braće **Ljubinković**, a u Hrvatskom domu **Jelačić** tamburaški oktet pod upravom **Ivana Dorna**, koji je bio i solist na violini. Do polovice osamdesetih godina u Golubincima su uglavnom svirali romski tamburaški orkestri, u kojima je bilo značajnih virtuozima koji su ostavili traga u tradiciji tamburaške glaz-

be u Srijemu. Za tradiciju tamburaške glazbe u Golubincima značajna je i pop-rock skupina *Asteroidi* nastala 1965. godine. Kada je ova grupa 1985. prestala s radom, prerasla je u tamburaški orkestar koga su mediji nazvali *Golubinački tamburaši*. Poslije nemilih događaja devedesetih godina orkestar je privremeno prestao s radom, ali poslije dvogodišnje stanke na inicijativu **Pavla Peršića** i **Đure Vajsklera** ponovno se okupljaju u rimokatoličkoj župi sv. Jurja, gdje počinju s vježbanjem, što je ubrzo rezultiralo nastupima na koncertima duhovne glazbe u Srijemu i šire. Tamburaši iz Golubinaca na repertoaru su imali stare, zaboravljene pjesme svog podneblja, koje je po cijelom Srijemu sakupio ravnatelj tog orkestra **Ilija Žarković Žabar**. Tandem **Žarković-Peršić** sudjelovao je na brojnim tamburaškim festivalima, poput *Zlatne tamburice* u Novom Sadu, kao i u emisiji *Vojvođanske zlatne žice*.

ŠKOLA TAMBURE

Prije petnaestak mjeseci u oviru HKPD-a Tomislav otpočela je s radom škola tambure, točnije osnovan je omladinski tamburaški orkestar pod vodstvom **Laze Jovanovića**. Orkestar broji 25 članova uzrasta od 10 do 15 godina, koji su imali želju nastaviti tradiciju i zasvirati na tamburi. Za samo nekoliko mjeseci rada ovaj mladi orkestar imao je nekoliko uspješnih nastupa, između ostalih u emisiji *Žikina šarenica*, a ubrzo nakon toga i u beogradskom Sava centru kao gosti KUD-a *Mladost* iz Nove Pazove. Za samo petnaest mjeseci rada, kako smo spomenuli na početku teksta, ovi mladi tamburaši uspjeli su osvojiti dvije prestižne nagrade i time dokazali da imaju potencijala.

Umjetnički voditelj omladinskog tamburaškog orkestra HKPD-a Tomislav Laza Jovanović kaže kako su ovi uspjesi rezultat rada, ali i velike volje i želje djece da nauče svirati. »Duga je tradi-

cija tamburaške glazbe u ovom mjestu, i mislim da je i to jedan od razloga velike zainteresiranosti kod mladih za ovaj instrument. Članovi orkestra vježbaju dva puta, a nekada i po četiri puta tjedno. Svi su glazbeno pismeni i znaju note, a od njih 16, šestoro pohađa Muzičku školu, što je jako važno. S takvom djecom nije naporno raditi, jer i mene uvijek iznenadi njihova ogromna volja«, ističe voditelj orkestra.

DALJNI PLANOVI

Po njegovim riječima, omladinski tamburaški orkestar ove udruge jedini je u Srbiji koji može odsvirati *Božićnu misu*, a izveli su je u crkvi u Golubincima i u Zemunu. Na pitanje – je li mogao pretpostaviti da će ovi mladi ljudi osvojiti ove prestižne nagrade, on odgovara: »Ne da sam se nadao, nego sam bio potpuno siguran. Dugo se već bavim ovim poslom i kada smo krenuli na festival stalno sam im govorio – sve osim prvog mjesta je neuspjeh. I bio sam u pravu. Bili smo jedini orkestar koji je 'ispoštovao' sve predispozicije, ali smo puno vježbali i radili. A točno se zna, ako ima dosta rada, onda ima i uspjeha«. Laza Jovanović je prije Golubinaca radio u Beškoj, Indiji, Staroj Pazovi, a u nekoliko navrata osnivaio je gradske tamburaške orkestre. Četiri godine vodio je orkestar u Pećincima i Vojki. O svojem načinu rada i postignutim rezultatima Jovanović kaže: »Nemam ključ za to, važno je samo da su djeca dobra i da slušaju. S djecom imam korektan odnos, a pedagoški rad je jako važan, jer ako nemamo povjerenje jedni u druge i poštovanja, teško bi mogli raditi«.

U orkestru se nadaju da će moći prikupiti neophodna financijska sredstva kako bi mogli otputovati na prestižni festival u Moskvu. Potrebno je da tamo borave šest dana, što zahtijeva veću svotu novca. Poslije kratke ljetne stanke, orkestar će sudjelovati na manifestaciji *Večeri i noći Ilije Žarkovića Žabara* u Golubincima, a zatim pred kraj godine gostuju u Sloveniji. Sudeći po dosad postignutim rezultatima, ne sumnjamo da će ovi mladi ljudi, zajedno sa svojim voditeljem, nastaviti nizati uspjehe i u narednom razdoblju.

Suzana Darabašić

Omladinci - nastavljači duge tradicije tamburaške glazbe

25. srpnja 2014.

ZAVRŠEN XXIX. SAZIV PRVE KOLONIJE NAIVE U TEHNICI SLAME

Razmjena iskustava s kolegama iz svijeta

Programom u okviru Risarske večeri u subotu, 19. srpnja, završen je XXIX. saziv Prve kolonije naive u tehnici slame, održan u Tavankutu. Program ovogodišnje kolonije bio je nešto drugačiji nego prethodnih godina, jer je u sklopu ove manifestacije organiziran i međunarodni skup slamarki i slamara. Voditeljica slamarskog odjela HKPD-a **Matija**

Gubec Jozefina Skenderović pojasnila je obilježja ovogodišnjeg saziva kolonije: »Ovogodišnja je kolonija bila u znaku Svjetskog kongresa slame. Za Tavankut i slamarstvo je jako bitno što se to dogodilo u ovom mjestu. Inače, slike od slame su ove godine bile gotove još prije kolonije te za otvorenje već bile postavljene u galerijskom prostoru društva. Zaključile smo kako je to dobro, jer do sada je bila praksa da se slike nastale na koloniji prvo izlažu za gradsku Dužijancu i tek sljedeće godine postavljaju na otvorenju iduće kolonije u Tavankutu. S druge strane, slamarke su tijekom kolonije posljednjih godina dosta angažirane i oko obuke polaznika Seminara bunjevačkog stvaralaštva, koji se paralelno održava u Tavankutu, a u okviru svog programa sadržava i radionice za izradu sitnih predmeta od slame«.

Na pitanje – hoće li slamarke usvojiti neku tehniku rada sa slamom koju su možda naučile od slamara iz drugih zemalja koji su bili na kongresu, Skenderović kaže: Naučili smo neka pletiva i načine kako se nešto izrađuje, no tendencija nam je da se držimo naše tradicionalne metode. Zamijetile smo još jednu stvar: na slikama naših slamarki, poput slika **Kate Rogić**, vidali smo pojedine motive, npr. zvjezdice, ali nismo poznavali tehniku kako ih je izradila. No, sada smo iste takve motive zapazili kod slamarke iz Rusije, koja nam je pokazala tehniku izrade, pa ćemo takve sitnice sigurno primjenjivati i na našim radovima«.

U sklopu ovogodišnje kolonije održana je i promocija romana **Dražena Prčića** *Dogovoreni brak*. Tema knjige, koja je pokrenula i živu diskusiju posjetitelja, bila je prikladna za ovu prigodu, jer je riječ o specifičnoj i na određeni način ženskoj temi.

I. D.

ZHB TIN UJEVIĆ U SPLITU

Film, izložba i klape

Organizaciji podružnice HMI Split i Ekološkog društva *Picigin Bačvice*, u splitskoj kinoteci *Zlatna vrata* prošloga se tjedna predstavila Zajednica Hrvata Beograda **Tin Ujević**. Udruga se, prema pisanju portala www.matis.hr, predstavila filmom *Ilija Okrugić, domovino, slatko milovanje* **Stipe Ercegovića** i izložbom *Putovima bana Jelačića* **Dragana Rumenčića**. Rumenčić se predstavio s dvadesetak akvarela koje je posvetio gradovima iz razdoblja sredine 19. stoljeća. Na slikama su Zagreb, Osijek, Budimpešta, Beč, Petrovaradin – gdje se nalazi Jelačićeva rodna kuća, a krug se zatvara slikom njegove obiteljske grobnice i kapele u Zaprešiću.

U glazbenom dijelu programa nastupili su ženska klapa *Marjan* i muška klapa *Filip Dević*, a iznenađenje večeri bio je nastup **Gorana Karana**. Projekciji filma nazočili su i glumci **Aljoša Vučković** i **Ivana Gudelj**, a u publici su se, među ostalim, mogli vidjeti splitski piciginasi, te veterani nogometnog kluba *Hajduk*, koji su ranije bili gosti ZHB *Tin Ujević* u Srbiji.

H. R.

DUŽIJANCA 2014.

Obiteljska dužijanca

Piše: Alojzije Stantić

Vrime risa je za nama, a s njim je prošlo i vrime kad su poljodilci bunjevački Hrvati slavili Obiteljsku dužijancu na raštrkanim salašima bačke ravni. Nju su i ove godine proslavili salašari kojima je stalo do čuvanja tog starovinskog adeta. I današnja mašinska žetva, u biti je isto što i kadgodašnji ris (ručna žetva), samo je urađena mašinama i s manje ljudi.

Sad su jedno žitište uradili kombajner i traktorista koji su kombajom žito pokosili, ovrli i rod s njive u prikolici traktorom odvuikli na čuvanje (skladištenje). Može se samo činiti da je danas kombajneru lakše neg risaru: za dana radi od rose do rose, zakriljen od vrućine Sunca, od gutanja prava, al napeto nadzire ušima i očima rad mašine u žitištu pogledom sa kombaja. Zapravo nadzire elektronsku kontrolnu tablu sa podacima o radu radni dilova kombaja i o ovršenom žitu.

ZAUVIK JE NESTALA DRAŽ

Risaru (ručnom žeteocu) je prividno bilo teže, radio je više sati u jednom danu, kosio je žito u hodu, naguto se prava na žegi Sunca, duro svrab osivi (dugački izraštaji na plivi u vlatu [klasu]) na oznojenom vratu, al nije napeto radio, u poslu je pomalo i odanio/otpočinio dok je ogladalo (naoštrio) kosu i kad se vraćao iz pokošenog u novi otkos. Kombajner radi duže, dok ga ne spriči rosa, nevrime, umor el – što god drugo.

Više žitni kombajnera mi se jado da njim je do prija nekoliko godina teško bilo siditi u onda nepodesnim kabinama, naspram današnji tzv. klimatizirani kabina. Onda kad je zakosio žitište pa dok ga nije ovrvo el zasto iz nužde, sidio je hamade (skoro) ko kip, a sluhom katkad i u bučnoj pa i zagušljivoj kabini vidom napeto nadzire rad mašine, s ritkim prikidima. Danas najnovijim žitnim kombajima napravljen je velik iskorak u kakvoći, ponajprija su udešeni za komociju kombajnera, al i za što bolji i cigurniji rad mašine. Jeste iskorak sve složenije tehnike, al njom rukuje samo jedan čovik. Kad se kombaj izhasnira el zastari završi u starom gvožđu. Posliće fabrikanti napraviti još bolji, napridniji kombaj da se žetva još brže obavi i u njoj zauzima još manje ljudi.

Žetva danas je nalik tušta kojekakim drugačijim poslovima koji se obavljaše mašinom. Čovik sidi prid tablom s komandama i njima zapovida mašini šta i kako da radi. Ako u poslu koja radnja mašine ne ispadne dobro, nije kriva mašina, već čovik koji je dao faličnu zapovied. Čovik se ponajprija raduje tom šta sve može uraditi mašina i što je ona novija s tim je i čovik zadovoljniji, diči se šta mašinom može uraditi. A jel je bit zadovoljstva u moći mašine, u žetvi to je kombaj, zauvik je u žetvi nestala draž (milina) risara na urađenom risu – jel je onda samo on (čovik) sebi i drugima ociguro kriv naš svagdanji...

Klasovi Bankuta

DUŽIJANCA I MAŠINSKI RIS

Kadgod se ris počeo raditi kad su risari zakoracili u žitište. Prija prvog otkosa bandaš je položio kosu prikrizili su se i posli kraće molitve uz zaziv Bože, pomozi zamanili su u prvi otkos. I danas je bilo kombajnera koji su iz salaša ispraćeni zazivom Bože, pomozi. Podikoj su zastavili kombaj na uvratinama i sa zazivom Bože, pomozi pokrenili rad kombaja, zabrujili u uvratinama žitišta. Tako je više današnji kombajnera počelo žetvu žita.

Gazde su obično izdaljeg nadzirali kombajniranje žitišta i pomno pratili vrime. Prid kaničku i u njoj zna se vedro vrime časkom priokreniti, nenadano se potmulom grmljavinom s gornjaka naviste oblakovi, koji se znadu friško nadvit nad žitištem i izliti obilnu kišu, s jakim vitrom, katkad sa zrcima leda. Ko zna koliko je od ovakog vrimena

dosad propalo roda dok je žito bilo na nogama (nepokošeno). Da se to ne trevi zato su poljodilci od pamtvika zazivali u pomoć svoje božanstvo, posli risari, sad kombajneri i gazde žitišta zazivali Božju pomoć. Kad se rod žita spremio na cigurno, poljodilci oduvijek zafaljavaju Bogu na srično urađenom poslu i na rodu žita, a toj zafali bunjevački Hrvati nadili su ime Dužijanca.

Ovog lita je u svakoj subatičkoj pustari bilo kombajneri, njevi gazda, koji su posli pokošeni/ovršeni žitišta pravili obiteljsku dužijancu.

Obiteljskom dužijancom, tim zanosnim adetom su se kombajneri, njevi pomagači i čeljad iz obitelji oprostili od mašinske žetve 2014. godine.

Nek se još više raširi želja da ocele i uz poticaj i pomoć naše zajednice oстане u životu Obiteljska dužijanca koju su nam u tali ostavili naši stari. O tom više u narednom broju ovog tjednika.

IŠČEZLA STOLJEĆA – CRTICE IZ POVIJESTI O NASELJIMA U SRIJEMU U SREDNJEM VIJEKU

Od plaćenika do »posljednjeg srpskog cara«

Piše: dr. Zsombor Szabó

Prošlotjedni smo nastavak završili povijesnom činjenicom da je **Ferdinand I. Habsburški** uz pomoć jedanaest tisuća njemačkih plaćenika, relativno lako zauzeo prijestolnicu Ugarskog Kraljevstva Budim, i da je kod Tokaja porazio malobrojnu vojsku drugog »legitimnog ugarskog« kralja **Ivana I. Zapolje**, koji je uspio pobjeći u za njega sigurni Erdelj, gdje su mu bili i posjedi. Tako je Ferdinand u »svojoj ličnosti ujediniio« Austriju, Češku, Ugarsku i Hrvatsku i time postavio temelje budućeg (u XVII. stoljeću) Austrijskog Carstva. Za početka ugarskog kraljevanja sazvaio je u Budimu Zemaljski sabor, a zatim se 3. studenoga 1527. godine u Sekešfehervaru zajedno sa ženom **Anom** po drugi put kruni za ugarskog kralja, ali ovaj put »službenom krunom«, tj. krunom **Svetog Stjepana**. Kod krunidbe je bilo nazočno (skoro) cijelo ugarsko plemstvo. Krunu na glavu kraljevskog para stavio je **Péter Perényi**, Zapoljin »čovjek« koji se jedva spasio u bici s **Crnim Jovanom**.

Možda poštovanim čitateljima postaje pomalo dosadno ovo stalno spominjanje krunidbe, tj. danas to zovemo inauguriranje, ali ovaj čin je do današnjeg dana važan u životu jedne države (sjetite se samo TV prijenosa raznih polaganja prisega članova vlada, predsjednika itd.). Ovo je ujedno bila i posljednja krunidba u bazilici koju je sagradio kralj Sveti Stjepan u XI. stoljeću. Mnogi (nacionalno orijentirani) povjesničari ovaj datum smatraju koncem srednjovjekovne Ugarske Kraljevine.

KOLIKO VRSTA POVIJESTI POSTOJI?

Po naobrazbi nisam »strogo povjesničar«, ali baveći se poviješću gradova neminovno sam dolazio u dodir s poviješću. Duh mjesta je suvremeni pojam u arhitekturi, koji ističe duhovni značaj određenog mjesta, npr. mjesta krunidbe, i u ovom slučaju susreću se povijest i arhitektura, da ne govorimo o gradu gdje se ta krunidba odvijala itd., i tako stižemo do naših prostora, gdje se, prije Ferdinanda I., »na vrhuncu moći, Jovan Nenad u Subotici okrunio za srpskog cara«.¹ U kojoj crkvi, kojom kru-

sadži »zrnice, ali samo zrnice istine«. Činjenica je da je Crni Jovan postojao, mnogi dokumenti o tome govore, ali da se okrunio baš za cara i to u Subotici?!

TKO JE MOGAO BITI CAR?

Nakon raspada antičkog Rimskog Carstva na dva dijela, skoro odmah je nastalo Istočno Rimsko Carstvo, nazvano Bizant, a bizantskog je cara uvijek krunio konstantinopoljski patrijarh. Papa **Lav III.** je točno 800. godine u želji da obnovi Zapadno Rimsko Carstvo kreirao titulu rimskog cara, kruneći kralja **Karla Velikoga** za cara Rimske Imperije

Sveto Rimsko Carstvo njemačkog naroda. U doba svoje najveće ekspanzije srednjovjekovna srpska kraljevina pod kraljem **Stefanom Dušanom** širila se na jug, na račun teritorija oslabljenog Bizantskog Carstva. U želji da ova osvajanja i ozvaniči, kralj Dušan je od konstantinopoljskog patrijarha tražio da ga okruni za bizantskog cara, patrijarh je ovo odbio, pa je Dušan stvorio »vlastitu patrijaršiju« na čelu s pečkim patrijarhom, koji ga je okrunio za »grčkog cara«, a titulu srpskog (raškog) kralja prepustio je svom sinu **Urošu**. On je bio jedini i posljednji okrunjeni (srpski) car.

TKO JE »OKRUNIO« CRNOG ČOVJEKA?

Crni Čovjek je nesumnjivo dio mađarske povijesti i povijesti ovih prostora. No, ipak da vidimo kako je prikazan krajem XX. stoljeća, na češkom jeziku publiciranoj *Istoriji Srba* autora **Konstantina Jiračka**.² On kaže: »Okolo pobožnog i energičnog vojskovođe ... (okupila se)... vojska koja je bila isto toliko brojna kao vojska Zapolje ili Ferdinandova. Jovan je krenuo u akciju iz Lipove Lipe na Morišu (danas u Rumunjskoj, op. aut), koja tada bijaše središtem srpske emigracije. Budući da je potisnuo Turke iz Bačke i Banata, 'car' je sebi za stolicu izabrao Segedin... Da bi mogao izdržavati svoju vojsku, Jovan je pljačkao Turke, ugarsku vlastelu i trgovce«. Ali, kako je Jovan iz Erdelja i Segedina dospio u Suboticu, čitajte u nastavku idućeg tjedna.

2 Konstantin Jiraček: *Istorija Srba*. Preveo Jovan Radonjić. Prva knjiga do 1537. godine. *Politička istorija*. Drugo ispravljeno i dopunjeno izdanje. Naučna knjiga, Beograd, 1952. str. 400

Obnovitelj Rimskog Carstva car Oton I.

nom, tko ga je okrunio, normalna su pitanja koja se neminovno nameću, a taj »važni događaj« se dogodio u jednom »beznčajnom srednjovjekovnom gradiću«. Znači, ako gledamo strogo povijesno i upotrebljavamo analogiju, onda mirne savjesti možemo zaključiti kako se tu radi o »izmišljenoj povijesti« koja u sebi

¹ Izvor sa Interneta, utipkajte npr. car Jovan Nenad, sajt Dejana Lučića

(Imperium Romanorum), poslije čije smrti je »obnovljeno carstvo« nestalo, a obnovio ga je **Oton I.** 962. godine. Tijekom povijesti 1254. godine nastaje Sveto Rimsko Carstvo (Imperium Romanorum Sacrum). U hrvatskoj (i mađarskoj) povijesti ova »zajednica kraljevstava i udionih kneževina« zove se Sveto Njemačko-rimsko Carstvo, a nakon gubitka većine teritorija u Italiji 1512. godine naziv carevine se mijenja u

Jakov Zebedejev (stariji)

Jakov Zebedejev jedan je od Isusovih dvanaest apostola, često se naziva i Jakov stariji, kako bi ga se razlikovalo od Jakova Alfejeva (mlađega), koji je također jedan od dvanaestorice. Sv. Jakov, sin Zebedeja i Salome, a brat Ivana evanđelista, rodio se u Betsaidi na Genezaretskom jezeru. Na apostolat je pozvan u proljeće ili ljeta 28. godine od samoga Krista. Sveti Matej o tom u svom evanđelju piše: »Idući odatle dalje, Isus opazi drugu dvojicu braće, Jakova Zebedejeva i brata mu Ivana, u lađici, s ocem, gdje krpe mreže. Pozva ih. Oni odmah ostave lađicu i svog oca te podu za njim« (Mt 4,21-22). Sveti Jakov pripada onome najužem krugu oko Isusa. Bio je prisutan

uskrsnuću Jairove kćerke, Isusovu preobraženju na Taboru, njegovoj smrtnoj borbi u Getsemaniju. Bio je naglog karaktera, a o tome svjedoči zgoda iz Isusova života, koju opisuje evanđelist Luka, kada ga negostoljubivi Samarijanci ne htjedoše primiti. »Kad to vidješe učenici, Jakov i Ivan, rekoše: 'Gospodine, hoćeš li da zapovjedimo ognju da siđe s neba i da ih uništi?' Isus se okrenu pa ih ukori. I odu u drugo selo« (Lak 9,54-56).

Klement Aleksandrijski i Euzebij Cezarejski spominju i obraćenje sudskoga sluga koji je Jakova vodio na sud. Vidjevši taj kako je apostol hrabro primio smrtnu osudu, priznao se i sam kršćaninom. Jakova je zamolio

za oprostjenje za sve što mu je učinio. Apostol ga je poljubio i rekao mu: »Mir s tobom!« Poslije toga je obojici odrubljena glava. Tako je Jakov prvi apostol, koji je umro mučeničkom smrću. Tijelo sv. Jakova bijaše preneseno u Santiago de Compostelu, u Španjolskoj, gdje je njegov grob u srednjem vijeku postao, uz Rim i Jeruzalem, najviše pohađano hodočasničko mjesto. Španjolska ga je izabrala za svoga zaštitnika. Svetog su Jakova kao svog naročitog zaštitnika poštovali tijekom stoljeća hodočasnici i putnici, zatim srednjovjekovni vitezovi, pa onda ljekarnici, kožari, ratari i voćari. Njegov blagdan slavi se 25. srpnja.

Priredila: Ž. V.

Sveti Joakim i Ana

Spomendan kršćanskih supružnika, roditelja Blažene Djevice Marije, sv. Joakima i sv. Ane obilježava se danas, 26. srpnja. O Joakimu i Ani u Bibliji nema spomena, no zato se njihovo ime prvi put spominje u jednom apokrifnom spisu iz II. stoljeća. U prvim osam poglavlja

toga spisa iznesene su neke pojedinosti, što se odnose na Marijino čudesno rođenje. Taj spis govori o sv. Joakimu kao o vrlo bogatu čovjeku, koji je bio i pobožan i dobar pa je prihode svojih dobara dijelio u dvoje: jedan je dio davao narodu, a drugi prinoseo kao žrtvu Gospodinu za otpuštenje svojih grijeha. Kad se jednog dana nalazio u hramu, prinoseći svoju žrtvu, neki Ruben, predbaci mu je nevrijednost, zbog koje sa svojom Anom nema djece. U Izraelu, naime, nijedan pravednik nije ostao bez potomaka. To je Joakima vrlo pogodilo pa se za

četrdeset dana povukao u pustinju posteci i moleći kako bi od Gospodina isprosio potomka. U međuvremenu je i Ana vapila Gospodinu moleći za plodnost. Ukazao joj se Božji anđeo i najavio da će dobiti dijete. Po anđelu bio je obaviješten i Joakim te pozvan da se iz pustinje vrati kući. Poslušao je te u zahvalu prinio Gospodinu za žrtvu deset jaganjaca. Bogato je nadario i svećenika i narod. Ana je u velikoj starosti rodila kćerku i dala joj ime Marija. U trećoj godini roditelji su je prikazali Gospodinu.

Priredila: Ž. V.

RADIO MARIA

NOVI SAD 90,0 MHz - SUBOTICA 90,7 MHz
SOMBOR 95,7 MHz - PLANDIŠTE 89,7 MHz
LESKOVAC 107,4 MHz

Kontakt:
NOVI SAD
Koste Abraševića 16
Redakcija: 021/4790529
Program: 021/4790464
SMS: 063/598441
radiomarija.srbija@gmail.com
www.radiomarija.rs

Kontakt:
SUBOTICA
Starine Novaka 58
Redakcija: 024/692255
Program: 024/692259
SMS: 063/445523
marioradio@tippnet.rs
www.mariaradio.rs

POMOŽITE RADIO MARIJI!

Broj računa: 160-324873-16
Banca Intesa a.d., Prima: Udruženje Marija,
21000 Novi Sad, Koste Abraševića 16

VIJESTI

Male Tekije
u Petrovaradinu

Svetkovina roditelja Blažene Djevice Marije, sv. Joakima i sv. Ane, čiji se spomendan punih 260 godina vrlo svečano slavi u bikuspijskom svetištu Gospe Tekijske u Petrovaradinu, započinje danas, 25. srpnja. Liturgijskim slavljem u 17 sati na mađarskom jeziku započinje proslava, a prije svete mise vjernici imaju priliku za svetu ispovijed, u 19 sati služiti će se sveta misa na hrvatskom jeziku, nakon čega slijedi procesija sa svijećama. Na sam dan svetkovine, u subotu 26. srpnja, svete mise su u 9 sati na mađarskom jeziku i u 11 sati na hrvatskom jeziku. Službom u 19 sati biti će ozvaničen završetak proslave. Predvoditelj slavlja na hrvatskom jeziku je mlado-misnik, vlč. **Pavao Mikulčić** iz Slavenskog Broda.

Proštenje sv. Ane

Proštenje sv. Ane na Kerskom groblju u Subotici, u istoime-
noj kapelici, proslavit će se na samu Svetu Anu, blagdan majke Blažene Djevice Marije, u subotu 26. srpnja. Svete mise bit će služene u 17 sati na mađarskom jeziku i u 18 sati na hrvatskom jeziku.

Liturgijska slavlja
na Bunariću

2. kolovoza – prva subota,
misa u 9.30 sati
5. kolovoza – Snježna Gospa,
sveta misa u 18 sati
15. kolovoza – Velika Gospa,
sveta misa (dvojezična) u 18
sati

Piše: dipl. theol. **Ana Hodak**

Već nekoliko nedjelja za redom Isus nas ostavlja začuđene kada uzvišenu stvarnost Božjeg kraljevstva iskazuje na jednostavan način, a velike zahtjeve i očekivanja koje ono podrazumijeva izriče usporedbama iz običnog života. Evanđelja vrve prispodobama koje opisuju dolazak Božjeg kraljevstva koliko jednostavnim toliko prodornim jezikom. To otajstvo koje je već došlo i ostvaruje se, ali još nije prisutno u punini. Čitali smo o sjemenu gorušičinom zrnu, kvascu, kukolji i žitu, a ove nedjelje slušamo o blagu na njivi, dragocjenom biseru, ribolovu (usp. Mt 13, 44-52).

CRKVA JE ZNAK KRALJEVSTVA NA ZEMLJI

Sve prispodobе daju nam naslutiti dimenziju trajanja, vrijeme između povijesnog nastupa Kraljevstva nebeskog u osobi Isusa Krista i njegovog konačnog eshatološkog ispunjenja na kraju vremena. Unutar tog vremena nalazimo se i mi. Zato moramo znati da to vrijeme nije vrijeme pasivnog, nego aktivnog iščekivanja. Dok očekujemo konačno ispunjenje Kraljevstva moramo djelovati u njegovu korist. Zapravo, naše vrijeme u odnosu na Božje kraljevstvo je vrijeme svjedočenja, tj. žive kršćanske svijesti da većeg Božjeg dara od Kraljevstva nebeskog nema, stoga treba više težiti za nebeskim nego za zemaljskim. Za kršćanima nema drugog izbora. Između dara Kraljevstva nebeskog i

Svjedočiti za Kraljevstvo

raznovrsnih zemaljskih dobara, potaknut milošću Božjom, kršćanin uvijek bira dar Kraljevstva, izraz beskrajne Božje ljubavi. Znak tog kraljevstva ovdje na zemlji je Crkva, vidljiva zajednica Isusovih učenika i svjedoka, koji svojim životom, riječima i djelima, ovdje na zemlji djelatno označuju prisutnost Kraljevstva, iako će se Ono ispuniti tek na kraju vremena.¹

Ako nam se Kraljevstvo Božje čini kao neki daleki pojam, nešto što možemo teško razumjeti, Crkva to nikako nije. Zato što Crkva nije tamo netko, papa, biskupi... To smo svi mi. Mi koji smo krštenjem postali dio Božjeg naroda, postali smo i Isusovi svjedoci. Zato je na nama ovdje na zemlji djelatno označiti prisutnost Kraljevstva. Ta odgovornost ide na svakog pojedinca. Znaju se često čuti kritike na račun Crkve, na račun njenog svjedočenja. I sami nekad kritiziramo. Ali, zaboravljamo da je svaka kritika na njen račun zapravo kritika svakom njenom članu. Ja sam Crkva, ja trebam biti pravi svjedok Kristov – stav je koji vodi vjernika, usmjerava ga u njegovom životu za Krista i Kraljevstvo. Lako je kritizirati, jer Crkva je sačinjena od ljudi, slabih i grešnih koji zbog slabosti nisu uvijek pravi svjedoci. Ali, Crkva je i zajednica ljudi koji se trude pomoći palom grešniku da se vrati na put svjedočenja Krista i Kraljevstva, zajednica onih koji su svjesni svojih slabosti i neuspjeha u zadaći koju im je Krist ostavio, ali se trude dati sve od sebe da budu pravi svjedoci, da sa svoje strane daju maksimalan doprinos

kako bi zajednica kojoj pripadaju bila pravi znak Božjeg Kraljevstva u vremenu iščekivanja njegovog konačnog dovršenja.

PRISPODOBE

Prispodobе koje je Isus ispričao, o Kraljevstvu Božjem kao pronađenom blagu i skupocjenom biseru otkrivaju nam način djelovanja. U obje prispodobе čovjek prodaje sve što ima da bi kupio njivu na kojoj je blago ili dragocjeni biser. Vrijednost blaga i bisera simbolički predstavlja dragocjenost Kraljevstva Božjeg, iako njegova vrijednost nije usporediva ni sa jednim ovozemaljskim blagom. Ali, važno je uočiti da se čovjek odriče svega što je do tada imao da bi tu dragocjenost stekao. To je poziv na odricanje svega ovozemaljskog što nam je smetnja i zapreka da prihvatimo taj Božji dar i bude-mo mu svjedoci te potvrda djelovanja Božje ljubavi u iskustvu vjere i obraćenje u Crkvi. Vjera i kršćansko svjedočenje često su u našim životima poput zakopanog blaga. Tu su, podrazumijevaju se, jer to je duh u kojem smo odgajani, ali sami je još nismo pronašli i za nju se oduševili. No, da bi se to dogodilo potrebno je ukloniti sve ono što vjeru i naše svjedočanstvo zatrpava i čini ih nevidljivima. Učiniti da nam vjera ne bude samo tradicija, da Isusove prispodobе ne budu samo lijepe priče svima dobro poznate, nego dopustiti im da odjeknu u našem srcu, da prodramaju našu savjest, da milost Božja dotakne naša srca i naše živote. Tako ćemo se naći na pravoj strani kada dođe vrijeme ispunjenja Božjeg kraljevstva i kada anđeli budu činili ono što čine i ribari kada dijele dobre od loših riba (usp. Mt 13, 47-50).

1 Usp. Tonči MATULIĆ, Kraljevstvo nebesko – mjesto apsolutne vladavine Božje ljubavi, u: Ante CRNČEVIĆ (ur.), *Povede ih na goru*, Zagreb, 2007., 182-183.

GRGO PIUKOVIĆ, MAJSTOR ZA PLETENJE VIJENACA

»Dico, na vama je«

Malo je obitelji koje su toliki niz godina i u tolikoj mjeri uključene u organizaciju Dužijance kao što je obitelj **Grga i Dominike (Kujundžić) Piuković**. Dva sina, **Marinko i Ivan**, aktivni su u organiziranju ove žetvene manifestacije, a kćerke **Jelena i Antonija** uvijek su raspoložene nositi bunjevačku nošnju i podupirati ovu manifestaciju. Obitelj *bać* Grga i *snaš* Dome obogaćena je i s pet unučadi, koji su također uvijek prisutni na Dužijanci. »Mi smo svi zaraženi ljubavlju prema nošnji, tradiciji i očuvanju naše bunjevačke baštine«, uz smijeh govori *bać* Grgo, koji, kao i njegova djeca, također ima svoja zaduženja u organizaciji Dužijance.

SIJEME BANKUT

Žito koje se dijeli na Dužijanci, vijenci kojima je okićena crkva, karuce i od kojih je napravljena kruna nije bilo koje sorte, nego od sjemena Bankut. Ova sorta žita sijala se prije, a Grgo Piuković je za potrebe Dužijance sije na svojoj parceli već trideset godina.

»Na tom žitu smo mi *odra-njeni*. Koliko znam, na našim prostorima osim Bankuta nije bilo druge sorte žita sve do '63. godine kad se pojavila neka talijanska sorta. Nažalost, sjeme Bankut je ubrzo nakon toga nestalo i uočivši to probao sam posijati par vlatova za potrebe Dužijance, ali to je bilo vrlo malo... Tada mi je pomogla **Mara Ivković Ivandekić**, slamarka iz Đurđina, tako što mi je dala u jednoj najlonskoj vrećici odsječene vlatove koji njima, slamarkama, nisu trebali. Okrunio sam ih i posijao. Bilo je potrebno par godina kako bi se to žito namnožilo i bilo dovoljno za potrebe

Dužijance«, objašnjava nam *bać* Grgo, sav ponosan, jer je njegovom zaslugom ova stara sorta žita sačuvana.

S obzirom na to da se nigdje ne može nabaviti sjeme za ovu staru sortu žita, *bać* Grgo nakon svake Dužijance skine sve klasove s vijenaca, *mašinom* odvoji zrno (godinama je to radio ručno) i nakon toga ga izvije. Na taj način je sjeme spremno za novo sijanje i sljedeću Dužijancu. »Žito sijem na svojoj parceli na Hrvatskom Majuru, na Gajgerovoj zemlji. Sijem ga tamo gdje mi je i ostalo žito, samo što sortu Bankut sijem ručno, jer ne zauzima veliki dio

parcele – svega 100 kvadrata«, govori nam *bać* Grgo, a kroz daljnji razgovor s njim doznajemo da ne samo da ovo žito sije ručno, nego ga ručno i kosi. »Često su *varoški* bandaš i bandašica znali doći kada se radio *ris* i pomoći pokositi i saditi u krstine, a bandaš je imao obavezu prevesti žito sa njive na mjesto gdje će se žito čistiti i pletiti. Ove godine pomogao mi je skinuti žito s njive i bandaš **Petar Skenderović**. Tako smo nas dvojica uspjeli dvadeset i četiri snopa žita Bankut osigurati za pletenje vijenaca, krunu i kićenje karuca za predstojeću Dužijancu«, kaže *bać* Grgo.

PLETENJE

Svake godine se u župnom dvorištu crkve sv. Roka čisti žito od kojega će jedan dio biti za blagoslov u katedrali, a drugi za ukrašavanje. Za svaku Dužijancu potrebno je isplesti klas koji momak nosi okružen djevojkama u šlingu, krunu za bandašev vijenac, veliku krunu za Dužijancu te vijence koji će ukrašavati karuce kojima se voze bandaš i bandašica. Osim što se kroz cijelu godinu brine za žito kojim će se praviti ukrasi za Dužijancu, *bać* Grgo je i glavni »majstor« za pletenje vijenaca. Nekada su svi ovi ukrasi bili njegovih ruku djelo, a sada zbog godina polako prepušta mlađima ovaj posao, ali kruna za Dužijancu, koja se ukrašava od 1993. godine, i dalje je njegov zadatak.

»Prvi put sam se susreo s pletenjem vijenaca 1966. godine kad sam bio *varoški* bandaš sa sada mi suprugom Dominikom. Pripreme za Dužijancu se se odvijale u obiteljskoj kući seka Jaovane Stantić, gdje sam vidio i naučio kako se vijenci pletu i kite karuca. Od 1948. godine moja je obitelj živjela u Maloj Bosni i tada sam od 1967. do 1972. godine pleo vijence za Malu Bosnu. Kada smo se preselili u grad, bila je stanka i nisam radio do 1980. godine. Ali, od tog doba do danas nisam propustio sudjelovati niti u jednoj Dužijanci«, kaže Piuković – čovjek koji preko trideset godina dolazi na svako pletenje vijenaca za Dužijancu i koji je naučio i uči brojne generacije ovom umijeću. »Drago mi je što se mladi svake godine okupe u župnom dvorištu crkve sv. Roka da bi pleli vijence i čistili žito. Zaista nismo imali problema niti jedne godine s odazivom mladih i zbog toga vjerujem da će Dužijanca opstati. Praksa je pokazala da ne dolaze sveke godi-

ne iste osobe, nego da se mijenjaju u ovisnosti od toga tko su bandaš i bandašica. Vidim pozitivnu stranu toga, jer se s ovim našim običajem bliže upoznaju brojni mladi. Često im znam reći da čuvaju ovo blago što imamo i da je na njima sve, jer mladi su budućnost. Ako im nećemo prenijeti ono što mi znamo, tko će kad nas ne bude?», govori bać Grgo.

BOGATSTVO NOŠNJI

Ljubav prema tradiciji i svome narodu bać Grgo ne pokazuje samo kroz aktivan rad u pripremama za Dužijancu. On, kao i cijela njegova obitelj, osjeća

veliku ljubav prema nošnjama. »Stalo nam je da se nošnje sačuvaju i ponosan sam na kolekciju koju imamo. Srce mi je na mjestu kad vidim kako našu bunjevačku nošnju ponosno nose djevojke na Dužijanci i šeću se u njoj kroz grad. Dužijanca je prilika da se sve nošnje izvuku iz *dolafa* i pokažu te da na taj način posvjedočimo tko smo i što smo. Tu priliku imamo jednom godišnje, za vrijeme Dužijance, stoga bih volio da što više ljudi obuče svoje nošnje na Dužijancu, bez obzira jesu li djevojke, momci, žene ili majke«, poručuje Piuković.

Jelena Dulić

25. srpnja 2014.

Dužijanca 2014.

27. srpnja (nedjelja)

10 sati – Dužijanca u Maloj Bosni, crkva Presvetog Trojstva

31. srpnja (četvrtak) – Otvorenje izložbe radova sa XVII. međunarodne likovne kolonije *Bunarić 2013*.

19 sati – svečana dvorana HKC-a *Bunjevačko kolo*, Subotica

3. kolovoza (nedjelja)

10 sati – Dužijanca u Đurđinu, crkva sv. Josipa Radnika

18 sati – Dužijanca u Mirgešu, kod križa u centru

7. kolovoza (četvrtak) – Književna večer u organizaciji Katoličkog društva za kulturu, povijest i duhovnost *Ivan Antunović*

19 sati – svečana dvorana HKC-a *Bunjevačko kolo*, Subotica

8. kolovoza (petak)

tijekom dana – Izložba rukotvorina, gradski trg u Subotici

19 sati – **Izložba radova od slame nastalih na XXIX. sazivu Prve naive u tehnici slame u Tavankutu**, vestibul Gradske kuće u Subotici

20 sati – **Tamburaška večer**, predstavljanje bandaša i bandašice i izbor pratilaca, proglašenje najljepšeg izloga, gradski trg u Subotici

9. kolovoza (subota)

18 sati – **Svečana večernja misa**, katedrala bazilika sv. Terezije Avilske, Subotica

oko 19 sati – Polaganje vijenaca od žita na spomenik *Risaru* i spomen-bistu **Blaška Rajića**, park ispred Gradske kuće u Subotici

20 sati – **Skupština risara i smotra folklornih ansambala *Dužijance***, gradski trg, Subotica

10. kolovoza (nedjelja) – središnja proslava Dužijance 2014.

8.45 sati – Blagoslov i ispraćaj bandaša i bandašice, crkva sv. Roka, Subotica

9-10 sati – Povorka do katedrale sv. Terezije Avilske

10 sati – Svečano euharistijsko slavlje, katedrala bazilika sv. Terezije Avilske, Subotica

11.30 sati – Svečana povorka kroz grad, predaja kruha gradonačelniku, gradski trg, Subotica

18 sati – Posjet grobu Blaška Rajića, Kersko groblje, Subotica

20 sati – Bandašicino kolo, gradski trg, Subotica

TOMISLAV MIHALJEV, FOTOGRAF IZ SONTE

Bez novih sadržaja nema opstanaka

Bivši kožarski radnik uspješan u poslu koji je za mnoge samo lijepa prošlost

Obitelj **Tomislava Mihajeva** iz Sonte uspjela je do današnjih dana opstati u poslu koji je za mnoge u seoskim, pa i u gradskim sredinama, davna prošlost. Fotografski obrt *Foto Tomi* registriran je 1987. godine, a uz puno rada članova obitelji, u početku Tomislava i supruge **Dušanke**, održan je do današnjih dana. Jedno im je vrijeme u poslu pomagao i sin **Srđan**, rođen svega dvije godine prije utemeljenja obrta.

FOTOGRAFIJA OD HOBIJA DO KRUHA

U vrijeme kad se pater familias Tomislav (1957.) uputio u srednju školu, zanimanje fotografa nije bilo u planu izobrazbe, niti u njegovim željama. Nakon dobivanja diplome kožarskog tehničara život ga je odveo u Tuzlu, u obućarstvo. U Tuzli je, pokraj redovitoga posla, završio i šestomjesečni tečaj za novinske dopisnike. »S osnovama fotografije upoznao sam se u dobi od 13-14 godina. Bio sam član školske foto-sekcije, koju je vodio tadašnji nastavnik općetehničkog obrazovanja. Nastavio sam s radom i u omladinskoj foto-sekciji, gdje sam puno naučio od legende sončanske fotografije, pokojnog **Joze Nikolića**. To znanje mi je dobro došlo u poslu dopisnika, a vrijeme je pokazalo kako mi je kasnije bilo i osnova u poslu u kojem sam i danas«, priča Tomislav. Već polovicom osamdesetih godina prošloga stoljeća obućarska industrija ulazi u krizu iz koje nije bilo izlaza. Sve se teže živjelo od toga posla, pa

je postajalo sve izvjesnije kako će Sonta biti nova, najvjerojatnije i trajna destinacija u životu moje obitelji. Vratili smo se, mladi i odlučni svoju budućnost vezati uz moje rodno selo. Velikoga izbora nismo imali, riješili smo otvoriti fotografsku radnju. S novim poslom startali smo 1987. godine. Bili smo zadovoljni tim poslom, a ubrzo smo pribavili i video kameru, radi snimanja svadbi. Video snimanje u našem okruženju tada je bilo još u povoju i bilo je vrlo bitno ubaciti se na tržište među prvima. Podijelili smo resore, ja sam bio zadužen za foto, Dušanka za video snimanje«, prisjeća se Tomislav.

PROMJENE U UVJETIMA POSLOVANJA

U vrijeme kad je Tomislav započeo s fotografskim obrtom, Sonta je imala oko šest i pol tisuća stanovnika. Bilo je dosta mladih, ženilo se i udavalo s lijepim perspektivama. Kroz godinu je bilo i po sedamdesetak svadbi, u većini od 300 uzvanika, pa naviše. Iako je u selu, pokraj *Foto Tomija* bila aktivna još jedna fotografska radnja, posla je bilo dovoljno za sve. »Za početak smo bili prezadovoljni razvojem situacije glede svojega novoga posla. I porezna politika dopuštala nam je raditi bez prevelikoga opterećenja. Za redovito podmirivanje obveza prema državi bila je dovoljna jedna svadba na mjesec, a mi smo ih znali odraditi i po četiri do pet. Kriza je došla devedesetih, posljedice su bile nesagledive, ne samo financijske. Ne želim se ni prisjetiti kako smo to razdoblje preživjeli. Danas je

situacija dijametralno drugačija. Broj stanovnika je pao na 4300, mladih je neusporedivo manje i u postotku, a svadbi kroz cijelu godinu bude svega nekoliko i to u većini onih s maksimalno stotinjak i manje uzvanika. U međuvremenu, obveze su u odnosu na zarade i u postotku strahovito porasle, pa se naš opstanak svodi na svakodnevnu borbu za goli život«, priča Tomislav. Za velike promjene u fotografskom obrtu najzaslužniji, a za mnoge iz ove branše i najpogubniji bio je ubrzan razvoj novih tehnologija. Pojavom digitalne fotografije dolazi do naglih promjena. Na posredan način zbog novih tehnologija fotografi su ostali bez vrlo značajnog dijela posla, bez izrada fotografija za osobne karte, vozačke dozvole i putovnice. Taj dio kolača sada ostaje policiji, a namete zbog toga nitko nije smanjivao.

IMA LI PERSPEKTIVE ZA NOVE GENERACIJE

Brojni fotografski obrti, čiji vlasnici nisu bili spremni na poprilična ulaganja i tržišnu utakmicu, zatvoreni su u samom početku XXI. stolje-

ća. »Početkom ovoga stoljeća došli smo na novu prekretnicu. Zatvoriti obrt, ili uložiti svu uštedevinu u uvođenje nove tehnologije, bilo nam je ključno pitanje. Odlučili smo se za drugu soluciju i uhvatili u koštac sa znatno nepovoljnijim uvjetima poslovanja. Uveli smo novu tehnologiju, ne baš jeftinu, otvorili smo ispostavu i u Apatinu, jer nam je bilo potrebno puno veće tržište. Kako se u naš posao, iako se za tu struku nije školovao, pomalo uključivao i sin Srđan, nadali smo se da će naša radnja imati nasljednika. Okrenuli smo se agresivnijim kampanjama u nalaženju novih poslova i to je ubrzo donijelo rezultate. No, mlade očito kroz život vode motivi koji baš i nisu svojstveni našim generacijama, pa tako Srđan ne vidi daljnju perspektivu u ovom poslu i jednostavno svoju egzistenciju ne želi vezati uz obiteljski obrt. Supruga i ja se, opet, nadamo ubrzanom razvoju turizma na ovim prostorima, pa smo težište našega rada prebacili na izradu foto i tiskarskih suvenira«, završava svoju priču Tomislav, pripremajući podloge za izradu suvenira.

Ivan Andrašić

PRIČA O FOTOGRAFIJI

Velika poplava u Šidu

i ostali su bez ikakve pomoći. Bilo je potrebno dosta vremena dok se nisu oporavili i popravili ono što se moglo popraviti, kako bi imali gdje živjeti.

TEŽAK ŽIVOT

Za ovo razdoblje života Šidana kaže se kako su Srijemci tada teško živjeli. Napretka je bilo, ali je veći dio naroda usprkos svemu ostao zaostao. Govorilo se kako se u bogatom Srijemu »živi i umire u neznanju«. Većina naroda i dalje stane u bijedno sagrađenim kućama, mnogi žive u kolibama, a hrana je čemerna, tako da zbog i najmanje bolesti nestaju kao mušice. Početkom XIX. stoljeća još su uvijek postojale kuće iz najstarijih vremena, koje su bile pokrivene slamom, šindrom ili daskom, a pravljene od čerpiča kraj ritova s trskom, dok je dvorište bilo ograđeno plotom od pruća. Kuće su uglavnom osvijetljavane lampama u kojima je gorio plin, a u siromašnijim se još uvijek osvijetljavalo sa žižom, odnosno žižkom. Uglavnom se živjelo veoma skućeno, a čak i one kuće koje su imale lijepih i prostranih soba, te sobe nisu korištene. One su imale status *stajaciha*, gdje se stavljala posteljina, perjani jastuci, porculan... Naravno, to je samo bilo u onim bogatijim kućama, dok je u siromašnijima bilo posve drukčije. Tamo je cijela obitelj tijekom zime spavala u jednoj prostoriji. Spavalo se na daskama pruženim preko klupe, a domaćin na rasklimanom krevetu iza vrata. Težak život Srijemaca nastavljen je i u sljedećem razdoblju, ali uz mnogo rada uspijevalo se nekako preživjeti i osigurati siguran dom za višebrojne obitelji.

Suzana Darabašić

Prikazana fotografija datira iz 1911. godine i priča o njoj govori o događaju koji je duboko uzdrmao Šid. U jednom od tadašnjih glasila *Pravo naroda*, detaljno se opisuje događaj koji je u to vrijeme potresao mnoge Šidane, a poplava se dogodila 18. kolovoza 1911. godine: »U nedjelju je nastala poplava u jednom dijelu Šida, u tzv. Donjem šoru, zbog izlivanja potoka Šidine, te je načinjena šteta koja se danas ocjenjuje na 50-60 tisuća kruna. Poplava je uz materijalnu štetu odnijela i jedan ljudski život. Nedjeljno jutro osvanulo je mutno i s padanjem kiše, koja je počela u ranu zoru. U samom Šidu padala je spomenutog dana oko 5 sati ujutro tako jako da su ulice u donjem šoru naličile rijeci, dok kiša nije jenjala i dok grabe nisu vodu odvele u potok. U okolici pak Šida bio je prolom oblaka, te se sva voda

zbog brdovite sjeverne strane slila u Šidski potok, koji je sebi otvorio put kroz bašče u spomenutom kraju i išao ulicama. Kad je naplavio sve njive, dvorišta i bašče, ulicom je voda narasla i do 1,5 m visine. Voda je nosila sve što joj je bilo na putu. Dvorišta, podrumi, sobe – sve je to bilo u tili čas puno, te su žene i djeca morali po prozorima i krevetima bježati i zapomagati za pomoć, dok su odrasli pomoću dugačkih motki spašavali žene i djecu, a onda marvu koja je plivala po vodi uplašena od silne bujice. Brzo su počele kuće pucati i rušiti se, te je tim veći strah nastao među stanovnicima ovoga ionako siromašnog kraja. U jednoj kući spavala su djeca bez roditelja, te kada su čula o poplavi, počela su bježati, no kuća se počela rušiti te su bili u stanju tek jedno dijete spasiti, a drugo jaka voda nije dopustila. Bolesne ljude moralo

je po šestero odraslih nositi, a i za kola i konje je postojala opasnost da bi ih bujica odnijela, ako bi išla u pomoć.«

POSLJEDICE

Sve do 11 sati voda je neprestano jurila do najviše visine ulica kada je opet otjecala kroz dvorišta i bašče drugog kraja ulice. Međutim, voda je sva opet tekla u potok, te se razlijevala kod glavnog mosta i tamo plovila i nosila gdje je što stigla. Daljnjim svojim tokom voda je natopila polje zvano Čizovci i tamo probila željeznički nasip, te je vlak koji je trebao doći iz Mitrovice u 2, došao u 4 sata. U samom Šidu porušeno je do 20 kuća i sporednih zgrada, a procijenjena šteta je 50060 kruna. Tu su štetu pretrpjeli najsirišašnji ljudi ovog kraja, uglavnom tamo nastanjeni. Sve što su imali spremjeno za prehraniti se, voda im je odnijela

Zašto? Kako? Molim?

BEŽIČNI PRIJENOS SIGNALA

Premda je prvi bežični prijenos signala zabilježen 1895. godine, kada je talijanski izumitelj Guglielmo Marconi izradio napravu koja je slala električne signale

s jedne strane kuće na drugu, njegov se izum može pripisati 20. stoljeću. Marconi je, naime, 1901. godine postavio veliki odašiljač koji je signal mogao poslati preko Atlantskog oceana. Bez toga izuma ne bi bilo radija, televizije, satelita...

ZUBATI KOMARCI!

Komarci su porodica kukaca, koja je svrstana u red dvokrilaca. Porodica ima oko 40 rodova i obuhvaća oko 31000 vrsta. Razvili su se prije oko 170 milijuna godina. Veliki su od 0,3 do 2 cm. Zbog svoje male građe u mogućnosti su naseliti vrlo nepristupačna staništa. Imaju usko tijelo, grbava prsa, vitke noge i spadaju u opasnije štetočine, jer mogu prenijeti malariju, groznicu i druge bolesti. Pri sisanju krvi komarac unosi u čovjeka sekret u kome može biti i uzročnik bolesti. Prilikom uboda mogu uzrokovati kožne promjene i alergijske reakcije. Tko još voli komarce? Nitko! No, evo nekoliko zanimljivosti o njima:

- da bi se najeo, mora ujesti, točnije ubosti petero ljudi
- malarični komarci ubiju tri milijuna ljudi godišnje
- pri jednom ubodu posisa 0,02 mililitra krvi
- dnevno preleti od 2 do 30 km
- životni vijek komarca traje dva tjedna
- prosječan komarac ima 47 zuba
- samo ženka komarca ujeđa
- komarci mogu detektirati ljudski miris na 23 metra

Povijest tenisica

Tko još nema tenisice? Nose ih čak i bebe koje ni hodati ne znaju. A nose ih i one starije generacije, mogli bi reći od 0 do 100 godina. Jeste li se ikada pitali kada su nastale? Tko ih je izumio?

Tenisice su proizvod davnih vremena, iako nisu bile ni nalik ovim današnjim koje mi poznajemo. Krajem 18. stoljeća ljudi su nosili platnene tenisice s gumenom potplatom, ali su bile prilično grube i nisu, zamislite, ali nisu postojale lijeva i desna! Oko 1892. godine američka kompanija izbacila je svoju verziju tenisica popularnog naziva *Keds*. Do 1917. godine te tenisice su nosili apsolutno svi. Danas imamo slične tenisice na tržištu s raznim uzorcima ili jednoboje i nazivamo ih vrlo jednostavno krpene tenisice. Tenisice su počele osvajati svijet 1924. godine kada je nijemac po imenu Adi Dassler dizajnirao tenisice i nazvao ih Adidas. Marka je uskoro postala vrlo popularna među atletičarima. Adijev brat Rudi krenuo je s još jednom sportskom markom i nazvao ju Puma. U prvoj polovici 20. stoljeća tenisice su se uglavnom nosile samo u svrhu sporta i treninga. No, pedesetih godina djeca su ih počela nositi kao svakidašnju obuću. Prava prodaja tenisica krenula je službeno 1984. godine kada je Michael Jordan potpisao ugovor s markom Nike i nazvao tenisice Air Jordan.

Starke za sva vremena

Najpoznatije tenisice svih vremena, koje su već decenijama omiljene, su čuvene Starke. Nose ih bukvalno svi, oba spola, sve generacije...

Originalno zvane Converse All-Stars ili Chuck Taylor All-Stars proizvedene su davne 1917. godine te su isprva bile namijenjene sportašima, točnije košar-

HRCKOVA NAGRADNA IGRA

Pošalji mi razglednicu!

Dragi čitatelji, Hrcko vas podsjeća na svoju ljetnu nagradnu igru koja još uvijek traje. Neki su bili vrijedni i već su svoje radove poslali, no, evo podsjetnik za sve one koji su zaboravili što se od vas traži: Neka ovo bude »Naj odmor« i na tu temu pošaljite Hrcku razglednicu. Može to biti razglednica s nekog puta, mora, piknika, bazena, druženja... Najbitnije je da ste se dobro proveli.

Pustite mašti na volju, crtajte, pišite i šaljite. Najboljih 10 Hrcko će objaviti i nagraditi!

Radove slati na adresu: NIU »Hrvatska riječ« s naznakom »Za Hrcka«, Trg cara Jovana Nenada 15/II., 24000 Subotica

kašima. Njihov izumitelj Marquis Miles Converse vlasnik tvornice obuće, pao je 1908. godine i teško se ozlijedio. To ga je potaknulo da osmisli tenisice s gumenim đonom koje se neće klizati. Poznati košarkaš Chuck Taylor isprobao ih je i

ši, osobito iz NBA lige, a Wilt Chamberlain iz Philadelphia Warriorsa je 1962. u

nju). Svoju popularnost Converse su stekle nakon Prvog svjetskog rata te se od tada proizvode u različitim varijantama - bojama, visinama, uzorcima... Danas su u modi sve, od klasičnih crnih, bijelih i crvenih, pa sve do tenisica s prugastim, cvjetnim i raznobojnim dezenima. Sve je stvar ukusa i prigode, pa tko voli neka izvoli...

Starkama postigao 100 koševa u jednoj utakmici, što je rekord koji nikad nije oboren. Starke su, vjerovali ili ne, na početku bile obuća radničke klase, rockera, košarkaša, a nosili su ih i zatvorenici. Danas su starke sastavni dio svake odjevne kombinacije, svih slojeva i generacija. Nose se u svim prilikama, od svakodnevnih, do onih najsvečanijih (čak i na vjenča-

prihvatio kao omiljene tenisice u kojima je odigrao brojne utakmice te postao promotor. Taylor je predložio par promjena kako bi savršeno odgovarale, pa su tako prave Starke na logou iznad gležnja dobile i Taylorov potpis. Nakon njega su ih počeli nositi brojni sporta-

PETAK **25.7.2014.**

06:40 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:05 Sve će biti dobro, telenovela
10:00 Vijesti
10:11 Grčki otoci: Jonski otoci, dokumentarna serija
11:04 Dr. Oz, talk show
12:00 Dnevnik 1
12:20 Abeceda zdravlja (R)
12:35 Znaj da te volim, telenovela
13:20 Roditelji i djeca, serija
14:03 Skica za portret
14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:43 Alpe-Dunav-Jadran
15:13 Moreška na svetog Todora, emisija pučke i predajne kulture
15:39 Kuda idu divlje svinje, TV serija
16:39 Skica za portret
17:00 Vijesti
18:05 Seoska gozba, gastroputopis (R)
18:50 Stipe u gostima, humoristična serija
19:30 Dnevnik
20:05 Loza, serija
20:55 Obitelj Jones, američki film
22:35 Dnevnik 3
23:10 Koriolan, britanski film - Filmski maraton
01:10 Tuđa žena, američko-kanadski film - Filmski maraton (R)
02:35 Obitelj Jones, američki film - Filmski maraton (R)
04:07 Kuda idu divlje svinje, TV serija
05:07 Abeceda zdravlja (R)
05:17 Hrvatska uživo
06:02 Ljubav u zaleđu, serija

05:56 Najava
05:59 Vijesti iz kulture
06:06 Prkosna ljubav, telenovela
06:48 Prkosna ljubav, telenovela
07:31 Hello Kitty i prijatelji, crtana serija
07:56 Ezopovo kazalište, crtana serija
08:06 Magično drvo, serija za djecu
08:31 TV vrtić: Brod

08:41 Tajni dnevnik patke Matilde: Školsko ljetovanje
08:55 Papreni detektori, serija
09:20 Život s Derekom, serija
09:45 H2O! Uz malo vode, serija za djecu
10:10 Merlin, serija za mlade
11:00 Mučke, serija
11:30 Ideje za uređenje prostora, dokumentarna serija
11:55 Jednostavne večere s Nigelom Slaterom, dokumentarna serija
12:30 ATP UMAG 2014., snimka
14:10 Plesni izazov, serija
14:35 Plesni izazov, serija
15:00 Lovci na natprirodno
15:45 Dva i pol muškarca
16:05 Dva i pol muškarca
16:30 Regionalni dnevnik
16:55 Village Folk: 17:15 ATP UMAG 2014. - emisija
17:30 ATP UMAG 2014., prijenos
19:30 Slatki svijet Charlyjevih anđela, dokumentarna serija
20:00 Svaki dan dobar dan: Mama me ostavila
20:42 Tuđa žena, američko-kanadski film
22:10 Mjesto zločina: Djevojka iz smeća, serija
23:42 Zločinački umovi, serija
00:25 Inspektorica Irene Huss
01:55 ATP UMAG 2014., snimka
03:45 Noćni glazbeni program

07:00 RTL Danas, (R)
07:40 Villa Maria, serija (R)
08:35 Moji džepni ljubimci
08:55 Virus attack
09:30 Snažne žene, serija
10:30 Snažne žene, serija
11:30 TV prodaja
11:45 Bibin svijet, serija (R)
12:30 Ekkluziv Tabloid, (R)
13:30 Villa Maria, serija
14:30 Tko će ga znati! - nove epizode, game show (R)
15:25 Tog se nitko nije sjetio! - nove epizode, n(R)
16:30 RTL Vijesti
16:45 Bibin svijet, serija
17:35 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:15 Tko će ga znati! - nove epizode, game show
20:00 Tog se nitko nije sjetio!
21:10 Legenda o Butchu i Sundanceu - TV premijera, film
23:05 Eurojackpot
23:10 Opaka faca - TV premijera, film, akcijski

00:55 RTL Danas, (R)
01:50 Kraj programa

SUBOTA **26.7.2014.**

07:08 Eko zona (R)
07:50 Gunsmoke, američki film - ciklus klasičnog filma (76')
09:05 Normalan život
10:00 Vijesti
10:15 Družesni pupoljci svibanjski, serija
11:05 Damin gambit: Dina Merhav
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veliki brodolomi Jadrana: Rat brzih brodova, dokumentarna serija
13:10 Protestanti: Matija Vlačić Ilirik, dokumentarna serija
13:45 Prizma
14:30 Kućni ljubimci
15:05 Sretna obitelj, serija
17:00 Vijesti
17:15 Tržnice - trbuh grada: Beč - Naschmarkt, dokumentarna serija
18:10 I to je Hrvatska (R)
18:25 Lijepom našom: Bedekovčina
19:30 Dnevnik
20:05 Loto 7/39
20:12 Afrika, dokumentarna serija
21:10 Hvala ti za ljubav, američki film
23:05 Dnevnik 3
23:40 Vladarica, serija
00:20 Krijumčari, australski film - Filmski maraton
01:55 Gunsmoke, američki film - Filmski maraton
03:10 Jedan dan, američko-britanski film - Filmski maraton
04:50 Damin gambit: Dina Merhav (R)
05:30 Dokumentarni sadržaji religijske tematike
06:00 Dokumentarni program
06:30 Prizma

06:49 Najava
06:52 Split: More (R)
07:22 Dim dam dum
07:27 Wot wot's, crtani film
07:37 Majstori svirači
08:07 Hello Kitty i prijatelji
08:32 Ezopovo kazalište
08:42 Magično drvo, serija
09:07 TV vrtić: Magarac
09:17 Krčić prikazuje: Plivanje,

Brod, Sunce
09:20 Vedranovi velikani: Luka Bajto (R)
09:30 Dotaknuti sunce: Kapetan Johnno, australski film za djecu
11:15 Mučke, serija
11:45 Jednostavne večere s Nigelom Slaterom, dokumentarna serija
12:15 ATP UMAG 2014.
13:40 Plesni izazov, serija
14:05 Plesni izazov, serija
14:30 Lovci na natprirodno
15:15 Dva i pol muškarca
15:35 Dva i pol muškarca
15:55 Svaki dan dobar dan (R)
16:35 City Folk 2014.: Ljubljana
17:00 ATP UMAG 2014.
17:15 ATP UMAG 2014. - polufinale, prijenos oba meča
21:30 Festival dalmatinskih klapa Omiš 2014. - muško finale, prijenos
23:10 Vegas, serija
23:55 Vegas, serija
00:40 Festival dalmatinskih klapa Omiš 2014. - muško finale, proglašenje pobjednika
01:10 ATP UMAG 2014., snimka polufinala
02:10 Noćni glazbeni program

06:20 RTL Danas, (R)
07:00 Moji džepni ljubimci, R
07:20 Timon i Pumbaa
07:50 Svemoguću Spiderman
08:45 Sportske igre mladih
09:00 Ekkluziv Tabloid, (R)
10:00 Najveći hrvatski misteriji, talk show (R)
11:15 Barry Munday, igrani film, komedija
13:25 Junior, igrani film
15:45 Najveći hrvatski misteriji, talk show
16:30 RTL Vijesti
16:45 Najveći hrvatski misteriji, talk show
16:55 Ljubav je na selu (R)
18:30 RTL Danas
19:15 Galileo, emisija
20:00 Metro, film, akcijski
22:20 Lovac na ubojice, igrani film, akcijski
00:20 Ubojita vrućina, igrani film, akcijski
02:10 Astro show
03:10 RTL Danas, (R)
03:55 Kraj programa

NEDJELJA **27.7.2014.**

07:10 Lijepom našom: Bedekovčina (R)
08:25 Prozor na luna park, talijanski film - Zlatna kinoteka
10:00 Vijesti
10:15 A.Christie: Poirot, serija
12:00 Dnevnik 1
12:20 I to je Hrvatska (R)
12:35 Plodovi zemlje
13:28 Rijeka: More
14:00 Neobično oružje
14:55 Mir i dobro
15:30 Raj, serija
16:20 Vrtlarica: Suradnja (R)
17:00 Vijesti
17:20 Kennedyjevi, serija
18:10 Godišnjica mature
19:30 Dnevnik
20:05 Loto 6/45
20:12 Velo misto, serija
21:35 Takvim sjajem može sjati - Zagrebačka škola šansone: S okusom soli, dokumentarna serija
22:30 Dnevnik 3
23:05 Klasika mundi: Waldbühne 2011. - Fellini, jazz&co.
00:00 Prozor na luna park, talijanski film
01:50 Godišnjica mature (R)
03:05 Reprizni program
04:20 Mir i dobro
04:50 Plodovi zemlje
05:40 Rijeka: More
06:10 Vrtlarica: Suradnja (R)

06:39 Najava
06:42 Turistička klasa (R)
07:12 Zvonko u Zemlji igračaka, crtana serija
07:22 Vatrogasac Sam
07:32 Hello Kitty i prijatelji
07:57 Ezopovo kazalište
08:07 Magično drvo, serija
08:32 Tajni dnevnik patke Matilde: Školsko ljetovanje
08:46 Laboratorij na kraju svemira: Kristali
08:55 Johnny i Johanna, serija
09:15 Gladijatorska akademija
09:40 Briljanteen (R)
10:20 Pozitivno (R)
10:50 Biblija
11:00 Zagreb: Misa, prijenos
12:00 Clarence, kanadsko-novozelandski film
13:30 Zauvijek ljubav, američki film (R)
15:00 ATP UMAG 2014.
16:20 Festival dalmatinskih pjesama Omiš 2014. - muško finale, snimka
18:00 It Came From the Sky, kanadsko-američki film
19:30 Slatki svijet Charlyjevih anđela, dok serija
20:00 ATP UMAG 2014.

U tri riječi - **SVJEŽE**, **DOMAĆE**, **ZDRAVO** !

ЈКП "Суботичке пијаче"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Uspjeh čine ljudi

Naša polisa...Vaša sigurnost

Tel: +381 (0) 24 555-867 • www.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

20:15 ATP UMAG 2014.
22:30 Ljubav ima cijenu,
američki film
00:25 Noćni glazbeni program

06:40 RTL Danas, (R)
07:25 Timon i Pumbaa, (R)
07:55 Svemoguća Spiderman
08:50 TV prodaja
09:05 Mjenjačnica, (R)
10:05 Galileo, emisija
10:10 Barry Munday, igrani
film, komedija (R)
10:55 TV prodaja
13:05 TV prodaja
13:20 Sarajevo 1914., film,
povijesna drama (R)
15:30 Bibin svijet, serija
16:05 Bibin svijet, serija
16:30 RTL Vijesti
16:40 Bibin svijet, serija
16:50 Bibin svijet, serija
17:25 Mjenjačnica
18:30 RTL Danas
19:20 Sulejman Veličanstveni
20:00 Montevideo, vidimo se!
21:05 Montevideo, vidimo se!
22:10 Deja Vu, igrani film,
znanstveno-fantastični
triler
00:30 CSI: Miami, serija
01:30 CSI: Miami, serija
02:30 Astro show
03:30 RTL Danas, (R)
04:20 Kraj programa

PONEDJELJAK 28.7.2014.

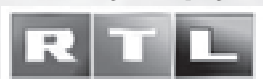

06:40 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:05 Sve će biti dobro
10:00 Vijesti
10:08 Drevni Egipat: Život
i smrt u Dolini kraljeva,
dokumentarna serija
11:08 Dr. Oz, talk show
12:00 Dnevnik 1
12:20 Jezik za svakoga (R)
12:35 Znaj da te volim,
telenovela
13:20 Roditelji i djeca, serija
14:03 Skica za portret
14:30 Vijesti uz hrvatski
znakovni jezik
14:45 Miše Martinović,
dokumentarni film
15:40 U registraturi, TV serija
17:00 Vijesti
18:05 Večer na 8. katu:
Marijan Ban (R)
18:55 Stipe u gostima

19:30 Dnevnik
20:07 TV Bingo
20:30 Fokus
21:32 Prijatelji, ljubavnici,
drame - serija
22:25 Dnevnik 3
23:00 Izgubljeni zavičaj -
ciklus hrvatskog filma
00:40 U registraturi, TV serija
01:50 Fokus
02:50 Domaći dokumentarni
film
03:45 Drugi format (R)
04:25 Večer na 8. katu (R)
05:10 Hrvatska uživo
05:55 Ljubav u zaleđu, serija

05:08 Najava
05:11 Vijesti iz kulture
05:18 Prkosna ljubav
06:00 Zagreb: Ramazanski
bajram
08:00 Ezopovo kazalište
08:10 Campi Campi
08:35 TV vrtić: Papir
08:45 Čarobna ploča: Engleski
- Slovo V
09:00 Crtani film
09:15 Papreni detektivi, serija
09:40 Život s Derekom, serija
10:05 H2O! Uz malo vode
10:30 Merlin, serija za mlade
11:15 Mučke, serija
11:45 Ideje za uređenje
prostora,
dokumentarna serija
12:10 Jednostavne večere
s Nigelom Slaterom,
dokumentarna serija
12:40 ATP UMAG 2014.,
snimka finala
14:10 Plesni izazov, serija
14:35 Plesni izazov, serija
15:00 Lovci na natprirodno
15:45 Dva i pol muškarca
16:05 Dva i pol muškarca
16:30 Regionalni dnevnik
17:00 Naši dani - priče
o hrvatskom rocku,
dokumentarna serija
17:55 Dobra žena, serija
18:40 Priče o avetnjacima,
dokumentarna serija
19:05 Priče o avetnjacima,
dokumentarna serija
19:30 Slatki svijet Charlyjevih
anđela, dok. serija
19:58 I to je to, crtani film
20:10 Žuti marker, talk show
20:40 Zakon!, serija
21:20 Početnici, američki film
23:05 Zakon i red: Odjel za
žrtve, serija
23:50 Motel Bates, serija
00:35 Kalifornikacija, serija
01:05 Ludnica u Clevelandu,
humoristična serija
01:25 Noćni glazbeni program

06:35 RTL Danas, (R)
07:15 Moji džepni ljubimci
07:40 Virus attack
07:55 Snažne žene, serija
08:30 Snažne žene, serija
09:15 Snažne žene, serija
09:50 Snažne žene, serija
10:25 Snažne žene, serija
11:00 Snažne žene, serija
11:30 TV prodaja
11:45 Bibin svijet, serija (R)
12:30 Ekkluziv Tabloid, (R)
13:15 TV prodaja
13:30 Villa Maria, serija
14:30 Tko će ga znati! - nove
epizode, game show (R)
15:25 Tog se nitko nije sjetio! -
nove epizode, (R)
16:30 RTL Vijesti
16:45 Bibin svijet, serija
17:30 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:15 Tko će ga znati!
20:00 Tog se nitko nije sjetio!
21:10 Ninja, film, akcijski
22:55 RTL Vijesti
23:15 Dr. House, serija
00:10 Southland, serija
01:05 Igre strasti, erotska serija
02:00 Dr. House, serija (R)
02:55 Astro show
03:55 RTL Danas, (R)
04:40 Kraj programa

UTORAK 29.7.2014.

06:40 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:05 Sve će biti dobro,
telenovela
10:00 Vijesti
10:08 Drevni Egipat: Život
i smrt u Dolini kraljeva,
dokumentarna serija
11:08 Dr. Oz, talk show
12:00 Dnevnik 1
12:20 Jezik za svakoga (R)
12:35 Znaj da te volim,
telenovela
13:20 Roditelji i djeca, serija
14:03 Skica za portret
14:30 Vijesti uz hrvatski
znakovni jezik
14:45 dokumentarni film
15:35 U registraturi, TV serija
16:35 Manjinski mozaik: (R)
17:00 Vijesti
18:05 Večer na 8. katu:
Borba sa zločudnim
podstanarom (R)
18:55 Stipe u gostima,
humoristična serija
19:30 Dnevnik
20:05 Loza, serija

21:00 Turistička klasa
21:35 Kulturni kolodvor, ljetni
kulturni magazin
22:10 Prijatelji, ljubavnici,
drame - serija
23:05 Dnevnik 3
23:40 Snimka kazališne
predstave
01:15 U registraturi, TV serija
02:15 Kulturni kolodvor, ljetni
kulturni magazin
02:45 Turistička klasa
03:15 Vijesti iz kulture
03:25 Jezik za svakoga (R)
03:35 Drugi format (R)
04:15 Večer na 8. katu (R)
05:00 Hrvatska uživo
05:45 Ljubav u zaleđu, serija

05:55 Najava
06:05 Prkosna ljubav
06:47 Prkosna ljubav
07:30 Hello Kitty i prijatelji
07:55 Ezopovo kazalište
08:05 Campi Campi
08:30 TV vrtić: Krojač
08:40 Krčić prikazuje - U
prometu, Tramvaj, Most
08:45 Profesor Baltazar:
Amadeusove uši
08:55 Papreni detektivi, serija
09:20 Život s Derekom, serija
09:45 H2O! Uz malo vode
10:10 Merlin, serija za mlade
11:00 Mučke, serija
11:30 Ideje za uređenje
prostora, dok serija
11:55 Jednostavne večere
s Nigelom Slaterom,
dokumentarna serija
12:25 Žuti marker, talk show
12:55 Obiteljska tajna,
američki film (R)
14:10 Plesni izazov, serija
14:35 Plesni izazov, serija
15:00 Lovci na natprirodno
15:45 Dva i pol muškarca
16:05 Dva i pol muškarca
16:30 Regionalni dnevnik
17:00 Naši dani - priče
o hrvatskom rocku,
dokumentarna serija
17:55 Dobra žena, serija
18:40 Priče o avetnjacima
19:05 Priče o avetnjacima
19:30 Slatki svijet Charlyjevih
anđela, dok serija
19:58 I to je to, crtani film
20:10 Žuti marker, talk show
20:40 Zakon!, serija
21:20 Ljubavni napitak br. 9,
američki film
23:00 Zakon i red: Odjel za
žrtve, serija
23:45 Motel Bates, serija
00:30 Kalifornikacija, serija
01:00 Ludnica u Clevelandu
01:20 Noćni glazbeni program

06:35 RTL Danas, (R)
07:20 Moji džepni ljubimci
07:40 Virus attack, serija
07:55 Snažne žene, serija
08:30 Snažne žene, serija
11:45 Bibin svijet, serija (R)
12:30 Ekkluziv Tabloid, (R)
13:30 Villa Maria, serija
14:30 Tko će ga znati! - (R)
15:25 Tog se nitko nije sjetio! -
nove epizode, (R)
16:30 RTL Vijesti
16:45 Bibin svijet, serija
17:30 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:15 Tko će ga znati!
20:00 Tog se nitko nije sjetio!
21:10 40 dana bez komada,
film, romantična
komedija
23:00 RTL Vijesti
23:25 Dr. House, serija
00:20 Southland, serija
01:15 Igre strasti, erotska serija
02:10 Dr. House, serija (R)
03:05 Astro show, (R)
04:05 RTL Danas, (R)
04:50 Kraj programa

SRIJEDA 30.7.2014.

06:40 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:05 Sve će biti dobro
10:00 Vijesti
10:13 Karavana knjiga na
devama, dok film
11:04 Dr. Oz, talk show
12:00 Dnevnik 1
12:20 Jezik za svakoga (R)
12:35 Znaj da te volim
13:20 Roditelji i djeca, serija
14:03 Skica za portret
14:30 Vijesti uz hrvatski
znakovni jezik
14:45 Kuba, dokumentarni
film
15:30 U registraturi, TV serija
16:35 Manjinski mozaik: (R)
17:00 Vijesti
18:05 Večer na 8. katu:
Književnost na tanjuru (R)
18:55 Stipe u gostima
19:30 Dnevnik
20:05 Loto 7/39
20:10 Što je muškarac bez
brkova, TV serija
21:00 Australski vremeplov:
Veliki otok,
dokumentarna serija
21:55 Prijatelji, ljubavnici,
drame - serija
22:50 Dnevnik 3
23:25 Gluhi barut,
bosanskohercegovački

film - Kino Europa
01:15 U registraturi, TV serija
02:20 Australijski vremeplov:
Veliki otok, dok serija
03:15 Manjinski mozaik: (R)
03:37 Jezik za svakoga (R)
03:47 Drugi format (R)
04:27 Večer na 8. katu (R)
05:12 Hrvatska uživo
05:57 Ljubav u zaleđu, serija

05:50 Najava
05:53 Vijesti iz kulture
06:00 Prkosna ljubav
06:42 Prkosna ljubav
07:25 Hello Kitty i prijatelji
07:50 Ezopovo kazalište
08:00 Campi Campi
08:25 TV vrtić: Kasic prasic
08:35 Loona od balona, drama
za djecu
08:50 Papreni detektivi, serija
09:15 Život s Derekom, serija
09:40 H2O! Uz malo vode
10:05 Merlin, serija za mlade
10:50 Mučke: Kraljevski fleš
11:50 Na talijanski način,
dokumentarna serija
12:15 Žuti marker, talk show
12:45 Povratak starog klauna,
američki film (R)
14:10 Plesni izazov, serija
14:35 Plesni izazov, serija
15:00 Lovci na natprirodno
15:45 Dva i pol muškarca
16:05 Dva i pol muškarca
16:30 Regionalni dnevnik
17:00 Naši dani - priče
o hrvatskom rocku,
dokumentarna serija

17:55 Dobra žena, serija
18:40 Priče o avetnjacima
19:05 Priče o avetnjacima
19:30 Slatki svijet Charlyjevih
anđela, dok serija
19:58 I to je to, crtani film
20:10 Žuti marker, talk show
20:40 Zakon!, serija
21:20 Iskupitelj, američki film
22:50 Zakon i red: Odjel za
žrtve, serija
23:35 Kalifornikacija, serija
00:05 Ludnica u Clevelandu
00:25 Noćni glazbeni program

06.35 RTL Danas, (R)
07.20 Moji džepni ljubimci
07.40 Virus attack
07.55 Snažne žene, serija
08.30 Snažne žene, serija
11.45 Bibin svijet, serija (R)
12.30 Ekkluziv Tabloid, (R)
13.30 Villa Maria, serija
14.30 Tko će ga znati! - (R)
15.25 Tog se nitko nije sjetio! -
nove epizode, (R)
16.30 RTL Vijesti
16.45 Bibin svijet, serija
17.30 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.15 Tko će ga znati! -
20.00 Tog se nitko nije sjetio!
21.10 Dozvola za Fockere,
igrani film, komedija
22.30 RTL Vijesti
23.50 Dr. House, serija
00.55 Southland, serija
01.40 Igre strasti, erotska serija
02.35 Dr. House, serija (R)
03.30 Astro show, (R)

04.30 RTL Danas, (R)
05.15 Kraj programa

ČETVRTAK 31.7.2014.

06:40 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
09:05 Sve će biti dobro
10:00 Vijesti
10:08 Luciano Pavarotti,
dokumentarni film
11:07 Dr. Oz, talk show
12:00 Dnevnik 1
12:20 Abeceda zdravlja (R)
12:35 Znaj da te volim
13:20 Roditelji i djeca, serija
14:03 Skica za portret
14:30 Vijesti uz hrvatski
znakovni jezik
14:45 Pirati napadaju,
dokumentarni film
15:35 U registraturi, TV serija
16:35 Manjinski mozaik: (R)
17:00 Vijesti
18:05 Večer na 8. katu: Senka
Bulić (R)
18:55 Stipe u gostima
19:30 Dnevnik
20:05 Što je muškarac bez
brkova, TV serija
20:55 7 dana
21:45 Prijatelji, ljubavnici,
drame - serija
22:40 Dnevnik 3
23:15 Shanghai Gypsy,

slovenski film - Kino Regija
01:15 U registraturi, TV serija
02:15 7 dana
03:00 Pirati napadaju
03:50 Drugi format (R)
04:30 Večer na 8. katu (R)
05:15 Hrvatska uživo
06:00 Ljubav u zaleđu, serija

06:15 Najava
06:18 Vijesti iz kulture
06:25 Prkosna ljubav
07:07 Prkosna ljubav
07:50 Hello Kitty i prijatelji
08:15 Ezopovo kazalište
08:25 Campi Campi
08:50 TV vrtić: Nakit
09:00 Profesor Baltazar: Veliko
hrkanje
09:05 Laboratorij na kraju
svemira: Vulkan
09:15 Papreni detektivi, serija
09:40 Život s Derekom, serija
10:05 H2O! Uz malo vode
10:30 Merlin, serija za mlade
11:20 Mučke: Žapčevo
bogatstvo, serija
12:20 Na talijanski način
12:45 Žuti marker, talk show
13:15 Sve za mog psa,
američki film (R)
14:35 Plesni izazov, serija
15:00 Lovci na natprirodno
15:45 Dva i pol muškarca
16:05 Dva i pol muškarca,
16:30 Regionalni dnevnik
17:00 Naši dani - priče
o hrvatskom rocku,
dokumentarna serija
17:55 Dobra žena, serija

18:40 Priče o avetnjacima
19:05 Priče o avetnjacima
19:30 Slatki svijet Charlyjevih
anđela, dok. serija
19:58 I to je to, crtani film
20:10 Žuti marker, talk show
20:40 Zakon!, serija
21:20 Obala komaraca,
američki film
23:20 Zakon i red: Odjel za
žrtve, serija
00:05 Kalifornikacija, serija
00:35 Ludnica u Clevelandu
00:55 Noćni glazbeni program

06.35 RTL Danas, (R)
07.20 Moji džepni ljubimci
07.40 Virus attack
07.55 Snažne žene, serija
08.30 Snažne žene, serija
11.45 Bibin svijet, serija (R)
12.30 Ekkluziv Tabloid, (R)
13.30 Villa Maria, serija
14.30 Tko će ga znati!
15.25 Tog se nitko nije sjetio!
16.30 RTL Vijesti
16.45 Bibin svijet, serija
17.30 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.15 Tko će ga znati!
20.00 Tog se nitko nije sjetio!
21.10 10 razloga zašto te
mrzim, film, komedija
23.05 RTL Vijesti,
23.25 Dr. House, serija
00.20 Southland, serija
01.20 Igre strasti, erotska serija
02.10 Dr. House, serija (R)
03.05 Astro show, (R)
04.05 RTL Danas, (R)

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od pone-
djelka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu
Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme
emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture *Svijetnik* nedjeljom
od 16.30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u
21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića
emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 19 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom
u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom *Glas domovine*,
emitira se na HRT1 ponedjeljom od 13.20 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18.00 - 19.00
Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov
prilog *Bolja Srbija* • Agencijske vijesti iz RH •
Kronologija - Dogodio se na današnji dan •
Jezični savjetnik *Govorimo hrvatski*

19.00 - 19.30

• Poetski predah • *Popularne melodije* - zabavna
glazba (ponedjeljom) • *Na valovima hrvatske glaz-
bene tradicije* - narodna glazba (utorokom) • *Veliki
majstori glazbe* - ozbiljna glazba (srijedom) • *Rock
vremeplov* (četvrtkom) • *Minute za jazz* (petkom)

19.30 - 20.00

• *Europski magazin* - magazin Radija Deutsche
Welle (ponedjeljom) • *Kulturna povijest* (utorokom)
• *Znanjem do zdravlja* (srijedom) • *Razmišljanje
dopušteno* (četvrtkom) • *Tjedni vodič* (petkom)

20.00 - 20.30

• *U pauzi o poslu* (ponedjeljom) • *Aktualije* (utorokom)
• *Oliveni studio* (srijedom) • *Kultur café* - magazin iz
kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • *Vodič za
moderna vremena* - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20.30 - 21.00

• Narodna glazba • Blic
vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA: Subota

• 18.00 Najava programa, Vijesti
dana, zabavna glazba
• 18.15 Vojvodanski tjedan
• 18.30 Kronologija - Dogodio se na današnji dan
• 19.00 Vjerska emisija, duhovna glazba
• 20.00 Divni novi svijet
• 20.55 Odjava programa

Nedjelja

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana
• 18.10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti,
zabavna glazba)
• 18.30 Kronologija - Dogodio se na današnji dan
• 19.30 Putnici kroz vrijeme emisija za djecu
Hrvatskoga radija
• 20.00 *Hrvatima izvan domovine* - emisija Pitomog
radija iz Pitomače (RH)
20.55 Odjava programa

104, 4 Mhz

Europska Monoštorka

Po rođenju Monoštorka, stalna joj je adresa i danas Monoštor, no ona će reći da zapravo živi negdje na pola puta između Rima, Bremena, Zagreba, Beča, Monoštora i Sombora. To je **Anita Đipanov**, po obrazovanju kineziologinja, a po privrženosti i ljubavi prema šokačkoj tradiciji, usprkos tomu što su joj dio njenog srca ukrali svi pobrojani gradovi, prava Monoštorka.

Na početku razgovora pojašnjava nam to njeno na pola puta između svih pobrojanih mjesta. »Kada u jednom tjednu pređeš osam tisuća kilometara neminovno je da se zapitaš gdje si rođen, gdje radiš, gdje živiš i gdje si sada?« kaže Anita. Pitamo je odakle ona u svim tim gradovima? Odgovara da ju je put u Rim odveo poslije okončanja naobrazbe na Visokoj medicinskoj školi u Beogradu 2010. godine, gdje je pet mjeseci radila na jednoj klinici. »Boravak u Rimu iskoristila sam za obilazak Milana, Genove, Sicilije... Bremen je trenutačno dio mog života, jer sam početkom ove godine počela raditi na jednoj klinici u tom gradu na sjeveru Njemačke. U Beču sam dočekala jednu novu godinu i mogla bih reći da je Beč možda grad u kome bih se mogla nastaniti«, priča nam Anita.

KINEZIOLOGIJA

Studij kineziologije završila je iako joj je prvotna želja bila studij medicine. No, te 2006. godine, kada je bila na pragu studija, poklopile su se takve okolnosti da je odustala od svoje želje i umjesto medicine upisala kineziologiju. »Imam dojam da ću vječno žaliti što nisam upisala medicinu, no i ovaj posao

je jako human. Radeći u kinezi dvorani pomažem pacijentima koji su, recimo, poslije amputacije ostali bez noge. Ljudima se tada sruši cijeli svijet, ali kada vidiš tog čovjeka poslije nekoliko mjeseci podignutog, s protezom u razboju ili da hoda uz pomoć štaka, tek tada ti je jasno da si ti njemu pružila jedan novi život«, prekidamo ovdje njenu priču kako bih je upitali za pojašnjenje što je zapravo posao kineziologa. Kaže da rad vezan za kinezi dvoranu podrazumijeva njegu i rehabilitaciju pacijenata, kineziolog vodi vježbe u kinezi dvorani, radi na svim odjelima u bolnici gdje brine o rehabilitaciji pacijenata. »Ovaj posao se ne može raditi bez ljubavi i posvećenosti, jer vama dolaze pacijenti koji su demotivirani, bez volje. U takvoj situaciji vi morate biti i psihoterapeut, morate ih motivirati za vježbanje, dati im poticaja. Sjećam se jednog od svojih prvih pacijenta iz Bezdanskih toplica, gdje sam stažirala. Bio je teško bolestan, ali poslije tri tjedna počeo je hodati na razboju, poslije sa štakama i na kraju s jednim štapom. Kada smo se poslije nekoliko mjeseci ponovno sreli u toplicama, samo me je zagrlio i rekao – hvala«, govori nam o svom poslu Anita.

S obzirom da ima iskustvo rada u domaćim i inozemnim rehabilitacijskim centrima, pitamo je i kakva je razlika glede uvjeta rada, ali i samog pristupa pacijentima. Odgovor koji dobivamo je logičan i naravno u korist onoga vani. »Rekla bih da smo 20, 25 godina u zaostatku. Samo osoblje, higijena, profesionalnost, organiziranost posla je neusporediva s našim sustavom«, kaže Anita.

Anita Đipanov

UDRUGA

Anita je i veoma angažirana u radu KUD-a Hrvata *Bodrog*, čija je i dopredsjednica. Vodi dječju skupinu, članica je pjevačke skupine *Kraljice Bodroga*, a čeka je i nova obveza preuzimanja brige o srednjoj dječjoj skupni. Njena briga su i projekti koji se pripremaju za natječaje i programi za manifestacije. Ni tu nije kraj, jer je ova mlada Monoštorka i voditeljica literarne sekcije, a k tomu

i sama piše. I sama je svjesna koliko je to obveza, pa kada je netko pita kako uskladuje sve to, odgovara: »U medicini moram biti ono što se traži od mene, književnost je ono što ja želim biti, jer kroz pisanje ja mogu biti što god hoću, a etnologija, folklor, tradicija, običaji, ono su što jesam. Nastavnica tjelesnog **Anica Periškić** je vodila školski folklor i ja sam počela plesati negdje u petom, šestom razredu. Kada je 2001. godine

OD 09.06.2014. DO 22.09.2014.

Ljetna akcija

TÓTH OPTIKA SUBOTICA

024 551-045

-20% NA FOTOKROMATSKA, POLAROIDNA I OBOJENA LEČA

-30% NA DIOPTRIJSKE OKVIRE

-50% NA SUNČANE NAOČALE

osnovan KUD Hrvata *Bodrog*, došla sam kao trinaestogodišnjakinja u društvo. Moram reći da tada uopće nisam znala pjevati. Sjećam se svojih početaka i učenja drugog glasa po sluhu. To su bili moji počeci u *Bodrogu*. Kasnije sam preko Hrvatske matice iseljenika pohađala seminare u Biogradu na moru, sama istraživala, mnogo toga naučila od majke koja je deset godina plesala u *Nazoru* u Somboru, čitala, istraživala u selu«, priča ova svestrana djevojka. Sebe je pronašla i u radu s djecom. Lijepa i teška zadaća. Kaže da nikada nije zamišljala da će u udruzi voditi dječju sekciju folklor. »Nekako se samo po sebi nametnulo da, poslije **Marije Kaplar**, ja preuzmem brigu o dječjem folkloru. Prevagnulo je to što sam mlada, što dosta znam o narodnim plesovima, ne samo šokačkim, već i plesovima iz Slavonije, Baranje, Međimurja, Posavine, Dalmacije.. I za mene je bio izazov preuzeti rad s tim malim bićima koja tek počinju izučavati tradiciju svoga sela i zašto im ne prenijeti ljubav prema folkloru, prijašnjim naraštajima, kako bi i oni bili svjesni tko su, što su i odakle potječu. Uvijek kada radim neki ples, ja desetak minuta odvojim za priču o plesu koji ćemo raditi, o tome gdje se nalazi područje iz koga potječe ples, kakva je nošnja, kakvi ljudi tamo žive, čime se bave. Ja sam

tu metodu preuzela od profesora **Andrije Ivanče**, koji je u školi folklor na isti takav način radio s nama«, kaže Anita Đipanov.

TRADICIJA

Ako ste mislili da je ovdje kraj priči o Anitinim angažiranjima, u krivu ste, jer ne možemo se ovdje ne dotaći i priče o njenom izučavanju šokačke nošnje. Želja joj je da sve ono što istraži i zabilježi o šokačkoj nošnji jednoga dana bude publicirano u nekom zborniku. No, Anita ne samo da dobro poznaje šokačku nošnju, već je i sa stilom i ponosom nosi, što je prepoznao i žiri na natjecateljskim manifestacijama. Tako je prije dvije godine naša sugovornica izabrana za *najlipšu* snašu *sprimitu* u narodnu nošnju u Tenji, na manifestaciji *Slavonijo u jesen si zlatna*. Iste te godine na *Divojačkom vašaru* u Somboru Anita je *sprimita* u korizmeno *ruvo* staro 150 godina proglašena za najlipšu Šokicu. Nedavno se vratila iz Tomislavgrada, gdje je bilo organizirano, po prvi puta, natjecanje za najlipšu Hrvaticu *spremitu* u narodnu nošnju. »Bilo je 28 natjecateljica iz 21 države svijeta. Jest bilo naporno, ali, s druge strane, i jedno prelijepo i neprocjenjivo iskustvo. Ne mogu vam opisati kako je to kada se spoje cure s Novog Zelanda, iz Australije, Perua, Čilea, Argentine i kada one

počnu pričati na lošem hrvatskom jeziku i s druge strane mi odavdje. Iz različitih krajevima svijeta, a veže nas jedna ista točka u Tomislavgradu, odakle svi vučemo korijene. Dobra prijateljica sam postala s jednom curom koja živi u Peruu, ali se dogodine vraća u Osijek, i to će biti mjesto sastanka nas nekoliko cura s ovog natjecanja«, priča nam Anita još uvijek puna dojmova iz Tomislavgrada. Pojašnjava nam i da su cure iz okolice Hrvatske nosile svoju tradicijsku nošnju, dok su cure iz dijaspe nosile nošnju kraja iz kojih potiču njihovi preci.

ODMOR U VINOGRADU

Taman kada sam poslije cijele ove priče htjela odustati od pitanja o evetulanom receptu koji bi podjelila sa našim čitateljima Anita me preduhitrla kako bi za našu rubriku rado podjelila jedan italijanski recept. Što bi to drugo bilo nego li pasta, a za ovu prigodu pasta carbonara.

Ima li uopće ova djevojka slobodnog vremena? Kaže kada je prijateljice pozovu na kavu u šali kaže – čekajte samo da pogledam planer, pa za dva tjedna u 18 sati. Naravno, kaže Anita to je šala, jer slobodnog vremena se uvijek nađe. Ne samo za susrete s dragim ljudima, već i za još jednu njenu ljubav, a to je vinogradarstvo. Zvuči čudno, ali

s obzirom na to da njena obitelj ima vinograd već oko pola stoljeća, nije iznenađenje što Anita rado vrijeme provodi i okružena trsovima.

Za našu rubriku *Tu oko nas* s Anitom smo razgovarali u Monoštoru, ali znajući sve ono što je gore napisano, neizbježno je pitanje – gdje je put dalje vodi? Hoće li se vraćati u Bremen tijekom ove godine još ne zna, ali dok je u svom Monoštoru aktivno će sudjelovati u svim aktivnostima *Bodroga*. Znaajući koliko je predana radu u udruzi, ne sumnjamo da će posla za nju itekako biti.

Zlata Vasiljević

DIJELIMO S VAMA RECEPT!

Pasta carbonara

Na kockice se nareže glavica luka i na malo ulja malo pirja, a zatim se doda oko 400 grama sitno sjeckane pancete. Kada slanina dobije zlatno žutu boju, doda se prstohvat struganog parmezana i oko 400 ml vrhnja za kuhanje. Sve zajedno kuhati desetak minuta.

Posebno se skuhaју špageti i preko skuhanog i procijeđenog tijesta sipa se preljev i po želji ukrasi peršinovim listom i parmezanom.

POLIKLINIKA

Jelene Čović 28, 24000 Subotica, www.badawi-su.com, poliklinika@badawi-su.com
024/553-774, 024/567-495, 063/508-813, 0600/553-774, 0600/567-465

Kućni posjeti, prijevoz pacijenata

Badawi

od 1991. sa vama

Alergotestiranje na 370 alergena, bez bola, bez krvi, pouzdano.

Poliklinika za vašu obitelj

GRADSKA UPRAVA GRADA SUBOTICE

TAJNIŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO I IMOVINU - SLUŽBA ZA GRAĐEVINARSTVO

Temeljem članka 50. Zakona o planiranju i izgradnji (Službeni glasnik RS, br. 72/09, 81/09-ispr., 64/10-US, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US i 98/13-US) i članaka od 60. do 73. Pravilnika o sadržaju, načinu i postupku izrade planskih dokumenata (Službeni glasnik RS, br. 31/10, 69/10 i 16/11)

oglašava

JAVNI UVID

U NACRT PLANA DETALJNE REGULACIJE ZA REGULACIJU PRISTUPNOG PUTA
OD TRESETIŠTA DO ATARSKOG PUTA NA K.P. 3402 K.O. PALIĆ

I

IZVJEŠĆE O STRATEŠKOJ PROCJENI UTJECAJA UZ PLAN DETALJNE REGULACIJE ZA REGULACIJU PRISTUPNOG PUTA OD TRESETIŠTA DO ATARSKOG PUTA NA K.P. 3402 K.O. PALIĆ NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Javni uvid može se obaviti od 28. srpnja do 28. kolovoza 2014. godine, radnim danima od 8-15 sati, u Gradskoj upravi Subotice, Trg slobode 1. Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid u Plan i Izvješće i dobiti informacije o Planu i Izvješću u Gradskoj upravi Subotice, u Službi za građevinarstvo, Gradska kuća, ured br. 202-1.

Primjedbe na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Službi za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 14 ili 15), do 28. kolovoza 2014. god.

Javna sjednica Povjerenstva za planove bit će održana 17. rujna 2014. god. u 13 sati u zgradi Gradske kuće (u Plavoj dvorani), Trg slobode br. 1. Pravne i fizičke osobe mogu pred Povjerenstvom za planove obrazložiti svoje primjedbe koje su u pisanom obliku poslane tijekom javnog uvida.

Radi poticanja suvremenog književnog stvaralaštva na hrvatskom jeziku u Vojvodini i djelatnog pomaganja, stvaranjem primjerenih uvjeta rada na završavanju novih književnih djela, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i ove godine raspisuje

NATJEČAJ

**za besplatni sedmodnevni boravak i rad književnika
od 22. do 28. rujna 2014. godine u Tavankutu**

Boravak će biti organiziran na upravo renoviranom Etno salašu Balažević, a podrazumijeva smještaj, ishranu, prostor za rad, računalo i internetsku vezu. Zavod osigurava i putne troškove.

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata će ove godine osigurati mogućnost i uvjete rada na završavanju književnih djela za dvoje književnika.

Na natječaj se mogu javiti književnici iz Vojvodine koji su do sada objavili najmanje jednu knjigu na hrvatskom jeziku ili na nekom njegovom dijalektu, koji imaju rukopis visoke zgotovljenosti, što autor potvrđuje relevantnom recenzijom, i koji prihvaćaju uvjete boravka.

Prijavu s kratkom biografijom, adresom stanovanja, brojem telefona i pratećom dokumentacijom (recenzija, objavljena knjiga) zainteresirani trebaju poslati do petka, 5. rujna 2014. godine, na adresu: Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Harambašićeva 14, 24000 Subotica, s naznakom »za natječaj«.

Stručno povjerenstvo Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata donijet će odluku o izboru sudionika za sedmodnevni besplatni boravak i rad u Tavankutu do 11. rujna 2014. godine i o tome odmah obavijestiti sve prijavljene kandidate.

NAMA JE DOVOLJNO

DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karađorđev put 2,

- Telefon (danonoćno):

(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na

Internetu: www.funero.co.rs

e-mail: funero@funero.co.rs

Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun

za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Prodajem automobil Opel Astra coupe bertone 1,8 2003. Tel.: 024 754760.

Izrađujem hrastove čamce, nekoliko tipova, od 3 do 6 metara dužine. Prijevoz po dogovoru. Novogodišnja akcija - vesla - bijeli barski jasen. Petar Okrugić, Morović. Tel.: 064 3467056. www.okrugic-camci.co.rs

Prodaje se garaža u sklopu stambene zgrade na Radijalcu, A. M. Tita 26/b s priključkom na grejanje, vodu i struju. Tel.: 069 2887213.

Prodajem zob, deblo oraha i kruške, muške čakšire i kožne čizme, rojtoš i plišane marame, stol na razvlačenje sa stolicama. Tel.: 024 532-570.

Tečajevi talijanskog jezika, početne i napredne grupe. Naučite jezik ljepote i elegancije. Tel.: 065 2597700.

Prodajem 4 sobnu kuću na tihom i mirnom mjestu u Velikom Radanovcu, autobus na 400 m. Gradska voda, telefon, plin. Može zamjena za poljoprivredno zemljište. (cijena 50.000 eura) Tel.: 064 1759512.

Prodajem motokultivator IMT-506 Tel.: 065 4033077.

Prodajem ormar - kredenac za dnevnu sobu - sa stolom, stolicama i *virangašima*, muško tamno odijelo (kaput, prsluk i čakšire) i šešir. Tel.: 024 532570.

Povoljno prodajemo 3.850 m² građevinskog zemljišta kod bazena Dudova šuma u Subotici za gradnju 2 kuće, može za teniske terene, sadnju vinograda ili voćnjaka, sve pogledati u Ulici Pere Popovića Age. Kontakt: 063 7668808, e-mail: leanikolas17@yahoo.com

Povoljno kuća od 158 m² s gospodarskim zgradama u predgrađu Virovitice, Slavonija, Hrvatska. Za one koji hoće boravak u Europskoj uniji. Vrt, voćnjak uz kuću, povoljno prodajemo! Pitati na telefone 00381 644413383 i 00385 33543263.

Prodajem traktorsku prskalicu RAU 440 litara, paraču od 47 krila sa krimerima, kembriž valjak (2 m širok iz jednog dela) - vučni. Tel.: 024 532570.

Prodajem lijepu 182 m² kuću u turističkom gradu s jezerom Slavonska Orahovica, Hrvatska. Vrijedi pogledati. Plin, telefon, zračna banja, blizu planine Papuk. Tel.: 00385 33 673076 ili 063 7668808. E-mail: leanikolas17@yahoo.com

Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suteronom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i cg, u centru Sombora. Tel.: 025 5449220 ili 064 2808432.

Prodajem stare cigle - velikog formata, cijele polutke, povoljno (15 din/kom). Tel.: 024 532570.

Naprodaj: nova el. kosilica, el. štednjak s ravnom pločom, koturaljke, roze i bijele leandere, komplet crno muško odijelo s čakširama i prslukom, kožne čizme, razna bunjevačka ruva, sefiri, marame, stol na razvlačenje sa stolicama, virangaši, parača s krimerim, ručni kembriž valjak jednodijelni, ekskluzivna talijanska vjenčanica, tepih, tepih staze, ječmena i žitna slama. Tel.: 060-0532570 i 024/528-682.

Molim odgovornu i ozbiljnu obitelj bez predrasuda, koja bi prihvatila osobu u mirovini na doživotnu skrb, u vašem domu kao člana obitelji. Subotica-Osijek-Bjelovar-Darugar-Ivanciograd. Tel.: 060/155-8667.

IZDAJEM dvo i četverokrevetne APARTMANE i SOBE u Lumbardi na otoku Korčuli. Svaki apartman i soba ima svoju TERASU i poseban ULAZ. Mogućnost ljetovanja VEĆIH GRUPA. Gostima je na raspolaganju veliki ROŠTILJ. Svi gosti imaju osiguran PARKING za automobile i plovila. Udaljenost od mora 150 m. Sve detalje možete vidjeti na www.apartmanikorcula.com. email:marko.gusak@apartmanikorcula.com Kontakt osoba: Marko Gusak, prof. 091/6012021 098/ 9622059.

Prodajem vilerove goblene. Tel.: 063 8579679.

Prodaju se: koturaljke, nova el. kosilica, cijele i polutke opeke velikog formata (13 din komad). Tel.: 024 528682

Makarska - iznajmljujem sobe sa kupatilom, frižiderom, upotrebom kuhinje i parkingom za sezonu 2014. godine. Telefon za Srbiju: 060-6331910, telefon za Hrvatsku: 00385-21617909

Kupujem poljoprivredno zemljište, u jednom komadu od cca 8 do 20 jutara obradive zemlje. Tel.: 064 1759512.

Prodajem garažu od 18 m² u ulici Bore Stankovića 5. Prva s lijeve strane. Tel.: 064 1759512.

Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću novu katnicu sa suteronom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalnim priključcima i CG u centru Sombora. Tel.: 025 5449220 ili 0642808432.

Molim Zvonka Rodenovića, koji me putem jednog časopisa obavijestio da je u Švicarskoj da se javi ako ima prijatelje u Orahovici, Varaždinu, Kr. Toplice, da bi me prihvatili. I druga mjesta. Tel.: +381/628377263.

Subotica - centar prodaje se nov dvosoban stan 56m² treći kat, lift, klima, dvije terase, cijena 42000 eura. Tel.: 024 529 745 ili 063 518 218.

Hrvatska likovna udruga **CroArt** prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel.: 024/556-898 ili 555-589.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi VAŽI DO 1. 8. 2014.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Slavica Mamužić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (hrurednik@tippnet.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)
Slavica Mamužić (novinarka)
Dražen Prčić (sport i zabava)
Željka Vukov (društvo)
Zlata Vasiljević (dopisništvo Sombor)
Suzana Darabašić (dopisništvo Šid)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović (mkopunovic@hrvatskarijec.rs)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik) (tsujic@hrvatskarijec.rs)
Jelena Ademi (grafička urednica) (jademi@hrvatskarijec.rs)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević (nsudarevic@hrvatskarijec.rs)

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALA:

Mirjana Dropulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55; ++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika
doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registrarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизacija
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

ČESTITAMO: DEVEDESETI ROĐENDAN

Iznenadeeni čestitari

Više smo puta u našoj rubrici pisali o tome kako su neki slavljenci dovedeni pred svršen čin, opisivali smo te razne načine na koje su, ni nesluteći što se zbiva, doživjeli da ih najbliža okolina, djeca i prijatelji iznenade. Slijedi još žešći primjer. Baka **Paula Krebs** doživjela je veliko iznenađenje za svoj rođendan. Zapravo, čak su i oni koji su organizirali iznenađenje doživjeli da ih je realizacija zapanjila!

Paula je rođena u Vinkovcima 18. svibnja 1924. godine, djevojačko prezime joj je bilo **Mužlai**. Kasnije je živjela u Beogradu, da bi nakon završetka Drugog svjetskog rata došla u Suboticu. Tu je u panonskoj ravnici »bacila sidro«. Uposlila se u *Birografici*, gdje je provela cijeli radni vijek. Udala se za **Oskara Krebsa** i rodila dvoje djece, Rudiku i Blanku. Zatim su došli i unuci **Ervin**, **Bjanka** i **Igor**, koji jednostavno obožavaju svoju baku! Paulin je život obogatilo i rođenje praunuka.

Unatoč staroj dobi, ona i u 90.-oj godini sama sebi kuha. Najbliža rodbina ju je uspjela trikom odvesti do restorana *Abraham* na Paliću, gdje se održavalo rođendansko slavlje. Sve je bilo kao u priči. A onda se dogodilo nešto nevjerovatno!

Za drugim stolom su bili sportaši iz Hrvatske. To su bili kuglaši iz Zagreba. Kada su čuli kako Paula slavi rođendan, ustali su i u klapi zapjevali prigodne pjesme. I baka i sva rodbina sustezala je suze, dok su se zemljaci pridružili slavlju i veselju. Valja spomenuti i kako je rođendanu bila nazočna i Paulina starija sestra **Hela**, koja ima 93 godine. Rođendan iz priče pretvorio se u rođendan iz bajke. A, kao što znamo, bajke nemaju kraja...

N. Perušić

IZ IVKOVIĆ ŠORA

Digod koji

Piše: Branko Ivković

Faljnīs čeljadi moja, šta imate novog na salašu? Jevo, baš sidim pod mojim dudom prid avlijom i svaćam lagano di sam sve bijo i šta sam radio ovi dana dužijance. Moram priznat da mi bome bilo zdravo lipo, pogotovo najlipše u Tavankutu. Bilo je čeljadi

iz cilog svita, lipo su se družili i pravili one lipe slike od slame pa veselili u nošnjama nuz tambure. E joj, falim te Bože da još naš svit nije zaboravio ona stara lipo vrimenta. Na pokazivanju kako se radio ris sam gledao kako s onog mog zemljaka sve teče znoj i kvasi bilu košulju, a on nako lipo i vridno kosi, a risaruša za njim rukoveta – sve s voljom, a ne kugod sad. A slanina i kiselna da se čovik oma izliči od bilo kake bole. A tek surutka, pogotovo kad se malo više čovik dovati bokala, ju ta da mi nije bilo sramota od svita lipo bi bome uzo onu starovinsku zemljanu zdilu i nagnijo dok trva u njoj ne bi skido s usta. Tako mi sve bilo milo da nisam ni vidio mog rođu Josu kako mi došo iza leđa pa će: »Ta di si se ti Braniša tako zagustiro kad si metnijo maškuru sriče na to tvoje ne baš lipo lice, kugod da je doselila nova frajla u Ivković šor, pa još udovica.« Ta tako sam se trgo amo što nisam ocovo, mislim se idi rođo u očin ko da se šunjaš u kaku lopoviju jal funkciju, a ne vamo pod moj dud, al nisam kazo, grijota je. »Ha, eto Josu niki se mislim o onim što su oni vridni momci opravili od Balažević salaša i sad se bome imade skupljat naš svit pa mi sve niko krivo što i ode kod nas u našim Ivković šoru tako štogod ne uradimo. Po meni to triba da uradi svako selo, da imade di se družiti, a ne ko dosad – samo digod koji razrušen salaš, nimo gleda u nebo iskrivljen đeram i to je sve što još imamo«, kažem ja Josi. »A nije sve moj Braniša, imademo mi još štogod, napriliku slušaj vamo jevo imademo nove kazne pa ondak imademo i novi zakon o rabadžijama kojeg su izvokšovali u skupštini«, prkosi mi Josu. »Ta idi dalje, sad si me rasrdijo, kugod da će to dulje trvat, ta ne boj se koji je naš zakon trvo dulje od vlasti. Nevdiš rođo da se narod buni, a kad se svitina skuplja na sokake, tu su i novi izbori, pazi šta sam ti kazo... Sad ćemo mi na vokšovanje«, govorim ja njemu. Josu mi se niki izbečijo na me kugod krava u mrtvo tele pa će: »Av rođo moj, ta neće valjda? Ja neću ondak ni moć vokšovati iziš ga! Pa meni istekla legetimacija još lane, a nemam novaca da je produljim. Nikako mi stalno istrče ti tri iljade dinara kroz prste, av šta ću sad?« Mislim se ja sad si moj: »Znaš šta rođo, velika je to bome nepravda, a i fajn će falit taj jedan glas u škatalji, šta znađeš mož da baš on privagne digod, neg ded ti iz ovi stopa pravac u selo u odbor pa lipo kaži onoj curi što tamo radi da očeš tužit državu, jel su ti uskraćena građanska prava.« »Jesil ti blendav?«, Josu će, a ona će kast: »Dete vašu legetemaciju pa kad vidi da ne važi ondak kazna.« »Ajak nije Josu najivan!« Ja sam se zagledo u nj s divljenjem: »E rođo moj, ovo mi prvi put nije uspielo da te privedem žednog priko vode, ajd oma ću iznet ne bokal neg bokalcinu kevedinke«, kazo sam mu.

Zbogom čeljadi moja.

BAĆ IVIN ŠTODIR

Otiće i struja i žito

Bać Iva niko veće već taman najlipše zadrmo zotim vražjim sokočalom, veli samo će ga još otrnit, pa se žmu-rečki odvuć ta dva-tri koraka i svalit u krevet. E, al jedno je tit, a drugo moć. Njegova već blaženo zakrcala, a televiziju ni otrnila. Taman prikazivali, vraganajsti put taj dan, šta ima novoga. Ajd, veli, da malo pogleda, neće prikršit zav- vit što je do svetomu Antunu da više neće palit televiziju, zapalila njegova, pa zaspala pri neg što je je otrnila. Pogleda, al bolje da ni.

Piše: Ivan Andrašić

Prikazali kako je naj glavni za novce do otkaz, jel ne može podnet to što mu naj što se puta u sve ni dopušćo da smanji nadnice i penzije koliko oće, a da struju digne i to baš ofanj, ope koliko oće. Kaže, taj imade dobro srce i mekanu dušu, pa ga zoto svi volju, a on š takima ne može. Oma se bać Iva razdrimo, ko da mu je niko na glavu istreso kabov ladne vode. Počo je sapit i koliko bi po nje- govomu plaćo struju, pa onda, znade se, kad se digne struja, digne se i kruv, ne možu ga vada siroti pekari peč pri lampošu. E, ka se digne kruv, digniće se i aljine, jel nima što ji šiju gazde će oma mor- rat dat više za pojist. Ka se dignu aljine, digniće se i meso i mliko i moj... tu se već pristo mislit, malo se preznijo i ope se zagledo u televiziju. Sad već divani naj drugi, veli da je urodilo toliko žita, da će ga va država oma spuščat, jel će imat i za prodat drugima. Pa veli, ka se to prodade, oma će se mnoć koišta poisplaćivat nima što jim je država dužna već duže vrime. Potli ope naj prvi veli kaki prodat, ne bi on da naš svit ostane gladan. Ko zna, kako država daje novaca zone što kupuju koišta za bebe, možda više ni neće bit te nikake bile kuge. Istina, ne zna se još koliko će žita i bit, kombaji su još u njiva, pa ka izajdu i ka država pokupuje sve žito od paora, oma će se prisapit, krož koji misec jim i isplatit, ne moru se baš odjedamput obogatit. A vidi i da je prvi bijo ko nikaki komšija, ne mož reć da je to država, al precednika imadu, pa jim reko da će jim oma sutra uplatit nikake velike novce za pomoć od popla- va. Svit u ve države je strpljiviji, pa može čekat. Bać Iva to više ni mogo ni slušat ni gledat, oma je otrnijo televiziju i lego, al još dugo ni mogo zaspit. Samo mu krož glavu prolazili struja i žito. »Ta deder se već jedamput umiri i spavaj, šta si se sto vrtošit ko da ti pundrav čačka? Znadeš da moramo ujtru uranit pri pitlova«, veli njegova. Probo se okrenit na drugu stranu i ruka mu se ko slučajno malo otrla nuž njezin košuljac. Konda ni njoje vrag ni do mira. Ništa se stala vrtošit i ona i sve se više pricvrljivat nuž njega. Stala je i sve glasnije dijat. Još ka mu je pribacila nogu priko noge i stala rukama čačkat tamo di se po danu ne čačka, zaboravijo je i struju i žito. Baš mu ni ni bilo briga šta će se više dignit, a šta neće. Potli je samo blaženo zaspo.

MISLI POZNATIH

- **Franklin:** Ne planirati znači planirati neuspjeh
- **Ford:** Ne tražite manu, tražite rješenje
- **Twain:** Hrabrost je otpor strahu, vladanje strahom – a ne odsutnost straha.

KVIZ

Luka Kaliterna

Koje godine i gdje se rodio prvi hrvatski nogometni trener Luka Kaliterna?
Na kojoj poziciji je igrao dok je bio aktivan nogometaš?
Koliko dugo je bio na vratima Hajduka?
Koje godine je postao pri hrvatski nogometni trener?
Kako je glasio njegov poznati nadimak?
Koje je još klubove pored Hajduka trenirao?
Kako glasi njegova najpoznatija izreka?
Kada i gdje je umro Luka Kaliterna?

Umro je 25. veljače 1984. godine u Splitu
Igra daje gol, a ne igrači
RNK Split, Rijeku i Zadar
Barba Luka
1923. godine
Od 1911. do 1922.
Bio je vratar Hajduka
Rodio se 13. listopada 1893. godine u Splitu

FOTO KUTAK

Kruna čeka zlatno vlače!

VICEVI

Jedan srednjovječni čovjek uđe u bar i tamo naručuje martini za martinijem. Svaki puta kada konobar stavi čašu pred njega, izvadi maslinu i položi je u jednu košaricu.
Kada se košarica napunila s maslinama i sva pića bila popijena, čovjek se uputi na blagajnu i plati račun. Dok je otvarao vrata bara da bi izašao, jedan od gostiju koji je pratio scenu ga upita:
- Oprostite, ali čemu sve ovo?
- Ništa posebno: žena me je poslala da kupim košaricu maslina za večeru.

Temeljem članka 13, Stav 1, Odluke o osnivanju Fondacije za omladinsku kulturu i stvaralaštvo *Danilo Kiš*, (Službeni list Grada Subotice, broj 10/2013 – prečišćeni tekst), Upravni odbor Fondacije *Danilo Kiš* za omladinsku kulturu i stvaralaštvo, Park Ferenc Rajhla 12a, 24000 Subotica, na Jedanaestoj sjednici Upravnog odbora, održanoj dana 18. 7. 2014. godine donosi:

ODLUKU

o poništenju raspisanog javnog natječaja

Član 1.

PONIŠTAVA SE raspisani javni natječaj za izbor ravnatelja Fondacije *Danilo Kiš* za omladinsku kulturu i stvaralaštvo, donijet Odlukom Upravnog odbora dana 14. 7. 2014. godine, objavljen u tiskanim medijima (*Subotičke novine*, *Hrvatska riječ* i *Magyar Szó*) 18. 7. 2014. godine.

Član 2.

Odluka o poništenju raspisanog javnog natječaja objavit će se u tiskanim medijima na tri jezika (*Subotičke novine*, *Hrvatska riječ* i *Magyar Szó*).

Temeljem člana 10. i člana 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Službeni glasnik RS broj 135/04, 36/09) Gradska uprava, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša, Subotica - Trg slobode br. 1

OBAVJEŠTAVA

Da je *GeoEXPERT* d.o.o, Braće Jugovića br. 9/1, Subotica, ime investitora *GRUPA UNIVEREXPORT-TRGOPROMET* .d, Subotica, Segedinski put br. 80, podnio zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš za projekt: Poslovni objekt s nadstrešnicom za smještaj boca za plin, na katastarskoj čestici br. 24519/2 k.o. Starigrad, Subotica.

Uvid u podatke, obavještenja i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se izvršiti u prostorijama Službe za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša, II. kat Gradske kuće, soba 226, u periodu od 25. 7. 2014. godine do 4. 8. 2014. u vremenu od 10 do 12 h.

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u gore navedenom roku ovom mjerodavnom tijelu mogu dostaviti svoje mišljenje o zahtjevu za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš predmetnog projekta.

Temeljem članka 10. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Službeni glasnik RS broj 135/04,36/09) Gradska uprava, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, Subotica - Trg slobode br. 1

OBAVJEŠTAVA

DA JE PODNESEN ZAHTJEV ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ **IZMJENE PROJEKTA:** IZGRADNJA PROIZVODNOG OBJEKTA KOMPLEKSA SWAROWSKI SUBOTICA - KOMPLEKS A – OBRADA POLUPROIZVODA OD STAKLA (FAZA I.) S PRATEĆIM SADRŽAJIMA, INVESTITORA SWAROVSKI SUBOTICA DOO BEOGRAD.

UVID U PODATKE, OBAVIJESTI I DOKUMENTACIJU IZ ZAHTJEVA OVLAŠTENOG NOSITELJA PROJEKTA, *NORTH ENGINEERING* D. O. O. SUBOTICA, MOŽE SE IZVRŠITI U PROSTORIJAMA SLUŽBE ZA ZAŠTITU ŽIVOTNOG OKOLIŠA I ODRŽIVI RAZVOJ, II. KAT GRADSKKE KUĆE, SOBA 226, U RAZDOBLJU OD 22. 7. 2014. DO 1. 8. 2014. U VREMENU OD 10 DO 12 SATI.

Molimo vas da u gore navedenom roku dostavite mišljenje, primjedbe o zahtjevu za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš predmetnog objekta ovom nadležnom tijelu.

Temeljem članka 10. i članka 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Službeni glasnik RS broj 135/04, 36/09) Gradska uprava, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša, Subotica - Trg slobode br. 1.

OBAVJEŠTAVA

Da je *TELENOR* d.o.o, Omladinskih brigada br. 90, Beograd, podnio zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš za Projekt: Bazna stanica mobilne telefonije *Subotica* 22, na katast. parc. br. 18962/3 k.o. Novi grad, Subotica.

Uvid u podatke, obavještenja i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se izvršiti u prostorijama Službe za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša, II. kat, Stare gradske kuće, soba 226 u periodu od 25. 7. 2014. godine do 4. 8. 2014, u vremenu od 10 do 12h.

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u gore navedenom roku, ovom nadležnom tijelu mogu dostaviti svoje mišljenje o zahtjevu za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš predmetnog projekta.

ĐUKA ČELJUSKA, MARATONAC VETERAN

Nesuđeni atletičar državni prvak

Za desetak godina koliko se bavi trčanjem, **Đuka Čeljuska** osvajao je brojna priznanja, a među njima su i titula državnog prvaka i balkanskog viceprvaka.

Ovaj se sportaš trčanjem počeo intenzivno baviti u relativno kasnim godinama, ali to je zapravo bio samo nastavak onoga što je započeo kao srednjoškolac trenirajući atletiku.

»Bilo je to lijepo vrijeme školovanja i treniranja. Ali, poslije okončanja srednjoškolske obrazbe počeo sam raditi kod privatnika i moja je sportska priča bila završena. Jednostavno, posao i treninzi nisu se mogli tjelesno izdržati. Došla je onda vojska i to je bila nova prigoda za malo intenzivnije treninge i natjecanja. Na armijskom prvenstvu na 400 metara bio sam četvrti. Po povratku u Sombor i na stari posao trkačka priča je opet bila

okončana«, priča Đuka. Da nije bilo njegova prelaska u tvornicu ulja *Sunce* i *Uljarijade*, natjecanja radnika tvornica ulja ove sportaške priče o njemu ne bi ni bilo.

PRVI POLUMARATON

Godinama sam se dvoumio hoću li ići na *Uljarijadu* ili ne, jer je, kako kaže, atletika je ipak sport koji zahtijeva redovite pripreme za natjecanja. »Na prvu *Uljarijadu* otišao sam 2002. godine i na prvoj mojoj utrci bio sam drugi na 1500 metara. Ponijelo me to pa sam razmišljao – tko će čekati godinu dana i drugu *Uljarijadu*. Već tada sam imao negdje u sebi želju istrčati Somborski polumaratona. Kada sam odlučio da to hoću, polako sam počeo trenirati, korak po korak, boljelo je sve, ali polako je sve sjelo na mjesto. Radio sam po svom osjećaju i jednostavno sam

puštio tijelo da mi odredi kakve ću treninge raditi. Prvi polumaratona koji sam trčao bio je upravo somborski i to 2003. godine. Bio sam deseti u ukupnom plasmanu i drugi među najboljim Somborcima na polumaratona«, priča Đuka o svojim počecima. Uslijedile su tada kraće utrke, od 10, 12 kilometara. A što je imao više utrka u nogama, to je imao više iskustva, više je stvario vidio od drugih maratonaca. Sjeća se i Beogradskog polumaratona 2003. godine, na kojem je somborski maratonac bio među tridesetak prvoplasiranih.

BALKANSKI VICEPRVAK

Poslije uspješne prve godine, povratka nazad nije bilo, već samo naprijed, a to je značilo kontinuirane treninge, pa i tijekom zime. S napunjenih 40 godina prešao je i u višu starosnu kategoriju, gdje je puno lakše natjecati, jer se do 40 godina svi maratonci natječu u istoj kategoriji, što je mnogo teže. Kaže kako mu je dugo trebalo da se ohrabri i trči Beogradski maraton, gdje je te 2007. godine istrčao svoj najbolji rezultat, a samo tjedan prije toga bio je drugi u generalnom plasmanu na balkanskom prvenstvu. »Jest maraton dvostruko duži od polumaratona, ali je barem tri puta teži. Morate biti spremni i odmorni, i uz to da se taj dan poklope mnoge stvari. Polumaratona je ipak lakše izvući, naročito ovakvim načinom života i rada kakav je moj«, kaže Čeljuska. Nisu ga zaobišle ni ozljede, točnije ozljeda koljena od koje se dugo oporavljao, ali i danas mora voditi računa da ne pretjera s treninzima i utrkama.

SVAKODNEVNI TRENINZI

Da bi se istrčala kilometarska utrka potrebne su naporne pripreme, što znači da Đuka mjesečno istrči oko 300 kilometara. Nije to ni lako, jer je Đuka obiteljski čovjek, uposlen je u tvornici ulja, a povrh toga radi i privatno, jer u današnje vrijeme svaki je dinar dragocjen. Povrh svega bavljene ovim sportom zahtijeva i značajna financijska ulaganja. Veliku pomoć Đuka je proteklih godina imao od sindikata u svojoj tvrtki, bilo je i nekih manjih sponzora, ali veliki dio tereta nose sami natjecatelji. To su troškovi putovanja i opreme, a za trkače su najvažnije dobre tenisice. Pitamo ga koji su mu najznačajniji rezultati kada sumira sve ove godine. Bez razmišljanja odgovara kako je za njega najznačajniji Somborski polumaratona i drugo mjesto koje je osvojio u generalnom plasmanu. »Izdvojio bih i Balkansko prvenstvo u krosu, gdje sam viceprvak bio i u svojoj kategoriji i u generalnom poretku, kao i naslov prvaka države i kategoriji veterana«, izdvaja Đuka svoje najdraže uspjehe. Pitamo ga još i što je osim temeljite pripreme važno da bi se neka utrka dobro istrčala i da bi se dao maksimum. »Najvažnije je u utrcu krenuti odmoran, što meni ne polazi baš uvijek za rukom. Bitna je i prehrana i uglavnom jedem sve, ali umjereno«, pojašnjava Đuka.

Zakružujemo ovu priču pitanjem o tome što bi bilo da nije poslije srednje škole napustio atletiku. Ne razmišlja o tome, ali kaže kako mu danas svakodnevni treninzi predstavljaju pravi ventil i odmor od svakodnevnih problema.

Zlata Vasiljević

***Lijepa lica dobre književnosti!
Nova knjiga u nakladi NIU »Hrvatska riječ«.***

Knjiga se može nabaviti u NIU »Hrvatska riječ« po cijeni od 300 dinara.